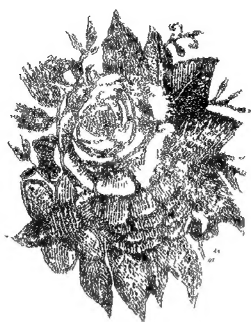
వివేకవర్ధని

మొదటిభాగము

గ్రంథకర్త:

కందుకూరి వీరేశలింగము పంతులు

ప్రకాశకులు:

హితకారిణీసమాజము

రాజమహేంద్రవరము

1951

వివేకవర్ధని

సత్యము [నవంబరు 1874 సం.]

గీ. పుడమి పై జన్మ మెత్తినపురుషుఁ డెపుడు
సత్య మార్జించు యత్నంబె సలుపవలయు
నిహమునందును బరమునం గీర్తిలాభ
మునకు నదియె నిదాన సాధనము గాన

ఈయుర్వరలో సర్వశ్రేయములకు సత్యమే మూలము. సత్యమే సకలగౌరవములకు జన్మభూమి సత్యమే యశోలతకుఁ బుట్టుగొమ్మ సత్యమే సర్వజనానురాగమునకు శరణము. సత్యమే సమస్తసౌఖ్యములకు నాదికారణము సత్యముతోడ నీడు సద్గుణ మొక్కటి లేదు సత్యముఁ గలవాఁడే సమస్తముం గలవాఁడు. సత్యసంధునకు నెల్లశుభములును గరస్థములై యుండును. ఆతఁడు తలపెట్టినకార్యమునకెల్ల దైవము తోడ్పడును ప్రజాసాహాయ్యమువలన సర్వకార్యసిద్ధులును నిర్విఘ్నముగా నొడఁగూడును. అందుచే నైహికసౌఖ్యములెల్ల నాతని నాశ్రయించి యుండును. కావున లోకములో సత్యవంతున కసాధ్య మేదియు లేదు. ఎవ్వనికి సత్య మొక్కటి లేకపోవునో వానికే యన్నియు లేకపోవును. "నూఱునోము లొక్క యంకెతోడ నూడు" నన్నట్లు లసత్యవాది చేసినధర్మము లన్నియు బూడిదలో వేల్చిననేయి విధమున నిష్ఫలము లగును. అనృతపరునకు సభలలో నవమానము, మాట బోటగుటచే నవిశ్వాసము, దాన బహుజనద్వేషము, అందుచే నపకీర్తియు, సంభవించును దానం బట్టి నైహిక

సౌఖ్యమన్న సున్నయే. ఇఁక నాముష్మికసౌఖ్య మన్ననో భగవదాజ్ఞ
మీఱుటె తదాగ్రహమునకుఁ బాత్ర మగుటచే నంతకన్నఁ బెద్దసున్న
దైవప్రాతికూల్యంబువలన నంతరాయము లొదవి ప్రారంభించినకార్య
మెల్ల భగ్నమై పాడగును లోకములో ననృతమును మించినపాపము
వేఱొక్కటిలేదు. "నానృతాత్పాతకంపరం" మనువచనమును మనము
వినమే? అనృతమువలనఁ గలుగుసిలుగు లిన్ని యన్నియని యెన్న
వేనోళ్ళున్నవానికైనఁ దినఁగా నలవికాదన మనమా యెన్నఁగలవా
రము. కల్ల లాడుటవల్ల మూఁడుకీడులా బాలవృద్ధమందఱకు ననుభవ
నీయములై యుండును. తొల్లి యొకగొల్లపిల్లవాఁడు పల్లియ కెలని
పొలములో గొఱ్ఱెల మేపుచుఁ గుడిచి కూరుచుండి యూరకుండఁబట్టక
నవ్వులాటకై లేనిపోని గంతెత్తి తోడేలు తోడేలని యఱచి
యూరివారి నూరక జేరఁజీరి వచ్చినవారింజూచి పకపక నగుటయు,
అంత కొంతకాలమునకు నిజముగాఁ దోడేలు వచ్చి యచ్చిఱుతవాని
గొఱియలఁ దఱుముకొనివచ్చిన వాఁడు తొంటియట్టుల బిట్టఱచియు
వానిపలుకులు బొంకు లని యెంచి యూరివా రెవరును సాయంబుసేయ
లేమింజేసి మందలోనిగొఱ్ఱె లనేకంబులు ప్రాణంబులఁ గోలు
పోవుటయు, కథలయందు విని యున్నాముకదా. ఇట్లింతి నష్టమునకును
నాపసులకాపరిపాపఁ డాటలవేఁడుక నాడిన యొక్కకల్లయేకదా కార
ణము. అహహా! అనలము నలుసంతైనను గొండలవంటిదూదిగుట్టలఁ
గాల్పఁజాలినట్లు, అసత్య మణుమాత్రమైనను గణనాతీతము లగునష్టముల
నాపాదింపఁజాలి యుండుంగదా ఎందఱు పరమసాధువులు నిష్కా
రణముగ నిరుగుపొరుగువారు చెప్పినతప్పుసాక్ష్యములవలన ధనప్రాణం
బులఁ గోలుపోయి రూపఱి యున్నారు ఎందఱు ధనికు లగుమంచి
భాగ్యులు మోసగాండ్రమాయమాటలు నమ్మి చెడి కడకుఁ గూటి

పేదలై కడునిడుములం గుడుచుచు వారిప్రాణములు కుస్సురని విడుచు
చున్నారు. అసత్యమువలనిఫలము ననుభవించుచు మఱెందఱెన్నెన్ని
విధముల నెన్నెన్ని కడగండ్లఁబడుచున్నారు అసత్యమువలనం బ్రాప్తిం
చు నాపద లివి యవి యని యూరక పేరుకొననేల, దానివలనం గలు
గని విపత్తు లెయ్యవి ? దైవానుగ్రహమునకుఁ బాత్రుఁడనై యుండు
నందును నల్పసౌఖ్యములు నందఁగలనని తలఁచువాఁడెవ్వఁడును సర్వా
నర్థంబులకు మూలంబైన యసత్యంపుఁగల్లపెంటలైనం బోవ నొల్లఁడు.
ఇఁక నసత్యంబునకుం జోరఁడని వేఱ చెప్పనేల కాఁబట్టి దుఃఖములు
పాలుగాక సౌఖ్యమునే యపేక్షించు ప్రతిపురుషుఁడును నన్నృతము
నకు వెఱచి దానిపేరు విన్న దూరదూరములఁ దొలఁగుచుఁ గలనైన
యనృతపరులతోడి పొత్తుఁ గోరక సత్యమార్గముననె సంచరించు
యత్నంబు నిత్యంబును జేయుచుండవలయును అసత్యమునకంటె
మిక్కిలి నింద్యమైనది లోకమున వేఱొక్కటి లేదు మంచివారికిఁ
గల్ల యన్నమాట వినఁబడ్డఁ దల కంటగించును అసత్యవాది యని
పించుకొని తగుదు నని జగమున మానహీనమైనబ్రదుకు బ్రదుకుట
కంటె నభిమానవంతునకు నిప్పులంబడి యొడలు విడుచుట కరంబు
సుఖకరంబై యుండును. మనదేశము చేసికొన్న పాపమేమో కాని
యెల్లపాపములకుఁ గుదురైన యీయసత్యమే మనవారిని విడువనేరక
యూరూర నేయింటఁ జూచినఁ దానయై సర్వకాలసర్వావస్థలయందును
వారితోడఁ గూడి నివసించుచున్నది. మనవారును దమమాటలో
ననయంబును మెలఁగుచుఁ జిరకాలమునుండి తమ్మాశ్రయించుకొని
యున్న యీయతథ్యమునయిం గలప్రేమాతిశయంబునఁ బ్రాణములు
నైన విడువఁజాలుదురుగాని ప్రాణపదమైనయసత్యమునుమాత్రము
విడిచి నిమిషమైనను మనఁజాలరు. "తాఁ జెడ్డకోఁతి వనమెల్లఁ జెఱిచె

చిన ద’’ న్నట్లు తాము పాపగుంటతోడఁ దనివిసనక తమబిడ్డలకునయి
తము గాని నుగ్గుపాలతోడఁగూడ నూరిపోసి వారింగూడఁ బాడు
చేయుచున్నారు. ఇందునకు నిదర్శనముగా నొకబాలుని తల్లిదండ్రులు
దాపునకుఁబోయిన చేయి కాలును బోకు మని బుద్ధి చెప్పుటకు
మారుగాఁ గేరఁజేరి తమపాపనికి దీపమును జూపి "నాయనా! యిది
చేజె దీనికిఁ బ్రతిదినమును దండము పెట్టుచుండు" మని కఱపు
చుందురు. ఆకఱపులు విని యామాణవకుఁడు వారిమాటఁబట్టి దిన
దినమును దివ్వెసరస కరుగుచుఁ జేతులు జోడించి జోతసేయఁబోయి
యెప్పుడో యొకప్పుడు చేతులు కాల్చుకొనును వేఁడి వేల్పును గరుణ
లేక మ్రొక్కవచ్చిన యచ్చెఱుతవాని కరముల నెకర మొరియించును
ఎక్కడనైన నింటిదీపమని ముద్దుపెట్టుకొన్న మూతి కాలకుండునా?
పాపము నోరెఱుఁగని పసివాని కట్టియాయాసమును దెచ్చిపెట్టుటకుఁ
గారణభూతులు కల్లలకుఁ బుట్టినిండ్లయిన యాతనిజననీజనకులేకదా.
ఎఱిఁగి యెఱిఁగి యట్టియబద్ధము లేల యాడవలెను. బుద్ధియెఱుఁగని
వారి కట్టిపాట్లు లేల తెచ్చిపెట్టవలెను.

ఇప్పటి మనపాఠశాలలలోని బాలురు పెక్కండ్రు తారేదైన
నించుక తప్పిదమును జేసినప్పుడు దానిం గప్పిపుచ్చి యుపాధ్యాయుని
గనుబ్రామి శిక్షఁ దప్పించుకొనుట కేదేదో పన్నుదురుగాని కల్లవల్లఁ
గలుగునష్టముల నొకించుకయిన నారయువారు కారు మొట్టమొదటఁ
దొలుత చేసినదే తప్పిదము కావున నావల దాని మూసిపెట్టుటకై
బొంకినబొంకును మునుపటిదానికిం దోడయి దినక్రమమున వారినడ
తను మిక్కిలి యక్రమమైనదానిగాఁ గావించి వారిఁ బాపకర్ములఁ
గావించును. అందుచే వారియభిమతార్థసిద్ధి చేకూఱనేరదు గాని యస
త్యముమాత్రము పట్టువడి యభ్యాసవశంబున నెడఁబాయక యావ

ర్జవము మితిలేనిహాని నాపాదించు చుండును అసత్య మెప్పుడును దాఁగదు. తప్పిజారి యొకానొకప్పుడు దాఁగినను, అప్పుడువచ్చుస్వల్ప శరీరదండమునకు మాఱుగా మఱియొకప్పు డట్టిపట్టుల నబద్ధ మాడు బుద్ధి పుట్టించి దానికి వేయిమడుఁగు లైనయవమానమును యాతనను నీలోకమున నొందుటే దప్పినఁ బరలోకమునం దొందున ట్లసత్యము సంప్రాప్త మగునట్లు చేయకపోదు మొట్టమొదటనె యున్నది మాఁటు పెట్టక చేసిన నేరము నొప్పుకొనియెడు వానికిఁ గలిగిన శిక్షమాత్ర మత్యల్పమైనదై ముందును మేలుఁ జేయునదిగా నుండును. ఒజ్జ లొకవేళ నిజముఁ జెప్పినశిష్యునియెడ మెచ్చుపుట్టి కొట్టకవిడిచి పెట్టినఁ బెట్టుంగాని యపరాధ మాచరించి దానిని దాఁచిపెట్టి కల్లలాడి కట్ట కడకుఁ బట్టువడినకట్టిఁడిబొట్టెనుమాత్రము తొంటికంటె నినుమడిగా శిక్షింపక విడిచిపెట్టఁడు ఏవిధమునఁ జూచిన నసత్యమువలన నష్టము హెచ్చునుగాని లేశమును తక్కువపడదు కొందఱు మందబుద్ధులు తమకంటె నుచ్ఛదశయం దున్ననరుల యనుగ్రహసంపాదనమునకై కొంకక బొంకుదురుకాని దానివలన నందఱికిఁ బెద్దయగు జగదీశ్వరుని యనుగ్రహంబునకు భాజనం బగుటఁ దలంపరు ప్రముఖుఁడగు నొక్క మానవునికోపమునకు వెఱచి యథార్థము నడఁచుట భగవదాజ్ఞను మీఱి యాతని నధఃకరించుటగాదే? మఱికొందఱు కేవల మసత్య మున కొడిగట్టక పోయినను మిగుల బొందికగా నుండునని యెంచి సత్యములో నించుక యసత్యమునుఁ గలుపుదురు స్వర్ణమునం గలపిన తామ్రముంబోలె సత్యమున నంటియున్న యసత్యము నాయవస రంబునఁ గొంత మెఱుఁగుగాఁ గానఁబడియుఁ గడకు గుట్టు బయలఁ బడి తొంటివిలువనుసయితము తగ్గించును లోకములోఁ బ్రతిపూరు షుఁడును దనపక్షమే వాస్తవము కావలెనని కోరుచుండుంగాని దాను

సత్య మయినపక్షమునందే యుండవలె నని కోరుదును. ఏకపక్షము నవలంబించువాఁడే నిక్క మైనపౌరుషశాలి. అట్లుండుటకుఁ దా నేది యైననొకవిషయముఁ గనినతోడనే యిది తథ్య మైనదా లేక యతథ్య మైనదాయని విచారించి తన కిష్ట మైన దనుదురభిమానమును బోఁద్రోలి తనమనసునకు నిశ్చయముగా వాస్తవ మైనట్లు కనుపట్టు దానినే పరిగ్రహించు చుండవలయును ఇట్లన్నచోఁ గొందఱు మనము సర్వజ్ఞులము కామే, మనమవలంబించు ప్రతివిషయముయొక్క నిక్కమును విమర్శింపఁబూనుకొన్న మనజీవిత కాలమే చాలదే, తొల్లింటి వారు చెప్పినదా నవలంబించి మంచియో చెడ్డయో నడువక మన కొకటి నిశ్చయింప శక్య మగునాయని యాక్షేపణముఁ జేయుదురు. మనము సర్వముఁ దెలిసినవారము కాకపోయినను బొత్తిగా నేమియుఁ దెలియనివారముమాత్రము గాము. తెలియరానివిషయములం దెలిసికొందు నన్న నెవ్వనికైన సాధ్య మగునా? ఈశ్వరుఁడు మనకును బుద్ధి యొసఁగి యున్నాఁడు గానఁ దెలిసికొనఁదగినవిషయములయందైన దానిని వ్యాపింపఁజేసి ప్రత్యక్షవిరుద్ధములఁ బరిహరించి సాధ్య మైనమట్టుకు సత్యమార్గమునందు సంచరింపవచ్చునుగదా పైని చెప్పినవారు తమకు దైవము దయచేసిన తెలివిని బదటఁగలిపి తొంటివారెవ్వరైన "పళ్ళకు రాళ్ళకు బిడ్డలుపుట్టెను, వాఁడొక చేడియ చెవిలోనుండి యూడిపడియె, వీఁడొకమగవానికుడిభుజమువలన నుద్భవించె, వానికి వేయిచేతు లున్నవి, వీనికి వేయికన్ను లున్నవి, అక్కడ నేతి సముద్ర మున్నది, ఇక్కడ కల్లుసముద్ర మున్నది, వాఁడు మూడు శంఖములయేండ్లు బ్రతికెను, వీఁడు మూడులక్షలయేండ్లు రాజ్యము చేసెను, ఆతఁడు సముద్రోదక మంతయుఁ బానము చేసెను, ఈతఁడు భూమిని జంకక్రింద నిడికొని పాఱిపోయెను." అని చెప్పినవించుకైన

సం దేహించక నమ్ముదురు అట్టివారిం దలంచినప్పుడల్లా వారిబుద్ధి ంద్యంబునకు విచార మొదవుచుండును. కొంద ఱితరసమయంబుల సత్యముం దప్పకుండియుం గష్టగాలములం దమ్మును తమసత్యమును మఱచి యసత్యమునకు లోనగుదురు ఎంత యాపదలయ్యును నసత్యమునకుం జొరకుండుటయేకదా నిక్కంపుసత్యసంధతకుంగుఱుతు తొల్లి హరిశ్చంద్రుడుం కడునికుమలు తె డరియు ననృతి మాడుట కొడం బడమి చేతనేకాదే సత్యహరిశ్చంద్రుండని పేరువడసి పెద్దకాలముక్రం దనె మడసియు నేడును మడియకున్నవాడు ఈపుడమిపై నాతని బోటినృపు లెందఱు పుట్టి గిట్టరు. వారిపే రెవ్వరైనం దలపెట్టుదురె. ము న్నొకప్పుడు ప్రహ్లాదుడును, డనకొడుకు విరోచనుండును సుధన్వుం డనుభూసురనందనుండును నొండొరుల ప్రాణంబుల బణంబుగాం బన్నిదంబు నఱచికొని మాయిద్దఱిలో గుణజ్యేష్ఠుం డెవ్వం డని తె న్నడగినప్పుడు సత్యంబు తప్ప నేరక కొడుకుచావున కైనవొప్పుకొని సుధన్వునినె గుణజ్యేష్ఠునింగా వక్కాణించె. లోకములోం బుత్రమరణంబుకంటె నెక్కుడైన యాపదయయ్యది అసత్యమునకు వెఱచియేకదా పైయిరువురును సకలసంపదలను, బుత్రునిం గోలుపోవనైన సమ్మతించిరికాని యబద్ధమాడ నొడంబడరైరి. అంతియెకాక వామనుండు దాన మడుగవచ్చినప్పుడు బొంకవచ్చునని శుక్రుండుపదేశించిన చెడుకఱపులు చెవి లిడక సత్యకీర్తియగు బలిచక్రవర్తి

"మ. నిరయంబైన నిబద్ధమైన ధరణీ నిర్మూలనంబైన దు
ర్మరణంబైన సంగలాంతమైన నిజముక్ రానిమ్ము పోనిమ్ము పో
హరుండైనన్ హరియైన నీరజభవుండభ్యాగతుండైన నౌ
దిరుగ న్నేరదు నాదుజిహ్వ వినుమా ధీవర్య వేయేటికిన్."

అనఁడే. కాఁబట్టి మహాత్ములు ధనహానియైనను దుదకుఁ బ్రాణహాని యైనను సత్యమును విడువఁజాలరు.

"ఆ. గీ. బ్రతుకవచ్చుఁగాక బహుబంధనములైన
వచ్చుఁగాక లేమి వచ్చుఁగాక
జీవధనములైనఁ జెడుఁగాక పడుఁగాక
మాట దిరుగలేరు మానధనులు."

అను నయోక్తిని పాటింపవలదే ఇంకనుం గొందఱు నెపముపెట్టి బొంకినచో దానం దమకు దోషము లేదనుకొందురు. అది యెంతయు ననాలోచితంబు. ఎందును గోషానోషము లుద్దేశముంబట్టి గాని శబ్ద ముంబట్టి కావుగదా మున్ను ధర్మజుఁడు నెపముపెట్టి యశ్వత్థామ యను కుంజరంబు మ్రందుట సందుచేసికొని ద్రోణుని సమ్ముఖమ్మున నశ్వత్థామ చచ్చెనని బొంకినపాపఫలంబునకాఁగా యమలోకంబు సందర్శింపఁడే అప్పుడు ధర్మజుతోడ నర్జునుఁ డాడినవాక్యముల నుదా హరించుచు నిప్పటి కింతటితో విరమించెదము —

ఆ. గీ. "అనఘ నిన్ను శిష్యుఁడను ధార్మికుఁడు స
త్యవ్రతుండు నని మహాదరమున
నడిగె నీవు ధర్మహానికి నోర్చి త
గ్గురుఁడు నిశ్చయించెఁ గొడుకుచావు.

క చలముకొని యిట్లు పడయఁగ
వలయునె రాజ్యంబు దీని వచ్చినకలిమిం
గలుగునె పెంపును బేరును
వెలియైతిమి లోకమునకు వేయును నేలా"

అహింస [డిసెంబరు 1874 సం.]

"క్రిందంతియడుగులోనం దక్కినజంతుచ
యంబునడుగులెల్ల నడంగియుండు
నట్లు ధర్మకోటు లన్నియులోనగు
నిద్ధగుణయహింస కంత నిజము" భారతము.

ఎల్లవారును మనోవాక్కాయకర్మంబుల నేనాంటను, ప్రాణి
కోటికిం గీడు వేడక యుండవలయును అట్లుండుటయే యహింస యనం
బడును. "అహింసాపరమోధర్మ" యని కలదుగదా కాంబట్టి ధర్మ
ములలోపలనెల్ల నుత్తమధర్మము సర్వభూతములయందును సదయుం
డయి యుండుటయే. అహింసకు సమాన ధర్మము మఱియొ
క్కటి యిది యున్నదని యెన్నవలనుపడదు భూతదయగలవాండు
లోకములో సర్వజనసంభావనీయుండై దాక్షిణ్యచిత్తుండని పేరు
వడసి కీర్తి కాస్పదుండగును అట్టి ప్రఖ్యాతిచేత నంతవి నాశెఱింగినవాం
డును నెఱుంగనివారునుంగూడం బ్రేమాతిశయంబున గౌరవించుచు నే
కీడునుం జేయకుందురు. దానంజేసి యట్టివాండిహలోకసౌఖ్యముల
నెల్లం గొల్లగొనును. అట్టివానికిం గాలవశంబుచే నప్పుడైన నించుక
యాపదసంభవించినను, సర్వజనసమ్మతుండు గుటంజేసి జను లందఱు
నాయాపదం దమయాపదగా భావించుకొని తోడ్పడి యుతని
నాయాపదవలనం బాపంజూతురు ఇందునకు మాఱుగా భూతదయ
లేనివాండు బహుజనద్వేషమును సంపాదించి లోకంబునకుం గీడొ
డంబును అందువలన వానిని జను లెల్లరును సర్పమునుబలె ద్వేష
బుద్ధితోడం జూచుచు సమయమునుచూచి కొని యుండుదు రట్టివాని

మున వానకొక విపత్తు కలిగినా సాయముచేయ కూరకుందురు. సరి గదా "యీక్రూరకర్మునకుఁ దగినప్రాయశ్చిత్త ముదవె, నంతేకా వలె" నని మనంబుల నలరుదురు. మఱి సాధ్యమైన నిదేసమయ మని మీఁదిమిక్కిలి యపకారమును సహితము చేయుదురు పరుల మాట యేటికి? కడ కానిర్దయుని దారపుత్రాదులును పులికి లేళ్లు భయపడువట్లు వెఱచి విధిలేక పనులు సేయుచుందురే కాని యేమియు ననురాగంబునం జేయరు. హృదయమునఁ బ్రేమ గదిరియుండ రని యిఁకం జెప్పవలసిన పనియే లేదు అది పోనిండు మే మిప్పుడు వాంస యొక్కింతయుఁ జేయఁగూడదని యింతగా నిక్కివక్కాణించుట యెల్ల నక్రమముగా నేనుఁగు మొదలుకొని దోసువఱకును గలయే జంతువునకును బాధ గావింపవల దని పలుకుటయే కాని క్రూరకర్ముల యందుసయితము దయ కలిగియే యుండవలెనని చెప్పుట కాదుసుండీ. మగవారిలోఁ గొంద ఱిట్టి యభిప్రాయముం జేకొనియు కాఁబోలును, పేలను, నల్లులను తుదకు తేళ్ళను, పాములను, సహితము దయార్ద్ర బుద్ధితోఁ జూచుచు వానివలనఁ దమకు బాధ కలిగినప్పుడైన వానిని జంపక విడుతురు. అట్టివారికి వాస్తవముగా భూతదయ గలవా రని చెప్ప నైతికాదు. కొందఱు చెప్పినను, ఒప్పుకొనఁ దగినదియుం గాదు. ఏలయనఁగా, క్రూరసర్పము తమచేఁ జిక్కినప్పుడు దయఁ దలఁచి దాని మడియింపక విడిచిపెట్టిన మఱియొకప్పు డది నైజగుణం బున వేఱొక్క నిర్దోషిం గఱచును అంతతో నైనఁ బోవక యావలి మఱియొక్కనిం దుదిముట్టించును అట్లు కాలక్రమమున జనములపాల యపమృత్యుదేవతయో యనఁ బెక్కండ్ర నేలపాలుచేయును. అందుచే నిష్కారణముగా సత్పురుషుల కనేకుల కుపద్రవము సంభవించును. ఇట్టిహానికంతకు మొదల వదలివేసిన పుణ్యాత్ముఁడే హేతుభూతుఁడు

కాన నా తం డొక్క క్రూరజంతువునందు దయగలిగి విడిచిపెట్టి పెక్కం డ్రసాధువులకుం గోరికతనంబున హింసం గావించినవాం డగును. మొట్టమొదటనే యావిషజంతువును పుట్టిపెట్టిన నిర్హేతుకముగ నిట్టి చెట్ట లట్టి సాధువులకుంబుట్టువుగడ [illegible] బట్టి యుండుటవలనం బ్రాణిహింస సేయునివాం డగుటకు మూఱుగా జీవహింస చేసినవాం డయి యీలోకమున దూఱు వడయుటయె కాక సురలోకదూరగుండు నగును ఇది యట్లుండ మఱికొందఱికను లందఱిలం దమ్ము వృద్ధభూతదయ గలవారని యెంచి గౌరవముతోం జూతు రనుతలంపున, ఎలుకలు, చీమలు, మొద లగుజంతువుల కలుగులసమీపముల బియ్యము లోనగు నాహార పదార్థములు పెట్టించి వానిం బెంచి యిరుగుపొరుగువారలకును దమకును మితిలేనిహాని దెచ్చిపెట్టెదరు. ఇట్టివారును మొట్టమీఁద దయాశూన్యు లనియే చెప్పంబడ నొప్పుదురుగాని లేశమునుగాని సదయహృదయు లనిపించుకొనరు ఇంకను గొందఱు నేల నడుచునప్పుడు తమయడుగుల యడుగునంబడి చిన్నజంతువు లేవైన మడియునో యను శంకం జేసి పట్టిపట్టి యడుగులు వెట్టుచుం దుట్టతుదకు దాపున నున్న పురుగులం ద్రొక్కుదు మను భయమున నంగలు వైచి దూరపు వానిని దప్పక నలగం ద్రొక్కుదురు వారు స్వాభావిక మైనవిధమున నడిచిరేని నిక్కముగా నన్నిపురుగులకు హాని కలుగనేరదు. ఇట్టివారు ప్రత్యక్షముగాం బురుగులుం గానుగాం గలవి కంటికిం గానంబడినప్పుడే కాక యట్టి యనుమానమునకు లేశముగాని యెడము లేనప్పుడుకూడ నతిజాగ్రత్తతో నడుతురు. అందుచే నీ వెంత జీవహింస చేయరాదని మొదల ననుకొందురో తుద కంతకుం బదిరెట్లు జీవహింస చేయుచునే యుందురు. “అతిసర్వత్రగర్హితము” నియకదా పెద్దలు పలుకుదురు. అహింసయనంగ సత్యమైనవట్టుకుం దెలిసి జీవకోటికి హింస గావింప

కుండుట గాని పేలుగాదు అది కాదందురేని, నిక్కము విచారించిన నీప్రపంచములో హింసఁగావింపనివా రెవ్వరు గలరు. మననేత్రము లకు గోచరములుకాని జంతువు లనేకంబులు మనకుఁ బ్రాణాధార మైనవాయువునం దుండి యుచ్ఛ్వాసనిశ్వాశములఁ జేయునపుడు గాలి తోడఁగూడ లోనికిఁ బోయి జఠరానలంబునఁ గ్రమంది జీర్ణము లగును. మనకు నాధార మగుజలమునందును నట్టిపురుగు లుండి నీరుఁ ద్రాగు నప్పుడు కడుపునంబడి యఱిగిపోవును ఈసంగతులు మనవారు కొంద ఱొకవేళ నిజములు కావని త్రోసివేయ వచ్చును. అయిన నట్టివా రును భూతదర్పణ మొక్కటింగొని చక్కఁగాఁ బరిశీలించిన మామా టలు బూటకములు కావని విశ్వసింతురని నమ్మెదము. ఈయర్థము నె భారతము నందును ధర్మవ్యాధుఁడు హింసాహింసా స్వరూపంబు నిర్ణయించునెడఁ గౌశికునితోఁ జెప్పెను ఆపద్యములలో నొక్కదాని నిప్పుడిందుఁ గ్రిందఁ బొందుపఱచెదము—

ఉ. సలిలము లుర్వి యాకసము సర్వము జంతుమయంబు గావునం
 గలుగు నవశ్యము న్సకలకర్మములందును హింస హింసకుం
 దొలఁగిన దేహయాత్రయును దుర్ఘట మైనటు లుండు నింతయుం
 దలఁపరు హింస చేయమని తారు చరింతురు కొందఱిమ్మహిన్.

ఇంతయేల? మనము మూత్రపతనముం జేయునప్పుడు పిపీలికాది క్షుద్రజంతువు లెన్నిమన్నునం బూడియు, ప్రవాహరయంబునఁ గొట్టుకొనిపోయియు, ప్రాణాంతంబు నొందవు. మనకన్నులకేమియు లేనట్లు కానఁబడినను, చీమలపాలిటికి కడియ జలప్రళయముకదా. మఱియు మనము నడుచునప్పుడును, పండుకొనునప్పుడును, గృహ ముల నలుకునప్పుడును, తుడుచునప్పుడును, మఱియెన్నెన్నోపనులు చేయునప్పుడును, మనకుం దెలియకయే యెన్ని జీవరాసులు ప్రాలి

యుపు. వీని నన్నిటం బాపము గలదన్నలోకంబులో నొక్కఁడైన నరకంబునం బడక తప్పిపోవువాఁడు గలఁడే. ఇట్టిహింస సేయక దేహయాత్రమైన జరుగునే ఈయంశంబున కీ దిగువభారతపద్యము పూర్వోక్త పద్యముతోడంగూడ నిదర్శనంబై యుండవచ్చును —

మ. హాలికుం డెంతయు నోజ దున్ను నెడ సీరాగ్రంబునం గ్రంది ప్రా
 ణు లనేకంబులు సచ్చు హింస యది యానోకాదొ వేయేల మ
 ర్త్యులు నేలం జరియించుచోఁ బదములం ద్రొక్కంబడుం బెక్కుజం
 తులు హింసావిధి గాదనంగ వశమే నోప్రజ్ఞ యూహింపుమా

కాఁబట్టి హింస మామతమునఁ గారణము లేకయె యొకజంతువునకు బుద్ధిపూర్వకముగాఁ జేయుబాధయేకాని, తగినకారణ మున్న యపుడు దుష్టజంతువులకును దుష్టమానవులకును శిక్షారూపమునఁ జేయుహింసయు, భ్రమగొని ప్రమాదవశమునఁ గావించుహింసయు, మనసున కెఱుకలేకయె శరీరయాత్ర నడుచు నవసరంబున ననివార్యముగా సంభవించుహింసయుఁ గాదు. ఈయర్థమె భారతమందును జెప్పఁబడి యున్నది.—

గీ. హింస సేయనివాఁడు లేఁ డిజ్జగమున
 నొక్కఁడైనను దమతమయోపినట్లు
 హింసతెరువున కెడగల్గి యేగవలయు
 నదియ చూవె యహింసనా నతిశయిల్లు

చదువు వేఱు సద్గుణము వేఱు [1875 వ సం. జనవరి]

లోకములో చదువువలన సద్గుణములు కలుగుచుండుట సహజమైయున్నను చదివినవా రందఱికిని సుగుణములే పట్టువడు నని

మాత్రము చెప్ప వల్ల కాదు కొందఱు చిరకాలము కష్టపడి విద్యా భ్యాసము చేసి పండితు లనుపేరు పొంద లామే శిష్టాదిగురువుల మని యెంచుకొనుచుండియు, సుగుణసంపదనుబట్టి చూడఁగా, పామరులె కొంత మెఱుఁగని యనిపించు చున్నారు. "చేయునవి మాఘస్నాన ములు, దూరునవి దొమ్మరగుడిసెలు" అన్నట్టు కొందఱు, చుట్టుపట్టుల వారికెల్ల ధర్మములను బోధింపఁ గలసామర్థ్యము కావలసినంతకలవా రయ్యును, తాముమాత్రము తెల్లవాఱి లేచి యన్నియు కానిపనులే చేయుచు, పాపమునకు రవంతైన భయపడకున్నారు, మఱికొందఱు తమకు విద్య యున్నందునకు వివాదమే ముఖ్యఫల మని యెంచుకొని, ఎంతటివారిని లక్ష్యము చేయక, వారి కేమి తెలియు వీరి కేమి తెలియు నని వారివీరిముందఱ నెల్లవారిని కేరడము లాడుచు, దుర్మ దంబునం గలహమునకు కాలు ద్రవ్వుచుందురు

"క ధనమును విద్యయు వంశం
బును దుర్మదులకు మదం బొనరించును స
జ్జను లైనవారి కడఁకువ
యును వినయము నివియ తెచ్చు నుర్వీనాథా "

అన్న వాక్య మెన్నఁడును వృథ గాదుగదా ఇఁకను కొందఱు, తమ్ము పండితు లని యెవ్వరైన నొకవిషయము నడుగవచ్చిరేని, లేశ ములు సందేహింపక తమకు తెలియనిదానినైనను తెలియ దని చెప్పక, అన్నియుం దమకే తెలియు నని యావేళ కేదో యొకటిచెప్పి వారిని మోసముచేసి తమప్రయోజకత్వమునకు తమ రే సంతసింతురు. ఇట్టిదిట్టలవలన జనులకు సంభవము లగుచెడుగు లిన్ని యన్ని యని యెన్న శక్యము కాదు. ఇఁక మనవారికి (పండితనామకులు గనుక)

వారు చెప్పెడుమాటలయందె గుఱి యెక్కువ యయి యావాక్యమునే వేదవాక్యముగా నమ్మి, ఒకవేళ కొంచెము తెలిసినవా రెవ్వరైన నది తప్పని చెప్పినను ఒప్పుకొనక, మొదటిమాటనే గట్టిగాఁ బట్టుకొని, వెనుకదీయక యకార్యకరణమునకుసహితము ప్రవేశింతురు దానిని విన్నవారును, మనశాస్త్రులవారు చెప్పనదానిలోఁగూడ లోప ముండునా యని యంధపరంపరగా నొకరిని జూచి యొకరు ఆపనినే చేయుచుందురు ఇట్లు మొదల నాగ్రామమునందును, తరువాత చేరువ గ్రామములయందును, అటుపిమ్మట దూరగ్రామములయందును, ఆదురాచారమే నానాఁట ప్రబలి కాలక్రమమున నదియే సదాచార మని తెలివిలేనివారిచేఁ గొనిగూడఁబడుచుండును ఆలోచించి చూడఁగా మనలో నున్నదురాచారము లన్నియు ఈప్రకారముగానే మొట్టమొదట నొక్కచోటనే పుట్టి రాఁగారాఁగా దేశమం దంత టను వ్యాపించినట్లు తోఁచుచున్నది. పండితులలో నిట్టిచెడ్డవా రుండి రేని, లోకమునకు వారిలో నొక్కనివలనఁ గలుగుహానియే, పామరులు వేయిమంది చేరి చేయుహానికంటె నెక్కుడుగా నుండును కాఁబట్టి యిట్టిదుష్టపండితులకన్న గర్హణీయులు, ఈజగత్తులో మఱియెవ్వరు గాని కలుగఁబోరు. ఊరక పేరులేక యొకయూరఁ బడి యుండునప్పుడే వీరింతకీడును మూడించుచుండఁగా, దేశము చేసికొన్న పాపముచేత పత్రికాధిపతులుకూడ నయిరేని, వీరాపాదించు చెడుగులనుగూర్చి చెప్పవలసినపనియే లేదు. కాఁబట్టి పత్రికాధిపతులకు విద్యకుతోడు గుణముగూడ కుదిరి యుండవలసిన దావశ్యకము గుణము లేకున్న వారివిద్య యంతయు నడవిలోఁ గాచినవెన్నెలవలె నిరర్థక మగును. తనకెంతవిద్య కలిగి యున్నను దుర్జనుఁ డెప్పుడును విడువఁబడఁ దగిన వాఁడె యగునుగాని యాదరింపఁబడఁ దగినవాఁడు కాఁడు.

శ్లో॥ దుర్జనః పరిహర్తవ్యో విద్యయాలంకృతోపిసన్
మణినాభూషితస్సర్పః కిమసౌ న భయంకరః

తే. విద్యచే భూషితుం డయి వెలయుచున్నఁ
వాఁ డరివర్జింపనగుఁ జుమీ దుర్జనుండు
చారుమాణిక్యభూషితశస్తమస్త
కం బయినపన్నగము భయంకరము గాదె

అనుభర్తృహరివచనముం జింతింపవలసి యున్నది. సరివారిలో గౌరవమును దెచ్చుటకు గుణము ప్రధానముకాని, అది లేనివట్టివయసును, కేవల విద్యయును, ప్రధానములుకావు. కోఁతికిఁ గొబ్బెరకాయ దొరికినట్లు తమకు ప్రతికావిలేఖకత్వ మొకటి సిద్ధింపఁగానే, అట్టి పండితులుతాము వ్రాసిన దానిని దామే చూచి మెచ్చుకొనుచు, ఇఁక నెక్కడను దమపాటి గొప్పవారు లేరనుకొని తామే సంతోషపడుచు నిక్కుచు, విఱ్ఱవీఁగుచు, ఎదుటివారి నెవ్వరిని లెక్కసేయక వెక్కిరించుచు, క్రిందుమీఁదులు గానక పొంగి బోరగిల బడుచు, మంచి వారి నవమానింపఁ జూతురు, ఇతరపత్రికావిలేఖులఁ జూచి చూపోపక పరిహసింతురు, గుణాంశములు లక్షలున్నను వానిం జేరఁ బోవక, నిర్మలదేహము నంతను విడిచి యెక్కడ నైన నొక్కవ్రణ మున్న నాచోటికే ఝుంకారము చేయుచుఁ బరుగులెత్తెడియీఁగలలాగున, ఎందైననొక్కదోషమున్నదానిమీఁదనే వ్రాలి పట్టిపల్లార్చి స్వల్పాంశము నెంతో పెద్దచేసి యూరక నోరు చేసికొందురు, దోషములు గుణము లని, గుణములు దోషములని, రూపించియుండుటకై, విపరీతవాదములం జేయఁజొత్తురు, కాదనువారిని దూషింతురు, మఱి యేమో చేసెద మని బెదరింతురు, ఓడిపోయినను దామే గెలిచితి మందురు, యుక్తి తోఁచనపుడు తాము పట్టినకోడికి నాలుగుకాళ్ళే

యందురు, వచ్చినవాదమును గట్టిపెట్టి తప్పించుకొనుటకు లేనిపోని సంగతులను నడుమం దెచ్చిపెట్టి, ఇచ్చట గ్రామ్యపద మున్నది యచ్చట సంధిదోష మున్నది అని పత్రికనంతను వానితోడనె నింపుదురు. ఇట్టివారు పత్రికాధిపతు లగుటవల్ల జనులకు చెఱుపు కలుగును గాని, లేశ మైనను మేలు కలుగనేరదు. వారివాదములవల్లను గ్రంథ మూరక పెరుగునుగాని, యెన్నటికి సారాంశము స్థిరపడదు. కావున బంగారమునకు వెలిగారము తోడగునట్లు, పత్రికాధిపతులవిద్యకు బుద్ధికూడ తోడుపడునేని, అదియెంతయు రాణించును అందుచే వారు సర్వజనసమాదరణీయు లగుదురు. పత్రికలలోని విషయములును లోకోపకారము లగును దానంబట్టి పత్రిక నెల్లవారలు నాదరించి సంతోషపూర్వకముగాఁ గైకొందురు అందుచే లోకమునకు మేలు చేసినవారయి పరోపకారపరాయణు లని పేరువహుదురు దానిచే నీలోకమునందు శాశ్వత మైనకీర్తియు, ఆలోకమునందు నిత్య మైన సౌఖ్యమును, లభించును. కాఁబట్టి పత్రికాధిపతు లగువా రెప్పుడును న్యాయమునందే దృష్టి యుంచవలెను, నామాటయే గెలువవలె నను దురభిమానమును మనస్సునుండి పోఁద్రోలవలయును, గుణాంశమును శత్రువు చెప్పినను గ్రహింపవలయును, సర్వకాలసర్వావస్థలయందును దేశముయొక్క క్షేమాభివృద్ధులనె మనసునం దుంచుకొని తదనుగుణ ముగా పాటు పడవలయును,

"గుణదోషౌ బుధోగృహ్ణ న్నిందుక్ష్వేళా వివేశ్వరః
శిరసాశ్లాఘతేపూర్వం పరం కంఠేనియచ్ఛతి"

యన్న సన్నుతవాక్యము నెన్నఁడును మఱవ కుండవలయును.

స్త్రీ వి ద్య. [1875 వ సం॥ ఫిబ్రవరి]

విద్యవలన వినయవివేకాదిసద్గుణములు కలుగు నన్నవిషయము అందఱకుం దెలిసియున్నదే కాని యిప్పుడు క్రొత్తగాఁ దెలుపవలసినది కాదు అయినను, విద్యవలన అవివేకము కలుగునను ప్రబుద్ధులు సహిత మందందు కొంద ఱుందురని విందుము అట్టివారు, తమో హ ర్త యగుసూర్యునివలనఁ జీఁకటి యొదవుననువారుగాని వేఱుగాదు. అట్టిలోకాతీతు లగుబుద్ధిమంతుల మాటలు మన కేటికి ? చదువువలనఁ దెలివి కలుగు ననుట యాబాలగోపాల మందఱకును కరతలామలక మైనవిషయమె కావున, పురుషులకువలె స్త్రీలకును విద్య యావశ్యక మనియు, దానివలనఁ జాలమేలు కలుగుననియు, వేఱ మే మిక్కడ నొక్కివక్కాణింప నక్కఱలేదు 'తెలివి కలుగ కున్న వచ్చులోప మేమి ?' అనువారికిమాత్రము విద్యతోడఁ బనియుండదు సత్యమే అట్టి విజ్ఞులముందఱ మేము మాటలాడ సమర్థులమునుగాము మఱియు గొందఱు విద్య నేర్చుకొనుటకు ఫలము ఉద్యోగము సేయుటయనియే యని యెంచుకొని, సుదతులు చదువుగఱచి సభలకేగి కొలువుచేసి సొమ్ము సంపాదింపఁబోవుదురా ? ఆఁడువారికిఁ జదువేల? అనితోఁచిన ట్లెల్ల వాదింపఁదలపడుదురు అట్లయిన, అన్నవస్త్రములకుఁ గొదువ లేని మగవారికిసహితము చదు వక్కఱలేదనియే వారి మతమేమో! చదువనివా రెక్కడను లోకములో జీవనము చేయుచుండలేదా ? చదువు జీవనోపాధికొఱకే యని వా రెట్లు చెప్పఁగలరు ? మను ?ఁడు చదువుకోకున్నను, ఏకూలిపనిఁ జేసికొనిదైనను బొట్ట పోసి కొనవచ్చును. జీవనాధారమునకు వృత్తు లెన్నయినను నేర్పడియున్నవి. అందునకుఁ జదువే యక్కఱలేదు. కాఁబట్టి చదువుకొనుట జ్ఞాన

మును, బుద్ధియుఁ గుదురుటకొఱకుఁ గాని కేవలమును పొట్టకొఱకుఁ గాదు. ఆహేతువుచేతనే నాదులకును విద్య యావశ్యక మగును. మనలో శృంగారగ్రంథములు లెక్క కెక్కువగాఁ బిక్కటిల్లియున్నవి కాన వానిం జదివిరేని మానినులు చెడిపోయి కులట లగుదురు కావునఁ జదువు తగదని మఱికొంద ఱందురు. అదియు నాదరణీయము గాదు ఏలయనిన — మన పండితులుమాత్రమె శృంగార ప్రబంధములను మిక్కిలిగాఁ జదివినవారు గాని తక్కినవా రంతగాఁ జదివినవారు కారు. అట్లుండియుఁ బండితులలోకన్నఁ బామరుల యందు వ్యభిచారము విశేషముగా నున్నట్లు అనుభవముంబట్టి యెల్ల వారికిఁ దెల్లముగాఁ దెలియును వార లేశృంగారకావ్యములను జదివి యాజారత్వమును నేర్చికొనిరి? ఇట్టి దుర్గుణముల కెల్లను మూలము మూర్ఖతగాని విద్య యెన్నటికిని గానేరదు. చదివిరేని, దుర్గుణములెల్ల మానునని నిస్సంశయముగాఁ జెప్పవచ్చును. అయినను జదివినవారిలోఁగూడఁ గొందఱుదుర్మార్గు లుండవచ్చునుగాని, ఆదుర్మార్గతమాత్రము విద్యవల్లవచ్చినదికాదు. ఒకానొకచో వారు చేయుదుష్కార్యములయందు విద్య యొకసాధనముగామాత్ర ముప యోగపడవచ్చును అంతమాత్రముచేతనే విద్యకూడ దనఁగూడదు. ఇట్లన్నిమంచిపదార్థములవలనను క్రమముగా నుపయోగించుకొనన పుడు కొన్నిచెడుగులు కలుగును జ్వరముచేఁ బీడింపఁబడువాని కొకనికి అన్నము శూలఁబుట్టించును గాన, అందఱకు నన్నము తగ దనవచ్చునా? ఎక్కడనైన నొకానొక చదివినమదవతి తనవిద్యను విటులకు జాబులను వ్రాయనుపయోగించియు నుండవచ్చును, అప్ర కారముగానే కొందఱు మూఢులు కత్తిపీఁటతో గొంతుకలు కోసి కొనియుందురు, మఱికొందఱు నూతులంబడి యాత్మహత్యయుఁ

జేసికొని యుందురు. ఇందుచే సర్వశ్రేయములకు నిదాన మైనచదువు నేర్వరాదనిగాని, అనేక కార్యముల కుపయోగించు కత్తిపీటలే యింట నుండరాదనిగాని, ప్రాణాధార మైనయుదకము నిచ్చు దొడ్లలోని నూతులనెల్లఁ బూడ్వవలయు ననికాని, బుద్ధిమంతు లెవ్వరైనఁ దలఁ పడుదురా ? దుష్కృత్యములయం దుపయోగించుకొనుచున్నఁ బ్రపంచములోని సమస్తవస్తువులవల్లను ననర్థములు పుట్టుచునే యుండును, గాని యొకదానివలనను గీడుమూడక యుండదు. అట్లని దేనిని మానుకొనినఁ బ్రపంచవృత్తము నడుచును ? ఆయావస్తువులను తత్తదర్హము లైనయుపయోగములకె తెచ్చుకోవలెను. విద్యవలన ప్రయోజనములు లలనలకుసహిత మనేకములు గలవు. వాని నన్నిటిని వివరింప వేయినోళ్ళున్నను జాలవు ఆసంగతి యుండనిండు మొట్ట మొదట విద్యచేతఁ దెలివి కలుగును. దానిచే నిది యుక్తము, ఇది యయుక్తము, అను జ్ఞానము పుట్టును. ఆజ్ఞానముచే సత్కార్యములఁ జేయుటయు దుష్కర్మముల రోయుటయుఁ దటస్థించును. అందువలన నొక్కకుటుంబములోఁ జేరినవార లొకరితో నొకరు పోరాటము మాని యైకమత్యము గలిగియుందురు స్త్రీలు తాము గ్రంథములందుఁ జదివిన పూర్వపుణ్యసతుల చరితములను మదిని నిలిపి వారివలెఁ బ్రవర్తింప నుత్సాహము కలవా రయి, పతివ్రత లగుదురు మనలో నొకయింటిలో నిద్దఱాఁడువా రున్న జగడము లేక యుంట యెక్కడనో యరుదుగానుండుట స్త్రీల మూఢత్వముచేతనే కదా ! దానినిబట్టియే యొకయింటిలో నూఱుజట్లినుఁడునుగాని, రెండుకొప్పు లిముడవనుసామెత కలిగియున్నది. ముద్దియలు విద్దియం గఱచి తమ మొఱకుఁదనమును విడిచి తెలివి యలవఱచికొన్న, వా రెంత యైకమత్యముఁ గలిగి చూచువారికెల్ల ముచ్చటగా నిచ్చలుఁ

గలసి మెలఁగుచుందురు? దానివలన గృహయజమానులును గృహచ్ఛిద్ర మను పేరెఱుఁగక యెంతసుఖపడియెదరు? మిక్కిలిచక్కఁగా విద్యనేర్చిన తెల్లవారిస్త్రీలయం దీయైకమత్య మెంతకలిగియున్నదో చూడుఁడు మన చేడియలుకూడ విద్యనేర్చిన నాలాగుననేయగుదురు కదా! ఇది యందఱకు ననుభవసిద్ధమైనసంగతియే కాన, ఇప్పుడు వేఱుగఁ గారణోదాహరణములను జూపవలసినపని లేదు ఇంట నడచు గృహకృత్యముల నెల్లఁ జక్కఁబెట్టవలసిన భారము స్త్రీలది గాని పురుషులదికాదు. భారతమునందలి సత్యాద్రౌపదీసంవాదమును జూచినయెడల నీవిషయము చక్కఁగా విశదపడఁగలదు వారు చదివిన వారైయున్నయెడల, ఆకార్యముల నెంతబాగుగాను, జాగ్రత్తతోను, వారు నిర్వహింతురు? ఇప్పటి మనముగుదల కట్టిసామర్థ్యము లేకపోవుటచేత నేకదా యింటిబరువంతయుఁ బురుషులమీఁద నేపడి, పగ లెల్ల వెలుపలఁ గొలువు చేసివచ్చి బడలియుండియు, ఆవెనుక నింటిపనిని గూడఁ దామే విసువుతోఁ జూచుకోవలసినవారుగా నున్నారు? ఒకప్పుడు భర్త విదేశగామి యగుటయు సంభవించును అప్పుడు గృహకృత్యములయందలి రహస్యములను భార్య భర్త కెన్నిటినైనఁ దెలుపవలసి యుండును. ఇల్లాండ్రు చదువులేనివారైరేని, ఆగోప్యవిషయములనెల్లఁ బ్రియులకుం దెలిపి యవసరోచితము లగుప్రత్యుత్తరములం బొందఁజాలక కార్యభంగమునకైన నోర్చికొని యూరకుండవలసినవారేకదా! ఒకవేళ వానిని రహస్యముగా నొకనికిఁ జెప్పి వ్రాయింపవచ్చు నన్నను గడపదాఁటిన గంగదాఁటు నన్నట్లు లానోటి మాట యానోటంబడి యారహస్యములెల్ల వీధిలో నుండవలసినవే. ఇంతియ కాక యింతులును బురుషులట్ల విద్య నేర్చినవారైన, వారిబిడ్డలును మిక్కిలి తెలివిగలవా రగుదురు. ఇప్పుడు చూడుఁడు, లోక

ములో గొప్పజాతివారి బిడ్డలకన్నను, స్త్రీలకన్నను, తక్కువజాతి
వారి పిల్లలును, స్త్రీలును, బహుతరముగాఁ దక్కువ తెలివిఁగలవారు
గా నున్నారు అట్లుండుటకుఁ గారణమేమి? గొప్పవారిలో నారులు
తాము చదువుకొనకున్నను, చదివిన పురుషులతోనైన సహవాసము
చేయుచుంటంజేసి కొంత తెలివిఁ గలిగియున్నారు స్త్రీలే తాముచదివి
నవారైన మఱి యెంత తెలివి గలిగియుందురు? ఆతీరుననె బిడ్డలును,
చదివినతండ్రి మొదలగు పురుషులతోడను వారితో సహవాసము
చేసి కొంచెము వాసిగన్నతల్లి మొదలగు స్త్రీలతోడనుగూడి సదా
మెలఁగుచుండుటచేత నెక్కువజ్ఞానముఁ గలవారుగా నున్నారు తక్కు
వజాతివారిలోఁ బురుషులె చదువెఱుఁగనివా రగుటచే వారితో
సహవాసము చేయుపడఁతులును గొప్పజాతినాతులకంటె స్వల్పజ్ఞాన
ముఁ గలవారై యున్నారు. ఆరీతినే వారిసంతతియు విద్యాగంధము
లేనితల్లిదండ్రులతోడను, బంధువులతోడను, సర్వకాల సర్వావస్థల
యందును కాలము గడుపుచుండుటచే తెలివిలేకయుండుట సంభవ
మైనది. బోటులమాట యేటికి? పురుషులసంగతి విచారింపుఁడు.
చదువులేని హీనజాతిపురుషులకును, చదువు నేర్చిన గొప్పజాతిపురు
షులకును, తారతమ్య మెంతగలదో చెప్పుఁడు విద్యవలనఁ గలుగు
లాభములఁ జూపఁబూనుకొన్న నెన్నికకు మీఱియున్నవి. వానినెల్ల
వ్రాయ మొదలుపెట్టుట యిసుకరేణువులనెల్ల నెన్నిక యిడఁ గడఁగు
టయే దానివలని ప్రయోజనముల మనపెద్ద లెఱుఁగనివారు కారు.
స్త్రీవిద్య మన దేశములో ననాదిసిద్ధముగా నున్నదియే కాని
యీనడుమ నేఁడు క్రొత్తగా నెక్కడినుండియో వచ్చి చొచ్చి
నది కాదు. ఏకారణముననో యీవిద్య నానాటికి క్షీణించుచు వచ్చు
చున్నది. కాని యిప్పటికిని బొత్తిగా నామమడఁగినది కాదు. నేఁడును

గులస్త్రీలయందుఁ జదువుకొన్నవారు పలువు రున్నారు ఈమధ్య మన దేశమునఁ గొన్నాళ్ళు నెలకొన్న మహమ్మదీయులప్రభుత్వముయొక్క మహిమచేఁ గాంతలవిద్య కొంతవట్టు వెనుకపట్టినట్టు తోఁచుచున్నది. ఒక్కస్త్రీవిద్యయే యననేల ? మన దేశము మ్లేచ్ఛాక్రాంత మయి యున్నపుడు, అడుగంటనిధర్మము లెవ్వి గలవు ? మనయదృష్టవిశేషముచేత నీయింగ్లీషుదొరతనమువల్ల నల్లనల్లన మన దేశమెల్ల నల్లుకొని మెల్లఁగాఁ గొన్నికొన్నిసద్ధర్మములు మరలఁ దల యెత్తుచున్నవి అయినను విఘ్నేశ్వరుని పెండ్లికి వేయివిఘ్నము లన్నట్టు, ఒక్కమంచి కార్యము చేయఁబూనినప్రతిబంధములు వేయి చూపట్టును ఎట్లనిన-మనవారిలోపలనె పండితుల మనుకొనువారు కొందఱు తెలిసియో తెలియకయో స్త్రీలకు విద్య వినాశహేతువనియు, పూర్వాచారవిరుద్ధమనియు, మొట్టమొదట నెట్టెట్లో వాదించి, పిదపఁ దెలిసియుఁ దెలియనివారివలెఁ దాము పట్టినపట్టే గెలువవలె ననుతలంపునఁ బామరుల నెల్ల భ్రమింపఁజేయుచుఁ బోరాడు చున్నారు వారిపాండిత్యప్రభావ మెట్టిదియైనను, పూర్వము హిందూసుందరులకు విద్య లేదన్నవాదము మాత్రము విశ్వాసార్హ మయినది కాదు స్త్రీవిద్య శాస్త్రనింద్యమైనదియుఁ గాదు మనకు శ్రుతి, స్మృతిః శిష్టాచారములు, ముఖ్యప్రమాణములు. అందు శ్రుతికి విరుద్ధముకాని స్మృతియు, శ్రుతిస్మృతులకు వ్యతిరిక్తముకానిశిష్టాచారమును గ్రాహ్యములు. శ్రుతులయం దెచ్చోటను స్త్రీవిద్య నిషేధింపఁబడి యుండలేదు స్మృతులయం దైన స్త్రీలు వేదమంత్రములఁ బఠియింప నర్హురాండ్రు గా రని కొన్నిఁటియందుఁ గానఁబడు చున్నది. అందుచే సుదతులు తదితరమైనచదువుఁ జదువవచ్చు నని విదిత మగుచున్నదిగదా అదియునుం గాక (యా వేదమంత్రములయందును సోమిదమ్మ లోనుగాఁగల లలనలు

కొన్నిటిఁ బఠింపవలసి యుండును అందునకుఁ దగినవిధులును గలవు. కావుననే దుష్యంతునిముందఱ సభలో శకుంతల కొన్ని వేదవాక్యము లుపన్యసించి కొలువువారెల్లను విన వానియర్థమునుసహితము వాక్రుచ్చెను. ఇందువల్లనే తొల్లింటిపల్లవాధరలు వేదవేదార్థములఁ దెలిసినవారని తెలియుచున్నది పురాణములు మొదలగువానియందు సీత దమయంతి, మొదలగుకులసతులు చదివినట్లు వ్రాయఁబడియున్నది ఒకవేళ నీపూర్వనాగరికులు వారిపతులును, జనకులును, శిష్టులు కారందురేమో! అననిండు. అప్పటికిం జూచుకొందము కాఁబట్టి స్త్రీవిద్య శ్రుతిస్మృతిపురాణసమ్మతమైన దనుటకు లేశము గాని సందేహము లేదు వీనికి శిష్టాచారముకూడఁ దోడగుచున్నది కులాంగనలకు విద్య కూడదని వాదించువారుసహితము, పూర్వము క్షత్రియస్త్రీలను జదివించు నాచారమున్నదని యొప్పుకొనియున్నారు. ఇందువల్లనే వారివాదము దుర్బలమైనదనియు, యుక్తియుక్తమయినది కాదనియు ఎల్లరకుం దెల్లంబు కావచ్చును ఎందువల్లననగా — రాచకన్నియలును కులకాంతలే కనుక, తొల్లి కులసుందరదనలలోఁ గొందఱకుఁ జదువుఁ గఱపెడియాచారమున్నదని యొప్పుకొన్నతోడనే కులస్త్రీలకుఁ జదువు లేదనువారివాదమున కవ్యాప్తిదోషము పట్టుచున్నది. దానిమాట యటుండనిండు క్షత్రియేతరులకును బూర్వకాలమునందు విద్య గఱపఁ బడుచుండెంగాని వారన్నట్లు లోకరాజాంగనలకుమాత్రమె విద్య యలవరింపఁ బడుచుండలేదు. భోజరాజు రాజ్యముఁ జేయునపుడు బ్రాహ్మణవిద్వత్కుటుంబము వచ్చి కొన్నిశ్లోకములఁ జెప్పినట్టు స్పష్టముగాఁ గనుపట్టుచున్నది. అందు బ్రాహ్మణునిభార్య చెప్పినశ్లోకము —

రథస్యైకం చక్రం భుజగయమితా స్సప్తతురగా
నిరాలమ్బో మార్గ శ్చరణవికల స్సారథిరపి
రవి ర్యాత్యేవాన్తం ప్రతిదినమపారస్య నభస
క్రియాసిద్ధి స్సత్త్వే భవతి మహతాం నోపకరణే

ఆపిమ్మట నాబ్రాహ్మణునికోడలు చెప్పిన శ్లోకము.—

ధను పౌష్పం మౌర్వీ మధుకరమయీ చఞ్చలదృశాం
దృశాంకోణో బాణ స్సుహృదపి జడాత్మా హిమకరః
స్వయం చైకో౽నఙ్గ స్సకలభువనం వ్యాకులయతి
క్రియాసిద్ధి స్సత్త్వే భవతి మహతాం నోపకరణే.

మఱియొకప్పుడు జాహ్నవీతీరవాసిని యగునొక వృద్ధబ్రాహ్మణి వచ్చి రాజుముందఱ నిలిచి చదివిన శ్లోకము.—

భోజప్రతాపాగ్ని రపూర్వ ఏష జాగర్తి భూభృత్కటకస్థలీషు
యస్మిన్ ప్రవిష్టే రిపుపార్థివానాం తృణాని రోహన్తి గృహాఙ్గణేషు.

ఇట్టివి వ్రాయఁబూనిన నెన్నియైన నుండును. ఆపిమ్మటఁ గృష్ణదేవరాయని ప్రభుత్వకాలమునందును బ్రాహ్మణస్త్రీలు చదివియే యుండిరి. సుప్రసిద్ధు లగునప్పయదీక్షితులవారి కొమార్తెయుఁ జదివి యున్నట్టు లామెచే రచియింపఁబడిన పెక్కుశ్లోకములవలనఁ దెలియ వచ్చుచున్నది. గ్రంథవిస్తరభీతిచే వానినెల్ల నిం దుదాహరించుట మాని యొకశ్లోకమునుమాత్ర మిందు క్రిందఁ బ్రకటించెదము. ఆమె తనవారు తన కొక్కయల్పవిద్యగలవానిని వివాహము చేయఁదలఁచి నపుడు తండ్రితోడ నుడివిన శ్లోకము.—

యస్య షష్ఠీ చతుర్థీ చ విహస్య చ విహాయ చ
అహం కథం ద్వితీయా స్యా ద్వితీయా స్యా మహం కథమ్

ఎప్పటిమాటలో యిప్పటికేల? ఈకాలమునందును స్త్రీలు చదివెడి

యాచారము శిష్టులకుటుంబములయందుఁ గానవచ్చుచునే యున్నది మఱియెక్కడనో కాదు, పండితమండలాఖండలులును, జగద్విఖ్యాతులును నగు విశాఖపట్టణములోని శ్రీమాన్-పరవస్తు వేంకటరంగాచార్యులవారియింటనే కలువకంటులు చదివియున్నారు. శ్రీ పరవస్తు శ్రీనివాసాచార్యులయ్యవారలుగారి పుత్రికయగు శ్రీరంగమ్మగారు స్త్రీవిద్యాసమర్థనము మొదలగు గ్రంథములను రచియించి యుండుట యందఱకుం దెలిసియుండవచ్చును. దీనివల్ల బ్రాహ్మణులయందుఁ గూడ స్త్రీలకు విద్య పూర్వకాలమునుండి నేఁటివఱకును శిష్టసంప్రదాయముగా వచ్చుచుండుట యందఱుం దెలిసికొనవచ్చును. ఇట్లు స్త్రీలు చదువుచుండుట బ్రాహ్మణక్షత్రియ జాతులయందుమాత్రమే కాదు, తక్కినవారియందును గలదు కాని పురుషులయట్ల స్త్రీలును వారిలోఁ జదివినవారు తక్కువసంఖ్య కలవారుగా నున్నారు. భోజరాజదొరతనమునందు, కుమ్మరికొమ్మ యొక్కతె యీశ్లోకమును చెప్పెను —

> రాజన్ చన్ద్రం సమాలోక్య త్వాంతు భూతలమాగతమ్
> రత్నశ్రేణిమిషాన్మన్యే నక్షత్రాణ్యభ్యుపాగమన్.

ఇట్టివి పెక్కులుగలవు. తరువాత కృష్ణదేవరాయని రాచరికమునందున మొల్లయనునామె రామాయణమునురచియించెను. ఇట్లన్నచో మొల్లమగఁ డప్రసిద్ధుఁ డనియు, రామలింగకవి దాని నేమో యని వెక్కిరించె ననియుఁ మనపూర్వపక్షులు చెప్పవత్తురేమో! ఇట్లు మొల్లమగఁడొక్కఁడేకాఁడు వాగనుశాసనుఁడంగునన్నయ్యభట్టు తండ్రియు నప్రసిద్ధుఁడే. విద్యాధిక్యముచేత నెవరు పేరు వడయుదురో వారుమాత్రమే లోకములోఁ బ్రసిద్ధు లగుదురు? కొమారుఁడు పండితుఁ డైనచోఁ దండ్రి యప్రసిద్ధుఁ డగును గానఁ గొడు

సలకుఁ జనువుఁ జెప్పింపరా దనవచ్చునా? ఇఁక రెండవవిషయమును విచారింపుఁడు. కోకిలనుజూచిన వెంబడించి తన్ను కాకులయట్లు, ఒక్క గుణాధికునిం జూచి చూపోపక పరిహసించునీచు లెందఱైన నెప్పుడుం గలిగియున్నారు. అట్టిదుష్టు లోర్వలేక దూషించినయంతనే గొప్పవారల గౌరవమున కేమయినఁ గొఱంత కలిగెడునా? ఈ యన్నిఁటిం బరికింప నన్నిజాతులయన్నులును మున్ను విద్యఁగఱచి యొఱపుఁగని సానఁబట్టిన మణులవలెఁ బ్రకాశించుచుండి రనుట స్పష్ట మగుచున్నది. ఇదివఱకే మాటవెంబడి నీవిషయము నెంతో వ్రాసితిమిగాన, ఇఁకనైన మనవార లందఱును బాలికాపాఠశాలల నెల్లయెడలను నెలవుకొలిపించి యందుఁ దమబాలికలం జదివించి మేలు వడయుదు రని కోరుచు ఇప్పటికి కింతటితో విరమించుచున్నాము.

---

1. దయ్యములు. [1875 వ సం॥ మార్చి నెల.]

ఈప్రపంచములో దయ్యము లనునవి యున్నను లేకపోయినను వానివలనఁ గలుగుబాధలుమాత్రము పలువురచే ననుభవింపఁబడు చున్నవి ఈబాధలను సాధ్య మయినంతవఱకు నివర్తింపఁజేయుట కయి యిప్పు డిందు కొంత ప్రసంగించుట యుక్తము. అయినను, దాని గుఱించి పూర్ణముగా వ్రాయఁబూనుకొన్న, పెక్కుపుస్తకములు నిండును. కాఁబట్టి యీవిషయము నీసారి యించుకయే ముచ్చటింతము. కొంద ఱీలోకములో దయ్యములు గలవనియు, వానిని మేము చూచితి మనియు, అవి జనులను పీడించుచుండు ననియు, సంకోచింపక పలుకు చున్నారు వారిమాటలయొక్క వాస్తవమును కొంత విచారింతము. ఇప్పుడు దయ్య మగునది వారిమతమునుబట్టి చచ్చిన

మనుష్యునియొక్క శరీరమా ? జీవుఁడా ! లేక రెండునా ? శరీర
మనెడుపక్షమున, అది కేవల మచేతనపదార్థము కావున, మనవారు
దయ్యములయం దారోపించు ప్రజాపీడనాది (చేతన పదార్థములచేఁ
జేయఁబడవలసిన) కృత్యములు దానిచేతం జేయఁబడనేరవు కాఁబట్టి
శరీర మన వల్లలేదు మఱియు మృతుని దేహ మిచ్చటనే యుండి
నశించుటయుఁ బ్రత్యక్షసిద్ధమె. అట్లాగావున జీవుఁడే యనవలెను.
ఆపక్షమున మొట్టమొదల జీవునిస్వరూప మెట్టిదో, లక్షణము లెట్టివో
విచారించి తెలిసికోవలయును జీవుఁడు మననేత్రేంద్రియమునకు గోచ
రింపనివాఁడు, జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియముల సహాయ్యము లేక
యొకపనిని స్వతంత్రముగాఁ జేయుసామర్థ్యమును గలవాఁడు కాఁడు
కాఁబట్టి మేము దయ్యములఁ జూచితిమని చెప్పువారి కట్టు లవి కానఁ
బడుట తటస్థింపదు, అట్టివారు దయ్యములు చేసిన వని చెప్పెడి
యద్భుతకార్యములును వానిచేత జరపఁబడనేరవు ఒకవేళ దయ్య
ములుపూర్వస్వరూపముతో గానఁబడినను కానఁబడవచ్చునన, నేలపాలు
గాని అగ్నిపాలుగాని అయి నాశము పొందిన దేహములు వానికెక్కడి
నుండి మరలవచ్చును? క్రొత్తగా, పోయినకాయములను గలిగించు
శక్తి సృష్టికర్త యగునీశ్వరునికిఁ దక్క వేఱొక్కనికి లేదుగదా. జీవు
నకుఁగూడ నట్టిశక్తి గలదందురేని, ప్రపంచములో నెవ్వఁడు నేల
మృతినొందవలెను? జగత్తులో నేజీవునకును చావవలెనని కోరిక
యుండదు గనుక, ఒకశరీరము పోయినతోడనె తనకుఁ గలసామర్థ్యా
తిశయముచేత మఱియొక్క దేహమును జేసికొని యందేల సుఖముగా
నుండరాదు? కాఁబట్టి దయ్యములు తమకు పూర్వస్వరూపముతోఁ
గాని, వేఱొక వికారరూపముతోఁగాని కావచ్చునని చెప్పువారి
మాట లెంతమాత్రమును నమ్మఁదగినవి కావు ఎక్కడను దయ్యము

లను మేము చూచితి మని చెప్పువారేకాని, చూడ వేడుకగలవారి కెల్లఁ జూపెద మనువారు వెదకిన నొక్కచోలనైనఁ గానరారు ఏమియు లేనపుడుసహితము కొందఱు, అదిగో దయ్యము నాప్రోల నిలుచున్నది చూడుఁ డని పలికి, తోడివారు తమ కేదియుఁ గానరా దన నాకుమాత్రమే కానవచ్చునని పలుకుదురు దృష్టిపథమునం దున్నవస్తువుల నెల్లఁ గాంచుశక్తి మన నేత్రములకుఁ గలదు కాఁబట్టి వస్తువే నిజముగా నున్నయెడల నొకరికి కనఁబడి యొకరికి కనఁబడక పోదు. దృష్టిదోషముచేత నొకానొకనికి కనఁబడకపోవచ్చునుగాని యందఱకు నట్లు కానేరదు. అనేకులు తమకు కనఁబడలేదని చెప్పుచుండ, ఒక్కఁడుమాత్రము నాకు కానవచ్చుచున్నదని చెప్పునేని వాఁడు భ్రమఁబొంది యుండవచ్చునని యూహింపవలసినదేకాని యందఱకుం గానరానివస్తువు వానికిమాత్రము కానవచ్చునని చెప్ప వల్లలేదు అంతియకాక దయ్యములు తమయిష్టమువచ్చినవారికిఁ గానఁ బడి, తమమనస్సు వచ్చినప్పు డదృశ్యము లగునని కొంద ఱందురు. ఈవంతె యొక్కటి చక్కఁగా చూడుఁడు. ప్రపంచములోని యేపదా ర్థమునకుఁగాని యేకకాలమునం దొక్కచోట నున్నవారిలో తన యిష్టప్రకారము కొందఱికి కానఁబడుటకును, మఱికొందఱికి కానబ డక పోవుటకును, ఆకాసమునందే యాస్థలమును విదలకుండయుఁ గొందఱికి గొంతసేపు కానఁబడుటకును, కొంతసేపు కానఁబడకుంట కును, మఱికొంతసేపు మఱల కానఁబడుటకును, శక్తి యుండునని చెప్పుటకంటె విరుద్ధము వేఱేదియులేదు అదియుండనిండు. మనవారు పరలోకము కలదనియు, మరణానంతరము ప్రతిజీవుడును తానీలోక ములో చేసికొన్న సుకృత దుష్కృతములయొక్క ఫలమును ఆలోక ములో ననుభవించుననియు, చెప్పుదురుగదా చచ్చినవారు దయ్యము

లగుదు రనుట మాసిద్ధాంతమునకు బొత్తిగా విరుద్ధము మఱి యనంత
రము ప్రతిజీవుఁడును పరలోకములో పుణ్యపాపముల ఫలముల ననుభ
వింపవలసి యుండఁగా, ఈలోకములో నున్నవారిని పట్టుకొని
బాధించుటకు వారి కెట్లు శక్య మగును? పునర్జన్మమునుగూడ మనవా
రొప్పుకొని యున్నారు ఆపక్షమునను జీవులు దయ్యము లగుదు రను
టకు లేశముగాని యవకాశము లేదు వారు వేరుజన్మము నెత్తిన
పిదప వారిని పట్టుకొని యెట్లు పీడింపఁ గలుగుదురు. జీవు లందఱును
చచ్చినతోడనెగాని, పుణ్యపాపముల ఫల మనుభవించినతోడనెగాని
మరల జన్మింపవలసి యుండఁగా దయ్యము లగుదు రనుమాట కేవ
లము నిరాధారమైనది కొందఱు కాలమృత్యువని యొకటి కలదనియు,
ఆకాలములో చచ్చినవారుమాత్రము దయ్యములయి తమయాయు
ష్కాలము సమాప్త మగువఱకు నరులను బాధించుచుండి, ఆపిమ్మట
పరలోకమునకుఁ బోవుదురనియుఁ జెప్పెదరు. వారినే మనవుల
కాయుఃప్రమాణ మెంతయని యడిగిన నూఱేండ్లనిగాని, కలియు
గముకాన అఱువదియేండ్లనికాని చెప్పుదురు. మఱియు వారే
వందలకొలఁది సంవత్సరములనుండి కొన్నికుటుంబములను పిల్లపిల్లతర
ములను బాధపెట్టుదయ్యములును కలవని చెప్పుచున్నారు ఇది యెట్లు
పొసఁగును? దీనిఁబట్టి విచారించుటకును, మిక్కిలి పసితనములో
దేహము చాలించినవారు దయ్యము లగుటయే లేదని వారుకొందఱు
వాక్రుత్తురు ఎందుచేత కారన, వారికి జ్ఞానమును బాధింపఁ గల
శక్తియు లేదుకావునఁ గా రందురు వీరివాదమునుబట్టి విచారింపఁగా,
మరణకాలమునందు ఏప్రాణి కెంత శక్తి యుండునో పోయినతరువాత
కూడ అంతశక్తియే యుండు నని వారియభిప్రాయమైనట్లు స్పష్ట మగు
చున్నది. ఎల్లవారును మరణమునకు ముందు రోగాదికముచే జన

సత్త్వము లుడిగి క్షీణించియే చచ్చెదరు కావున వారిమతముబట్టియే దయ్యములు మనుష్యుల కసాధ్యము లగుపనులను జేయు ననుజన ప్రతీతి యెంతమాత్రమును విశ్వసింపఁ దగినదిగాఁ గానిపింపదు, కాఁబట్టి మనుష్యులను బాధింపఁగలశక్తి సయితము కలుగునని చెప్ప రాదు. మనుష్యుల దేహములును జీవులునుకూడఁ గలిసి దయ్యము లగుననుటకు బొత్తిగా వీలులేదు. ఏల యనఁగా దేహములు ఈ లోకమును విడిచిపోవకుండుటయు, మంటిలో పూడ్చిపెట్టుటచేఁ గాని, కాల్చుటచేతఁగాని రూపు మాయుటయు, ఆబాలగోపాలము నందఱ కుం దెలిసినదే ఈహేతువునుబట్టి దయ్యములు లోకులను బాధించు చుండు ననుట సర్వాబద్ధమని యెల్లవారియుల్లంబులకును తెల్లంబు కావచ్చును వానివలనఁ గలుగు ననుబాధలు మొదలగునవి భ్రమ వలనఁ గలిగినవికాని వేరు కావు. వానివిషయమై ముందుపత్రికల యందు కొంత వ్రాయఁబడును ఎప్పుడును విరామము లేక దయ్య ములచేత భాధింపఁబడు చుండువారికిసహితము, దయ్యములు లేవను కొన్నతరువాత ఆబాధ లన్నియు నివారణ మయినవి

విద్య. [1875 వ సం॥ ఏప్రిల్ నెల]

కొందఱు మూఢమతులకుమాత్రము వేఱుగాఁ దోఁచినను, లోకములో విద్య నేర్చుకొనుటకు ఫలము తెలివి కలుగుటయేయని వివేకలోకంబున కెల్లఁ దెల్లంబయి యుండవచ్చును. కాఁబట్టి చదు వును గఱచుట జ్ఞానము సలవరించుకొనుట కొఱకుగాని, యుందునకుఁ గాని పట్టిప్రతిష్ఠను బడయుటకొఱకుఁ గాదని మే మిచ్చట విస్తరించి చెప్పనక్కఱలేదు అందుచే విచారించిచూడఁగాఁ బ్రతిపురుషుఁడును

మొట్టమొదట ప్రపంచవ్యాపారమునందుఁ దనకుపయోగించు సాధా
రణజ్ఞానమును సంపాదించుకొనుటకుఁ బ్రయత్నపడి, యట్లు కావింప
వలయును, అంతపిమ్మటఁ దనశక్తికొలఁదిని ఉద్గ్రంథములం జదివి
ప్రతిష్ఠను సంపాదించుకొనుటకుఁ బాటుపడవలయును అట్లు గాక
మనలోఁ బెక్కండ్రు గొప్పగ్రంథములనె మొట్టమొదట పఠియించి
యెట్టెట్టో కష్టమువడి వల్లించి తుట్టతుదకు పండితనామమును సహి
తము వహియించి, లోకవృత్తంబున మూఢులయి యున్నారు,
పండ్రెండేండ్లు కష్టపడి వ్యాకరణము నభ్యసించి వైయాకరణుఁ డను
పేరు వడసి, సూత్రములనెల్ల మొదటనుండియు కడవఱకు నేకరువు
పెట్టఁగలిగియు, పట్టుమని పదిపంక్తులు లోకవిషయమునుగూర్చి
వ్రాయను, ముచ్చటింపను, శక్తులుగాక యున్నారు. అంతయేల? తా
రితరులకు వ్రాయవలయు, జాబులనుసయితము సొంతముగా వ్రాసికొ
లేక, యింటింటికిఁ దిరిగి, దయచేసి జాబు వ్రాసిపెట్టుఁడని వారిని బతి
మాలుకొని, అప్పటికివారొడఁబడకున్నఁ గొంత కట్నమునైనను
సమర్పించి రహస్య లేఖలనుసహితము పరులచేతనే వ్రాయించుకొనె
దరు, అట్లు వ్రాయించుకొనునప్పుడు సహితము వ్రాయవలయువిష
యమును బొందికగా మాటలతోనైనఁ జెప్పనేరక తోఁచినట్లెల్ల
గంపతిరుగుడుగా సంగతులనెల్ల వల్లించి, వానినన్నిటిని సందర్భముగా
వ్రాసికొండని యాభారమునుగూడ విలేఖకునిమీఁదనే పెట్టవలసిన
వారుగా నున్నారు, కట్టకడ కాయుత్తరము ముగింపఁబడినమీఁదట
వారిచేవ్రాలు చేయునప్పు డాకమ్మ చెడకుండెగా లేఖకుఁ డదృష్ట
వంతుఁడే. వారిపేరియక్షరములు కోటిసూంకులవలె లేసి యుండును,
చేవ్రాలులో రెండుమూఁడుహ్రస్వపాదము లుండుట సిద్ధమె "వ్రిలు"
అనియుండక "వ్రాలు" అనిపలుకుట కలలోనివార్తయె. ఇట్లుచేయువా

రొక్క వ్యాకరణమును చదువుకొన్నవారుమాత్రము కాదు, తర్కము
నభ్యసించినవారును, వేదాంతమును గ్రహించిన వారును, ముఖ్యముగా
వేదాధ్యయనముం గావించినవారును, తెలుసుగా నట్టివారే గ్రంథ
ములం జక్కంగా నర్థముచేసికొను శక్తియు, నిష్టముగా నొకవిషయ
మును వ్రాయుసామర్థ్యమునేకదా వ్యాకరణమును జదువుకొనుట
వలనం గలుగవలసిన ప్రయోజనములు? అవిరెండు లేకున్న దానివలన
ఫల మేమి? మేమిట్లు చెప్పుటచే వ్యాకరణాదుల నేర్చినవారందఱును
నట్టివారేయని మాయభిప్రాయముగాదు, వానిని జదువంగూడ దని
యును మామతముగాదు. ముఖ్యముగాం జదువవలసిన దనియును,
జదివినదాని నంతను నుపయోగమునకు దేవలయుననియును, ఉప
యోగమునకుం దేని చదు వొక చదువుగాదనియు, మాయుద్దేశము.
మఱియు నొకయంశమును గ్రహించుటకుం బెక్కుమార్గము లున్నను
అందు సులభమార్గ మేదియో యదియే యవలంబింపవలయుంగాని
గట్టివాండ ననిపించుకొందునని కష్టమార్గమునం బ్రవేశించి యాయాస
పడి కాలమునంతను వ్యర్థముగాం బోంగొట్టుకొనంగూడదు. విద్యవలని
ప్రయోజనము, ఎట్లయిన సంగతులను గ్రహించుటకాని, కష్టపడియే
యాయంశముల నెఱుంగవలె ననుటకాదు కాంబట్టి యట్టివిషయము
లను దెలుపుపుస్తకములు మొదలగునవి సులభముగాబోధపడులాగున
సాధ్యమైనంత తేలికగా నుండువచనమున వ్రాయబడియుండుట,
యావశ్యకము. మఱియు,

శ్లో. అనంతశాస్త్రం బహు వేదితవ్యం అల్పశ్చ కాలో బహవశ్చ విఘ్నాః
యత్సారభూతం తదుపాసితవ్యం హంసో యథా క్షీరమివాంబుమిశ్రమ్

అనియుంటంజేసి, అనంతములగుశాస్త్రముల నన్నింటిని
గ్రహించుటకు మనుష్యుని బ్రతికాలమే చాలకపోవును. కనుక సర్వ

విధముల విచారించి, సారభూతము లయి, ప్రయోజనకారు లయి యున్న విద్యలనె సంరక్షకులు బాలురకుఁ జెప్పవలసినది ఈచెప్పిం చెడుగ్రంధములం దన్నిటయందుఁ గూడినంతవఱకుఁ దగినస్థలముల యందు నీతిబోధకము లగువిషయములంగూర్చి కఱపుట మిక్కిలి యావశ్యకము. నీతివిద్య విశేషముగాఁ గఱపఁబడకపోయినయెడల, పేరునకుఁ బెక్కుపుస్తకములను జదివియు బాలుఁడు యుక్తాయుక్త ములనెఱింగి చక్కని తెరువునం బ్రవర్తింపనేరఁడు ఒక్కప్రవర్తనము మాత్రము మంచిదికాకపోయిన, చదివిన వేయిగ్రంధములువ్యర్థములు గదా. గ్రంధములెన్ని చదివినను, యుక్తాయుక్తములను, కృత్యాకృత్య ములను, యోగ్యతాయోగ్యతలను, దెలిసి సన్మార్గమున మెలఁగుచున్న మీఁదటఁగాని యెవ్వఁడును పండితుఁడని యెంచఁబడఁడు మనలో నిం కొకదురభ్యాసముకూడఁ గలదు. గ్రంధములవ్రాయువారు తెలుచుగాఁ దమకుఁ దెలియనిసంగతులుకూడ గ్రంధములయందుఁ బొందుపఱిచి అన్నియు దమకే తెలియునని యభినయించుచు, మూఢులను మఱింత చెఱుచుటకుం బొత్తములతుదను వ్యాసప్రోక్తమనియు, శివునితో విష్ణువు చెప్పె ననియునోరికివచ్చిన ట్లెల్లఁ గల్లమాటలను వాటముగా వ్రాసి మోసపుచ్చెదరు అట్టివారు వ్రాయుగ్రంధములలో—చరిత్ర ములయందు నూఱుయోజనములుపొడవు గలచేతులు గలవారును, మూఁడుశంఖములయేండ్లు రాజ్యము చేయువారును, అరువదివేలబిడ్డలఁ గనువారును, వేయిచేతులు గలవారును, భూమిని చాపనుగాఁ జుట్టిన వారునుగాని మఱియొకరు గనరారు, భుగోళశాస్త్రమునందు నేతి సముద్రములును, కల్లుసముద్రములును, బంగారుపర్వతములును, ఱెక్కలతో నెగిరి వచ్చుపర్వతములును, మనుష్యులతోడను పర్వత ములతోడను సంబంధ బాంధవ్యములు గల నదులుగాని వేఱు గాన

రావు, ఇట్టివారి జ్యోతిషమునుబట్టియె భూమికిని సూర్యునకును లక్ష యోజనముల దూరము, చంద్రునకును భూమికిని రెండులక్షలయోజ నములదూరము, వీరి శారీరశాస్త్రముంబట్టి మానవుని దేహమునం దుఁ తొంబదితొమ్మిదికోట్లనాడులు గలవు, వీరు ఒకటైన హెచ్చు తగ్గులేకుండ సరిగా ఏవరాసులసంఖ్యను సహింతము తా మెన్నికయిడి నవడువున నుడువుదురు. ఇట్టి మహాపండితుల గ్రంథములను జదివి, వానిలోనివాక్యములే వేదవాక్యములని నమ్మి, యిదివఱ కెంద రెందఱో చెడిపోయినవారు గలరు, ఇప్పుడును జెడుచున్నారు ఈశ్వ రసంకల్పము మింం దెట్లున్నదో తెలియరాదుగదా. ఇట్టిగ్రంథముల వ్రాయుటకన్న మిన్నకున్నఁ గొంత లోకోపకారముగా నుండును. ఈరీతి పొత్తములను వ్రాసి పాపముఁ గడించుకొనుటదక్క నేతద్గ్రం థకర్తలు వేఱులాభమును బొందినవారుగాఁ గానరారు. అయుక్తము లైనసంగతులను పండితులు వ్రాసినను గ్రహింపఁగూడదు, యుక్తము లైనవానిని బాలుఁడు చెప్పినను గ్రహింపవలయును కాఁబట్టి యొక గ్రంథమును జూచినతోడనె దానిని జక్కఁగాఁ బరిశీలించి, దానియం దలి వాస్తవమును లెస్సగాఁ గనుఁగొని, సత్యమైనదానినిమాత్రమె యంగీకరింపం జనునుగాని, కడుమేల్పొరయక, గుణదోషములను విచా రింపక, యం దున్నవాని నెల్ల నంగీకరింపరాదు. ఏమి కాలకర్మదో షమోగాని మనవారియం దిట్టిబుద్ధి వెదకినను గానరాకున్నది. గ్రంథములను వ్రాయుటయందలి యావశ్యకము పాఠకులకుఁ దెలి విని బుట్టించి, వారిని మంచిత్రోవకుం దెచ్చుకొఱకే కాఁబట్టి గ్రంథములవ్రాయువా రెల్లను జనులక్షేమమునే మదియం దుంచి, వానిలో వాస్తవము లైనసంగతులనుమాత్రమె వ్రాయవలయుంగాని తోఁచిన ట్లెల్లఁ దమకుఁ దెలియనిసంగతులనుగూడ వ్రాసి, యితరు

లను భ్రమింపఁజేసి వారిం దప్పుత్రోవకుం దెచ్చి యపాయమును గట్టుకొనరాదు. ఒకవేళ నీతిని బోధించునిమిత్త మయి వాస్తవములు కానిసంగతులు వ్రాయవలసి వచ్చినను, అవి కల్పనాకథ లని చదువువారికిఁ దేటపడునట్లుగ వ్రాయవలయునే కాని మఱియొకవిధముగా నెంచి వారు మోసపోవునట్లు వ్రాయఁగూడదు. అంతియ కాక గ్రంథములు చదువువారికి సులభముగాఁ దెలియులాగునను, సందేహములు కలుగకుండునట్లుగాను వ్రాయఁబడవలసినది. అట్లు గానిచో విద్యలు సమస్తమైనవారికని సాధ్యములుగాక దుర్జ్ఞేయములై యుండును, దానంబట్టి యవి క్రమక్రమముగా క్షీణించి నామమాత్రావశిష్టము లగును. ఈహేతువుచేతనే పుస్తకములు సంస్కృతభాషను వ్రాయుటకంటె దేశభాషలలోనే వ్రాయుట చాల మేలైనపని, అట్టి యుపయుక్తగ్రంథములను వచనములుగా వ్రాయుట ముఖ్యకార్యము ఏలయనిన-అట్టివానిని ఛందోబద్ధములఁగా వ్రాయునెడల గ్రంథకర్త తనయభిప్రాయములను తేటగ వెల్లడిపఱుచుటకు గణయత్యాదులు ప్రతిబంధకములుగా నుండును కాఁబట్టి కొన్నిచోట్ల నాభావములు విశదములుగా నుండవు. ఇదివఱకిట్టిగ్రంథములు సంస్కృతభాషలోను, పద్యకావ్యములుగాను, ఉండుటచేతనే మనవారిలో సామాన్యముగా శాస్త్రజ్ఞాన మలవడుటయె కడు దుర్లభముగా నున్నది. కవితాచమత్కృతులును, వర్ణనలును, కలిగి యుల్లాసమును బుట్టించు కొన్నిగ్రంథములుమాత్రము పద్యరూపముగా నుండవచ్చునుగాని, జ్ఞానాభివృద్ధికయి రచియింపఁబడు శాస్త్రాదికము తప్పక వచనరూపముగనె వ్రాయఁబడవలయును. మనవారిలో వీని నన్నిటిని మించిన మఱియొకగొప్పలోప మున్నది. బాలురకుఁ జెప్పించు గ్రంథములు మొదలుగాఁ గలవానిని వానియర్థమును దేశ

ముగాని యెఱుఁగనివారి చేతనె నేర్పించుచున్నారు చెప్పువారికే తాము చెప్పెడి దేనో తెలియనప్పుడు వారియొద్దఁ జదువుకొను వారి కేమి తెలియఁగలదు? అట్టి చదువువలనఁ జదివించువారికిని జదువువారికినిగూడ వృథాయాసమును, వ్యర్థముగాఁ గాలయాప నమును, సంరక్షకులకు నిష్కారణముగా ధనవ్యయమును దక్క నొక్క ప్రయోజనము గలుగ నేరదు మఱియు నట్టిచదువుచేత విద్యల నభ్యసింపఁదగిన మంచికాల మంతయు వ్యర్థముగాఁ బోయి, పిదప విద్యలంటక, విద్యార్థులకు నష్టకము కలుగుచున్నది ఇట్లు చెప్పు వారు చదువులపంతుళ్ళని చెప్పఁబడుదురు పంతు లనునది పండిత శబ్దభవముగదా! అందుచే విద్య చెప్పువారు పండితులె యయిగదా యుండవలసినది? అట్లుగాక పామరులె పండితులని పిలువఁబడుటచే నాపేరునకుఁగల గౌరవముకూడ నడచినది దానింబట్టియె మనవారు చదువులపంతు లని పిలిపించుకొనుట యగౌరవముగా నెంచి పండితు లెవ్వరును నట్టిపనికిఁ జొరకయున్నారు. కావుననే మనవారిలో విద్యలు నానాఁటికి క్షీణించుచున్నవి ఇట్టిపంతుళ్ళను గుఱించియు, వారు కఱపు విద్యనుగూర్చియు, నింకొకసారి సావధానముగా ముచ్చటించెదము. కాఁబట్టి యిప్పు డింతటితో విరమించెదము.

వైద్యులు. [1875 వ సం॥ మెయి నెల]

వీరు వారనునియమము లేక మనదేశములో నెల్లవారును పెద్దవైద్యులే యగుటచేత దేశమునకు మూడుచున్న బాధల నిన్ని యన్ని యని యెన్న శక్యము గాకున్నది "ఉదరనిమిత్తం బహుకృత వేష" మన్నట్లు కొందఱు పొట్ట గడవక, యనేకవేషములను వేసకొని

యూరూరం దిరిగి, యెందు నభిమతార్థసిద్ధిం బడయనేరక, అన్ని వేష ములలోను నిది యొక వేషముగా క్రొత్తగా సంచి నొకదానిం గుట్టించు కొని, ఎఱ్ఱనివి నల్లనివి నాలుగుఉండలు దానిలో వేసికొని, పది దివ్యౌ షధముల పేళ్ళను గట్టిగా వల్లించి, మేమును మహావైద్యులమే యని బయలుదేఱుదురు కొంతకాలమువఱకును "శతశ్లోకేనపండిత" యను న్యాయమైన గొందఱు వైద్యులయందుం గన్పట్టుచున్నట్టు విను చుంటిమి ఇప్పటి వైద్యులకు నేలయందు "దశశ్లోకేనపండిత" యను న్యాయముంగూడం గానరాకున్నది. వీరు యమభటులవలె రోగుల యిండ్లకడలం దొంగిచూచుచు, గ్రహచారము చాలనివారు తమ్ముం బిలుచుకొనిపోయి చేయిచూపిన మిన్నువంకంజూచి, ఉన్నవియు లేనివి యును నాలుగు కల్పించిచెప్పి, యీతనిచేతిలో మిక్కిలి వాతముగా నున్నది వాతరాక్షసముం బ్రయోగింపవలెనని, నాలుగురూపాయల నంటుకొని, సంచిలోని నల్లనికుప్పె నొకదానినితీసి, వేయునప్పుడు పాపభీతిచేం దొలుతంగొంతవడి వేయంజేయిరాకవిరించు, కడకుంగడి తేరి "ఒకరిద్దఱిని జంపినంగాని వైద్యుడుకాండు" అను నీతిని జ్ఞప్తికిం దెచ్చుకొని యాతడంబాటంతయు ననుపానము నారయుటకై నట్టు నటించి, లోనికిత్తురు. "నాచేతిమాత్ర వైకుంఠయాత్ర" అన్నట్టు లాభిమక్కిరోణిమాత్ర నోటంబడిన వాండు బ్రదుకుటయే యరుదు, బ్రదికినను దైవ మిచ్చినయాయువు తిన్నగానుండి తనయదృష్టవశము చేత బ్రదుకవలెనుగాని రోగులపాలిటి యపమృత్యుదేవత లనందగు నీఘనవైద్యుల యౌషధములచేత బ్రదుకరాదు ఇట్టి వైద్యులచేతం జికిత్సలు చేయించుకొన్నవారు పెక్కండ్రు వైద్యలోపమువలనం గలి గిన సంకటమువలనం దలంపరాని కడగండ్లంబడి, యిల్లుగుల్లయయి వారిజీవనముల కుస్సురని విలపించుచున్నారు, మొట్టమొదట నిట్టి

వైద్యులహస్తము పడుటచేతనే, పెక్కుస్థలముల గోటం దీర్పవలసిన రోగములు కడపట గొడ్డంటం దీర్పవలసివచ్చుచున్నవి. రంగారంగా వీరు ధనాకర్షణోపాయముల నాఱితేఱి వేయివాయలు పన్నుదురు గాని వైద్యకర్మమునందు మాత్రము మాటలవల్లం దక్క నెక్కువ ప్రావీణ్యముంగాంచరు. వీరు తమకు ధనమునందు లేశముగాని యాశ లేనట్లు లభినయించుచు ఔషధముల పేళ్ళుచెప్పి గవ్వచేయనిమందు ను గాసని సొమ్ము తీసికొని, తా మూరక పరోపకారమునకే పాటు పడితిమని నీతులను జెప్పుదురు. మఱియు వీరు మొగమోటమిగల ముఖ్యమగుచోట్లం గేవలము నడిగి ధనముం గైకొననేరక, తమయొద్దికుప్పెలలో నొకదానిని రహస్యముగా నొకమిత్రుని యింటనుంచి, చెప్పవలయు సంగతులనెల్ల ముందే వారితోం జెప్పి పెట్టి, యీరోగమునకల్ల త్రైలోక్యచింతామణి కావలెననియు, అది తనయొద్ద లేదనియు, ఈయూరిలో నల్లవారియింట నున్నదనియు, వారు తులము పదియాఱురూపాయలకుం దక్కువ యియ్యరనియుం జెప్పి యొప్పించి, పయికి నెల్లవారు తమకాశ లేనివారయి యనుకొనునట్టు నిపుణముగాం బ్రవర్తించి, యెట్లయినట్లో ధనము గైకొనియెదరు. మఱికొందఱు తాము చేయంబోవుమందుకుం గుంకుమపువ్వు, పచ్చకర్పూరము మొదలగు మిక్కిలి వెలగల పదార్థములు కావలెనని తులములకొలంది తెప్పించి తుదకు గచ్చాకును పుచ్చాకును నూరి తెచ్చియిచ్చి, యావస్తువుల నెల్ల నాయున విక్రయించి సొమ్ముచేసికొందురు. ఇంక వీరిసామర్థ్యాతిశయం బులం జూడం బోతిమా—కొందఱు మందులు తెలియక జాడ్యపీడితులను "లంఘనం పరమౌషధ" మని మీందుమిక్కిలి మాడ్చి చంపుచుందురు; కొందఱు ఇన్నియౌషధముల నిచ్చిన నొక్కటియైన గుణముచేయక పోవునా యని యోంచి, అఱువదాఱుమందుల నొక్కసా

రియె కలిసిపోయుదురు, మఱికొందఱు రోగి యొక్కముక్కునుబట్టుకొని ప్రతిరోగమునకును ఒక్కటే యౌషధము నే ప్రయోగింతురు వీరిని దలఁచినపుడెల్ల "దశమూలాహారీతకీ" యను నపూర్వవైద్యునిసంగతి స్మరణకు వచ్చుచున్నది. పూర్వ మొకమహానుభావుఁడు వైద్యమును గ్రహింపవలెనని బయలుదేఱి, యొకపుస్తకములో "దశమూలాహారీతకీ" యనుముక్కఁగాంచి, కరక్కాయ పదితల్లులపెట్టుగదాయని నిశ్చయించి అంగడికిఁబోయి నాలుగుమూఁటల కరకకాయలను గొని, చూర్ణముచేయించి బుట్టలనిండ నెక్కించుకొని, యొక్కశిష్యుని సంపాదించుకొని దేశదేశములకుఁబోయి నేను బ్రబలవైద్యుఁడ నని చాటుచు ప్రతిరోగమునకు నాపొడుమే యిచ్చుచుండెను, దానిచే రోగికి కడుపు వెగఁగొని విరేచనముల నారంభించి యల్పకాలమునే పరలోకము జేరఁ బోవుచుండెను, ఈరీతిని గొంతకాలము జరుగుచుండఁగా నొకయూరను, వేరేబ్రాహ్మణులు లేకపోవుటచేత శవమును మోయుపనియును, ఈగురుశిష్యులపాలనె పడెను, అందులో శిష్యుఁడు వెనుకకొమ్ము పట్టెను కాబట్టి నాఁటియౌషధప్రమాణమునుబట్టి రోగిపోవుటను విరేచనములుమాత్రము పోనందున దారిపోదుగునను శిష్యుఁడు పడినశ్రమ యింతింత యని చెప్ప నలవి కాదు. ఆదినమునకు బ్రదికిపోయి శిష్యుఁడును గురువును చేరువగ్రామమును జేరి, యొకరోగికి ఔషధము నియ్యఁబోవుచుండఁగా శిష్యుఁ డడ్డము వచ్చి, చేయిపట్టుకొని "ఈసారి నీవే వెనుకకొమ్ము పట్టెదవేని మందిమ్ము నేను కొమ్ము పట్టను" అని గట్టిగాఁ జెప్పెను ఆమాటలను రోగిబంధువులు విని యేమి యని యడిగి, నడచిన సర్వవృత్తాంతమును దెలిసికొని, యావార్త చెప్పినందుకు శిష్యునకు గొప్పబహుమానముం గావించి, వైద్యము జేయించుకొనక వారిని సాగనంపిరి.

మఱియు నీవైద్యులలో "అట్టిన వైతరణీగోదానము, ఇట్టిన వైద్య కట్నము" అని సంతోషించు శ్రోత్రియస్వాములును గొంద ఱుందురు. మఱికొందఱు వైద్యమునందుఁ దాము పూర్ణప్రయోజకులని యందఱకుం దెలియునట్టులు అపథ్యపదార్థములను సహితము రోగులకుఁ బెట్టించి, దానివలన వారి కొకలోపము సంభవించెనా త్రిప్పికొనఁజేతకాక విరాఁదుమిక్కిలి తనలోపము నెదుటివారిమీఁదం ద్రోచివైచి, సమయోచితముగా నేదేనియుం బన్నుదురు, రోగపీడితునకు గుమ్మడికాయకూర పెట్టించి యపథ్యదోషములవలనఁ దెవులు ప్రబలినప్పుడు, తనదోషముం గప్పి పుచ్చి, వంటచేయువారిఁ బిలిచి, "గుమ్మడికాయ నెట్లువండితివి" అని యడుగుదురు, పెచ్చుతీసియే వండితిమని వారు చెప్పినపక్షమున, "అదియే దోషము, ఆవిషయము నన్నడుగనైన నడిగితిరి కారు, నిష్కారణముగా రోగికి బాధ తెచ్చిపెట్టితిరి, పెచ్చు తీయనియెడల నంతయు శ్రేష్ఠముగా నుండును" అందురు. ఒకవేళ వారు పెచ్చుతీయకయే వండితిమని చెప్పెడిపక్షమున, "ఆఁ! అందుచేతనే జబ్బుచేసినది, దోషమంతయు నాపెచ్చునందే యుండును" అని పెడయుక్తులనుబన్ని, తమయాధిక్యము గానిపించుకొందురు. ఇట్లు లోకములో లేనిమాయ లన్నియు బన్ని, ఒక యౌషధము పేరుచెప్పి మఱియొకదానినిచ్చి, ఇదేసమయ మని సాధ్యమైనంతవఱకును ధనము నాకర్షించి, తమదుర్వ్యవసాయమువలనఁ గొన్నిచోట్లఁ బ్రాణోపద్రవమును సహితము గలిగించి, అదివఱకుఁ దృణప్రాయముగాఁ గుదిర్చెద మని చెప్పినవారే యిప్పుడు, "వైద్యలోపము లేకుండ సొమ్మునకు వెనుకముందులు చూడక, కుప్పెలను బంగులఁగొట్టి పోసితిమి, వైద్యుఁడు మందువేయఁ గలఁడుగాని, ప్రాణమును దెచ్చిపోయఁగలఁడా! ఇంతకును రోగికి నాయువు సరిపోయినది."

అని మిట్టవేదాంతములఁ జెప్పుదురు ఇట్లు చెప్పుటవలన మనలోని వైద్యు లందఱు నిట్టివారే యని మాయభిప్రాయముకాదు కొంద ఱందందు తెలిసినవారు కలరుగాని, తక్కినవారందఱు బహుతరముగా నిట్టివారే యైయున్నారు. ఇట్టివారిచే వైద్యము చేయిఁచుకొనుటవల్ల మనధనమును విశేషముగాఁ జెల్లుచున్నది, రోగములు తిన్నగా బాగుపడుటలేదు, కొన్నిసమయములందు రోగాభివృద్ధియు నగుచున్నది కాఁబట్టి మనవాఱందఱును జేరి, కొంతధనవ్యయమున కొప్పుకొని, ధాతునిదానము, శారీరశాస్త్రము, గుణపాఠము మొదలగు వానినిబోధించు గ్రంథములను దేశభాషలయందు వ్రాయించి, వానిం జదివి పరీక్షం దేఱినవారుకాని వైద్యముం జేయఁగూడదని కట్టుదిట్టములను బుట్టించుకొని, అట్టివారిచేతనేకాని యితరులచేత వైద్యముం జేయించుకొనకున్నఁ, గొంతకాలములోపలనె మన వారిలోఁ గొందఱైన హెచ్చరికగలిగి, ఆయుర్వేదమునందుఁ గృషిచేసి, మంచివైద్యులగుదురు అట్టివారు తమకుమాత్రమెగాక లోకమునకంతకు నుపకారము చేసినవారగుదురు బొత్తిగా ననుభవజ్ఞానము లేని కేవలశాస్త్రవైద్య మంతగా శ్రేష్ఠమైనది కాదు గాని, శాస్త్రజ్ఞానశూన్యమైన వట్టియనుభవము మాత్ర మెందుకును గొఱగాదు, ఈరెండును నొక్కరియం దుండెనా బంగారమునకు వెలిగారము తోడగునట్లుండును కాఁబట్టి యెట్లయిన వైద్యగ్రంథములు మనలో నెల్లెడ నల్లుకొనుటకుఁ దగుప్రయత్నముల నెల్లవారును జేయుదురని నమ్ముచున్నాము.

వేశ్యలు. [1875 వ సం॥ జూన్ నెల]

ప్రపంచమునందలి నే దేశమునందును, ఏనాఁడును, వ్యభిచారమున కయి నేర్పడి, ప్రత్యేకముగా నొకజాతివారు లున్నట్లు కనుపట్టదు. ఏమికాలకర్మ గోపమో గాని, మనహిందూదేశమునందు మాత్రము, పూర్వకాలమునుండియు నట్టిపాడుపనికిఁగా నొకజాతి యేర్పడియుండి, యనాదిసిద్ధముగా నేఁటివఱకును, తెంపులేక వచ్చుచున్నది ఐనను బూర్వకాలమునందు మాత్ర మిప్పటివలె జనులెల్లరుఁ బెల్లురేఁగి, లజ్జను త్యజించి, పరు లేమనుకొందురో యను భయములేక, మూటికిన్మూఁడివైచి, విచ్చలవిడి దిరిగినవారుకారు. ఆ కాలమునందు వేశ్యలతోఁగాని, మఱియెవ్వరితోఁగాని వ్యభిచరించి తిరుగుట దూష్యముగా నెంచఁబడుచుండెను, లోకాపవాదమునకు వెఱవక పడి తిరిగినవారు, ఆకాలములో నీచులుగా నెన్నఁబడి, యవమానమునకుఁ బాత్రులుగాఁ జేయఁబడి పదుగురిలోఁ దలనెత్తుకొని సంచరింప వల్లకాకుండఁ జేయఁబడుచుండిరి కావుననే యాసమయమున, వ్యభిచరించుటయన్నఁ గలవంపులుగా నుండెను, నలుగురిలోఁ బెద్దమనుష్యుఁడ నని మెలఁగువాఁ డెవఁడును నట్టిపనికిఁ జొరకయుండెను, తప్పిదారి యొకానొకప్పుడు ప్రమాదవశమునఁ బ్రవేశించినను, వెంటనే తెలివితెచ్చుకొని యాపనినుండి మరలుచుండెను, అన్నిటికిం దెగించినవాఁ డెవ్వఁడో యొకఁడు వదలలేకున్నను, ఆపనిని రెండవవారెఱుఁగకుండ మహారహస్యముగ జఱుపుకొనుచుండెను. తొంటికాలమున మనస్వదేశ్యప్రభువులు జారులకుం దమయోలగంబులఁ గొలువులీయకుండిరి, అట్టివారు రాజకీయనియోగములకుం బనికిరా రనుశాసనములును గలిగియున్నవి. వీనినన్నిటింబట్టి లెస్సగా నాలోచింపఁగా,

మున్ను వేశ్యాంగన సంగతి యుండియు లేనట్టు నామమాత్రావ
శిష్టముగానున్నట్లు స్పష్టమగుచున్నది. అట్లయినచోఁ దొల్లింటికాల
మునఁ బణ్యాంగనలెల్ల జీవనము చేయుచుండిరని కొందఱు బుద్ధి
మంతులు శంకింతురేమో——ప్పిదము వినుండు తొల్లింటి మన
బల్లిదులు గణికామణులను బ్రత్యేకజాతిగా నేర్పఱచుటయందలియుద్దే
శము, వారు సంగీతవిద్యం గఱచి దానివలన జీవింపవలెనని కాని,
ప్రత్యేకముగా వ్యభిచారమువలననే జీవింపవలెనని కాదు, జారత్వము
తప్పక నింద్యమనియే వారియుద్దేశము అందుచేతనే వేశ్యలకుం
బెక్కుచోటుల దివ్యస్థలములయందు మాన్యములేర్పడియున్నవి,
ఆ దేవాలయములయందు వారు ప్రతిదినమును నాట్యాదికముం గావిం
చుచు, అవచ్చుబడి ననుభవింప వలసినవారుగా నున్నారు మఱి
కొన్నిచోట్ల నుత్సవసమయములయందు నాట్యము సలుపుట
కయి భూము లీయఁబడి యున్నవి, మఱియు వివాహాదులను మేళ
ములు కుదిరి లౌక్యముం గడించుకొందురు. జారవృత్తిగాని హేయ
మనియు దూష్యమనియునే మన పెద్దలయభిప్రాయ మయ్యెనేని,
వేశ్యావృత్తి నెందున కంగీకరించి యుంచురని కొందఱనవచ్చును
సంగీతవిద్యయే సర్వజనరంజక మయినదికదా, అందులో కంఠము
కూడ మంచిదయి యున్నప్పుడు దానిసారస్యము చెప్పవలసినదే
లేదు, సామాన్యముగాఁ బురుషకంఠమునందుకంటె స్త్రీకంఠము
నందు మార్దవమును మాధుర్యమును నెక్కువగా నుండు ననుట
యాబాలవృద్ధము నందఱకు ననుభవసిద్ధమే, దానికిందోడు లయను
దెలుపు పాదాభినయమును, అర్థముం బ్రకటించు హస్తాభినయమును,
భావాదులను బోధించు నేత్రాభినయమును, కూడఁ గలిగినచో నా
సంగీతమును విన్నవానికి వేఱుగ స్వర్గసౌఖ్య మక్కఱ యుండదు.

కాఁబట్టి సంగీత యన్నదిఁ భరతశాస్త్రప్రవీణలగు, గాత్రమార్దవము గలలలనలు పాడినప్పుడే వినవలసినది. వివాహోత్సవాదులు బంధుమిత్రసమావేశసమయము లయి యుల్లాసజనకంబు లగుటచేతను, అట్లు వచ్చినసుజనసందోహములమానసముల నానందవారిధి నోలలాడింప సంగీతమును మించినసాధనంబు లేకపోవుటచేతను, ఆసంగీతము కర్ణామృతముగాఁ స్త్రీయలు పాడినప్పు మిగుల శ్రోత్రపేయముగా నుండుటచేతను, కులస్త్రీలు సభలలో నిలిచి పాడుట పాడిగాకపోవుటచేతను, ఒకవేళ పాడినను వివాహితలు భర్తృపరాధీనలయి యుండవలసినవారుగాన, భర్తల యనుమతిలేక వలసినస్థలములకేగ స్వతంత్రత గలవారు కాకపోవుటం జేసి యెల్లయెడల నాకాంతామతల్లికల యాటలుం బాటలు నొదవుట యశక్య మగుటచేతను అన్నివిధముల సర్వస్వాతంత్ర లయినకాంత లుండుటయే యావశ్యకమని యెంచి యట్లు గావింపఁబడి యుండవచ్చును ఆజాతివారియందు సహితము నందఱును సానులే కావలసిన దని నియమము లేదు, ఇష్ట మున్నవారు పరిణీత లయి సంసారులుం గావచ్చును. అట్టివారనారులయందు వ్యభిచారమే దూష్యమని విధించినపక్షమున, మదనవేదన దురతిక్రమం బగుటం దలపోసి యెవ్వరు నందునకుం జొరరని యెంచి, వారనారులకు వ్యభిచారదోషము లేకుండ ననుగ్రహించి మఱింత యుత్సాహము పుట్టునట్లు స్త్రీపరంపరయందే వంశక్రమమున దాయము వచ్చుననియు, తల్లిసొత్తునకుం గొడుకు లున్నను గూఁతులే కర్తలగుదురనియు, అందులో వివాహితలకంటె ముందుగా సాను లయినవారికే యాసొత్తు వచ్చు ననియు, మనపూర్వులు కట్టుదిట్టములం బుట్టించిరి, అట్లుగావించినను బరాంగనాసాంగత్య మెల్లవారికిని గర్హ్యమనియు, అట్టిసాంగత్యముం జేసినవారు సమ్మానా

ర్హులు కారనియు, నిర్ణయించి, వారి నగౌరవముతోఁ జూచుచుండిరి. అందుచే నాకాలమున పడుపుచేడియలతోడఁగూడ నేకాసనంబునఁగాని, ఏకయానమునఁగాని నిశ్శంకముగా నెవ్వరు నుండకుండిరి. అప్పుడు వెలయాండ్రును పెద్దలబొడఁ గన్న, భయభక్తులతో లేచి దండమును సమర్పించి, కులోచిత మగుమర్యాదలను మేరమీఱక సంచరించు చుండిరి. వేశ్యాంగనాసంభోగము మనపెద్ద లనేకులచేత ననేకవిధముల నిందింపఁబడి యున్నది. వానింగాంచిన, మానవజన్మ మెత్తినవాఁ డెవ్వఁడును, రోసి యాసారసాఖ్యులతోడి పొత్తు నేవగింపక పోఁడు వానిలో నొకటిరెంటి నిందు క్రింద వ్రాయుచున్నాము.

శ్లో. ఏతాహసంతిచ రుదంతిచ విత్తహేతో
ర్విశ్వాసయంతి పురుషం నతువిశ్వసంతి
తస్మాన్న రేణ కులశీలసమన్వితేన
వేశ్యాశ్మశానసుమనా ఇవవర్జనీయా.

శ్లో జాత్యంధాయచ దుర్ముఖాయచ జరాజీర్ణాఖిలాంగాయచ
గ్రామీణాయచ దుష్కులాయచ గళత్కుష్ఠాభిభూతాయచ
యచ్ఛన్తీషు మనోహరం నిజవపు ర్లక్ష్మీలవశ్రద్ధయా
పణ్యస్త్రీషు వివేకకల్పలతికా శస్త్రీషు రజ్యేతకః

చ. విడువం బుట్టుగ్రుడ్డునకు వృద్ధశరీరికిఁ గుష్ఠరోగికి
న్జడునకు జాతిహీనునకుఁ జారునిజాంగము లొక్కరూకకై
కడువడి నిచ్చువారి గుణకల్పలత ల్విదళించుకత్తులం,
బడుపుపడంతులం దనదుభావముఁ జేర్చునె యెవ్వఁడేనియున్

శ్లో కశ్చుమ్బతి కులపురుషో వేశ్యాధరపల్లవం మనోజ్ఞమపి
చార భట చోర చేటక విట నట నిష్ఠీవన శరావమ్.

క. జార భట చోర చేటక
చార నటప్రభృతి నీచజననిష్ఠీవా
ధారశరావము వార
స్త్రీ రమ్యాధరము సంస్పృశింతురె కులజుల్.

చ. పడిగము తమ్ములం బుమియుపల్లవకోటికి నోరు, వేణి యం
గడిసవరంబు, సంతసారకాయ లురోజము, లచ్చరచ్చసా
వడి యొడ, యూతవుల్ గమిడివాతియనంటులు, మోవి జిడ్డిగి
జ్జడి, వెలయాలికీవనము జీవనమే తలపోసి చూడఁగన్.

ఈకడపద్యమునం దుపమానము లన్నియు మిక్కిలి చక్కఁగా నెక్కొలుపఁబడి యున్నవి. పయిశ్లోకమునందుఁ జెప్పఁబడినప్రకారము, చార, చోర, చేటక, విట, నట, భట, ప్రభృతి నీచపల్లవులెల్లను తమ్ముఁ బెట్టుచుందురుగాన వేశ్యలనోరు పడిగ (గ్రామ్యభాషయందు పీకుదాను) మనియే చెప్పనొప్పును, అమ్మట కంగడియందుఁ గట్టిన సవరంబునట్టుల వేశ్యలకొప్పును ప్రతిపురుషుఁడును చేతంబట్టి నిమురు చుండుంగాన నీయుపమయు మిక్కిలి చక్కఁగా ననువు పఱుపఁబడినది, చూచినవాఁడెల్ల సంతలోఁ బెట్టినసార కాయల గిల్లి చూచుచుండుం గాన బహుజననఖక్షతంబులకు లోనగు వేశ్యలకుచముల కీయుపమానము నిరుపమానమైన దనవచ్చును, వీరు వారనునియమము లేక యెల్లవారును మీఁదం జేయువైచికొని కూరుచుందురుగాన వెల వెలఁదుకలవక్షస్స్థలము లచ్చముగా రచ్చసావడియె, కన్నకన్నవారెల్లం జేతులఁబట్టి చూతురు కాఁబట్టె యాటవెలఁదులతొడలకు వీధి ముంగలి యరఁటికంబములతోడి పోలిక మేలుగఁ దోఁచుచున్నది. ఎంగిలి యని చూడక యందఱును నొక్కదానినే నోరం గఱచుకొని పానముం జేయుటంబట్టి రోవెలఁదుకల మోవికిని, జిడ్డిగజ్జలికిని (=కల్లు

తాళ్ళపుతాటాకుపాయ) సామ్యము నిరాక్షేపముగా నున్నది. ఇట్టి వేశ్యలతోడిసాంగత్యమునకంటె గర్హణీయమైనపని మానవంతునకు వేఱొక్కటి లేదు దానివలన యశోహానియు, ధనహానియు, మాన హానియు, పరలోకహానియు, గలుగును, వీరలంబట్టి యొకానొకప్పుడు ప్రాణములవఱకు మిత్రులతోడసహవాసము విరోధము సంభవించును, గౌరవ మనుపే రుండదు, పరలోకసౌఖ్యము కూడ యుండదనిండు, ఇహలోకసౌఖ్యమును దూర మగును "అరగడియభోగము, ఆఱు నెలలు రోగము" అన్నట్టు లిట్టిస్వల్పసుఖమునకుం బోవచ్చు, సంకటము లం దగిలించుకొని, ప్రబుద్ధులు పలువురు కలకాలముం గుందు చుందురు, మానంబులకుంబోయి ప్రాణములనుసహితము గోలుపోయిన వారుం గలరు ఇట్లిహపరదూర మైనయీ దుష్కృత్యమును సత్కృత్య మును గా భావించుకొని, మహానుభావు లనేకులు తమకు వేశ్యల తోడిదె లోకంబని, మిన్నును మన్నును గానక, త్రుళ్లుచుందురు. ఇట్లు విశ్వము మఱచి, తమమీఁదన ప్రాణములం బెట్టుకొని, యుండు నుపనాథులపట్టుని భోగభామినుల కేమైననిక్కంపు మోహ ముండునా యని విచారింప నదియును గానరాదు వెలమెలంతుకలకుం బలుకులనె యమృతంబు లొలుకుంగాని హృదయములు కఠినశిలలకు సమంబులై యుండును, ఆ! యేమని వర్ణింపుదు వారనారుల నేరుపరితనంబు! దినమున కొకలక్ష యుపపతులం గలసియు, నెల్లవారలకుం దమపయి నె క్కుడుగ వలపు గల దని తోఁచునట్లుగ బిచ్చికబుచ్చికములను, కల్లవల పులను, వెల్లడించుచుందురు. అది యేమో తమమీఁది యవ్యాజ ప్రేమయే యనుకొని, వారివలలం జిక్కుకొని భ్రమఁగొని వెడలనేరక, విటకాండ్రు భర్తృహరి చెప్పినట్లు వేశ్యాపంచశరాగ్నిం దమయౌవన ములను ధనములను వేల్తురు.—

శ్లో. వేశ్యాసౌమదనజ్వాలా రూపేంధనవివర్ధితా।
కామిభిర్యత్రహూయన్తే యౌవనాని ధనానిచ.
క. రూపేంధనవర్ధిత వే
శ్యాపంచశరాగ్నికీలలం దంగజపూ
జాపరతంత్రులు వేల్తురు
దాపుగఁ దమజవ్వనములు ధనములుఁ గడఁకన్

ధనము గలిగినయన్నాళ్లు నాగణికామతల్లులును బల్లవులపయి నుల్లముల మల్లడిగొను ప్రేమాతిశయమున వారికే చిక్కి చొక్కినట్లభినయించుచు, మెల్లమెల్లఁగా విత్తంబు నెల్ల లాగి, యావెనుకఁ జల్లఁగాఁ దమతల్లులచే నిల్లు వెడలఁ గొట్టింతురు.——

సీ. కమ్మవాతెరపానకమ్ములు చవిచూపి
నిద్దంపు జెక్కులు ముద్దొసంగి
కులుకుసిబ్బెపుగబ్బిగుబ్బ లంటఁగ నిచ్చి
దిట్టంపుఁ గౌఁగిలింతలఁ జెనంచి
తమి రేఁచి నీవిబంధములు విప్పఁగ నిచ్చి
జఘనసంస్పర్శనోత్సవ మొనర్చి
బహువిధరణితశౌమహిమలఁ జొక్కించి
బిలబిలిసొలపుఁబల్కులఁ గరంచి
మెల్ల మెల్లనె చేతిసొమ్మెల్ల లాగి
తెల్లవాఱినఁ దమదెస వెల్లిబెల్లి
తల్లులను దార్చి గణికామతల్లు లిండ్ల
వెళ్ళఁగొట్టించి రత్తురఁ బల్లవులను.——

అను పండితోక్తి యెన్నఁడును వ్యర్థము కాదుగదా. అట్లా పల్లవసామి తను తల్లుని చప్పగించిన, నమ్మునదిలాదెలు, తనకూతు

లకుం గోకలు తెచ్చిపెట్టవైతివని, సొమ్మీయనైతివని, పీడించుచు,
నెంత తెచ్చిపెట్టిన నిదిలేదని యదిలేదని గొణుగుచు "విటులపాలిటి
యమదూత వేశ్యమాత" యన్నట్టు విటులం జంపుచుందురు. ఆహా!
కర్తవ్యాంశమును విడిచిపెట్టి యింతతడవు నేమేమో వ్రాయుచుం
టిమి. ఇఁక నిప్పటిసంగతి న్విచారింతము ఈకాలంబుననో జారిణీ
సంభోగమే సత్కృత్య మని కొనియాడఁ బడుచున్నది, కట్టుకొన్న
యాలిని దుఃఖపెట్టిపరాంగనలం గవియువారు గర్హణీయులుగా నెన్నఁ
బడకున్నారు, మఱి లంజెలులేనివారు పెద్దమనుష్యులే కారని గణిం
పఁబడుచున్నారు, మీఁదుమిక్కిలి యేకభార్యావ్రతస్థులు పురుషులే
కారనియు, నపుంసకు లన్నియుఁ బరిహసింపఁ బడుచున్నారు. ఎల్లరచే
గొప్ప వారని గౌరవింపఁబడుచున్న ధనికు లయినయధికారస్థులే
వేశ్యల కింటిబంటు లయి, వారికి వశవర్తు లయి యాసంభోగముచానల
నాశ్రయించి తిరిగిన వారినే గౌరవించుచుండుటచేత, నాధనికుల
యనుగ్రహము నపేక్షించి వారివలన బాగుపడఁ దలఁచి యాశ్రయిం
చుచున్నవా రందఱును, ఆచెడుపడఁతుకల యనుగులకు మడుగు
లొత్తవలసినవారుగా నున్నారు అందుచే నావారసుందరులు గండు
మిగిలి, క్రిందను మీఁదనుఁ గానక కాలిమీఁదఁ గాలు వైచుకొని
కూరుచుండి, అగ్రజన్ములును, పెద్దమనుష్యులును వచ్చినను లేవక,
దండముం బెట్టక యున్నారు. తమ కట్టిమహాదాశ్రయంబులు దొరక
కుటవలన నామత్తకాశినులు గ్రుడ్లుమీఁదికి వచ్చి వీధియరుగునమీఁదం
గుదురుగఁ గూర్చుండి, యాసరస నరుగువారి నైనఁ గానక, వెకవెక
లాడుచు, కేరుచు, కాళులు చాచుకొని యన్మహానుభావుల సమ్ముఖ
మున నిర్భయంబుగ నుందురు. ఇదియంతయు వారలం బట్టినమహా
భూతముల దోషమువల్ల నయినది కాని, వారి సొంతదోషమువల్ల

నయినదికాదు. ఈ 'తెల్లపట్టులం గొంతవఱ కుండినను, "ఇంటింట
నొకపొయ్యి, మాయింట మఱియొకపొయ్యి" యన్నట్టు లీరాజమ
హేంద్రవరమున మిక్కుటముగ నెలకొనియున్నవి వ్రాయఁబూను
కొన్న నెంతయైన నీవిషయ మయి వ్రాయవలసిన దేకాని, యీసారి
కింతయే చాలునని తలంచి ముగించుచున్నాము.

ఐకమత్యము. [1875 వ సం॥ జూలై నెల]

ఈపత్రికాధిపతిచే రాజమహేంద్రవరములో నుండు దేశపాఠ
శాలాసమాజము (Provincial School Club) వారు ఆగష్టు 15 తేది
భానువారమునాఁడు సభ చేరినప్పు డీయఁబడిన యుపన్యాసము –

మిత్రులారా! పలుపరీక్షలం గృతార్థు లయి, పలువిషయము
లం దెలిసియున్న మీయందఱముందఱ నిట్లొకవిషయము నుపన్యసింప
బూనిన నాసాహసమునకు మన్నింపవలయును. నే డీసభలో నైక
మత్యముంగూర్చి కొంత చెప్పబోవుచున్నాను. కాఁబట్టి మీరందఱు
నాయందు దయచేసి సావధానులరై యాలకింతురని నమ్ముచు
న్నాను. ఇట్లు చేయఁబోవుటయందు మీయందఱకంటె నెక్కుడు
తెలిసినవాఁడ ననియు, ఉపదేశకర్తననియు నాయభిప్రాయము
కాదుచుండీ—తెలిసినవారికి జ్ఞాపకము చేయుటయును, ఎవరైనం
దెలియనివా రున్న యెడలవారికి బోధించుటయును నాముఖ్యోద్దేశము.

ఒకవిషయమునందుఁ బెక్కండ్రుజను లేకాభిప్రాయముం
గలిగియుండుట యైకమత్య మనంబడును. సర్వకార్యసిద్ధులకు నిట్టి
యైకమత్యమే ప్రధానసాధనము. కొంతవఱకైన నైకమత్యములేక
ప్రపంచములోని యేకార్యమును నడువనేరదు. మనము నివసించు

గృహాదులును పలువుర సాహాయ్యము లేక యొక్కనిచేత నిర్మింపఁ
బడనేరవు. ఇంతకంటె గొప్పకార్యములకు నింతకంటె నెక్కువమంది
సాహాయ్యము కావలసియుండును ఐకమత్యమున కసాధ్యమెద్దియును
లేదు. సర్వశ్రేయములకు నదియె నిదానము అనేకప్రయాసములఁ
గొనియు నొక్కనికి సాధ్యముకానిపని, పలువురైకమత్యముం గలిగి
పాటుపడుదురేని సులభసాధ్యమగును ఇందునకు నిదర్శనము
చూడుఁడు. యావచ్ఛక్తియు నుపయోగించినను నొక్క బలాఢ్యుఁ
డుసహితము మోవలేని రథమును బలహీనులగు బాలురుసహితము
పలువురుచేరి యవలీల నీడ్చుచున్నారు ఇట్టి యైకమత్యమే నిక్కపు
నాగరికతకుం గుఱుతు. జగత్తున నేదేశమువారెప్పుడు వృద్ధిలోనికి
వచ్చినను అదియంతయు నైకమత్యముచేతనే. మనదేశము పూర్వ
కాలమున నన్యదేశీయుల యధీనమగుటయు మనలోఁ గల నైకమ
త్యాభావముచేతనే. మనలోపలనే పూర్ణమైన యైకమత్యమె కలిగి
యుండెనేని, యెట్టివారును మనదేశమువంక నైనం దేఱిచూడ
నోపక పోవుదురుగదా హిందువులలో నైకమత్యము లేమియే
యీ దేశమును నన్యదేశప్రభువుల పాలనమునకు లోఁబఱచి, మన
లను వారికి దాసులనుగాఁజేసి, కొలువుచేయించుచు ననేక దుర్దశలం
గుడుపుచున్నది. వెనుక మనదేశమునకుఁ దురుష్కులు ప్రభువులై
యున్నప్పుడు మనపెద్దలం బఱచిన పాటులు తలంచుకొన్న నిప్పుడును
మనసు నొచ్చుచున్నది ఇప్పుడు మనభాగ్యవశమున న్యాయైకదృష్టి
గలహూణులప్రభుత్వ మబ్బినది గనుక అట్టికష్టము లేవియు లేక
కొంతవఱకుఁ దలయెత్తుకొని సుఖించుచున్నాము ఐకమత్యము
లేనిచో సంఖ్యకు జను లెందఱుండియు లాఁతివారి కశ్రమసాధ్యు
లగుదురు.—ప్రత్యేకముగా నొక్కొక్కకట్టెచొప్పున నెన్నిటినైన

విఱుచుట కొక్కనికి శక్యమగును వానిలో గొన్నిటిని మోపుగాఁ గట్టినచో దానినివిఱుచుట పలువురకును శక్యముకాదు. మనచరిత్ర ములును నీవిషయము పలుదృష్టాంతములం జూపుచున్నవి సురాజుదౌలా యేఁబదివేల సైనికులఁ గలిగియు నోడిపాఱుటయు, మూఁడు వేలమందితో నాంగ్లసైన్యమును గ్లైవు జయించుటయు, నెందుచే సంభవించెనో యది యఱుకుం దెలిసియుండవచ్చునుగదా. ఇట్టిదృష్టాంతములు చరిత్రములనిండ నసంఖ్యములుగా నున్నవి బాహుచరిత్రములం జదివినవిూకడ వానినన్నిటి నెన్నుట యనావశ్యకముగాన మానుచున్నాఁడను. మృగకీటకాదులుసహితము కొన్ని యైకమత్య ముగలిగి గొప్పకార్యములను సాధించి లాభమును బొందుచున్నవి. అడవులలో గుఱ్ఱములు, ఎనుములు మొదలగు మృగములు, మందలుగా నివసించుచు, సింహములకును లోనుగాక నిలిచి గెలుచుచున్నవి చీమలు గుమిగూడి బలవంతమగుసర్పము నింతలో నంతము నొందించుచున్నవి ఇట్టి యల్పమృగాదులే సాధనము లేవియులేకయె, యైకమత్యముచే నిట్టిలాభములను బొందుచుండఁగా వానికన్న వేయిమడుంగు లెక్కువజ్ఞానము గలిగి, సర్వసాధనములు గలవారయి, జంతుకోటిలో ప్రధానులయినమానవులుమాత్ర మేల యైకమత్యముగలిగి పాటుపడి, తమ్మును తమదేశమ్మును వృద్ధి చేసికొని, యైకమత్యమువలనం గలుగు పలులాభములనుబొంది సౌఖ్య పడరాదు? నీచములగు కాకాది తిర్యక్కులే యైకమత్యముం గలిగి యుండ, వానికంటె శ్రేష్ఠుల మనుకొనుచున్న మనుష్యు లైకమత్య ములేక యుండుటకంటె లోప మేదియు లేదు. జంతువులమాట యటుండనిండు. ప్రాణము లేనిజడపదార్థములయందును గూటమిచే గౌరవము గన్పట్టుచున్నది ఒక్క గడ్డిపోఁచ యొంటిగా

నున్నప్పుడు ముట్టకొన్నం దెగిపోవునది యై యేమియుం జేయ లేకు న్నది, అదియే పెక్కింటితోడంగూడి వెంటిగా నేర్పడి మదపుటే నుఁగునైన స్బంధించి, కదలనీక నిలుపు చున్నది. ఒక్కనూలి పోఁగు చిన్నకట్టనైన నీడువఁ జాలదు, అదియె పెక్కింటితోఁ జేరి పగ్గమయి, తేరులనయిన లాగ ననుకూలించుచున్నది. సర్వ దయామయుండగు నీశ్వరుం డన్నిటియందును నైకమత్యమువలనం గలుగుఫలము లిట్టివని కనబడునట్లు చేసియున్నాఁడు. కాఁబట్టి యెట్టి యైకమత్యమును సత్కార్యములయందె యుపయోగించిన, వాణిజ్యాదులచేఁ దాము బాగుపడుటయే కాక శీఘ్రకాలముననె దేశ మునుగూడ మంచిదశకుం దేవచ్చును, ఏకాలముననైనను ప్రతిదేశ మును వాణిజ్యాదులవలననే సర్వోన్నతపదముల బొందియున్నట్టు వినుచున్నాముగాని సేవకవృత్తిచే నెప్పుడుగాని యెవరును దమదేశ మును మంచిస్థితికిఁ దెచ్చుకొన్నట్టు విని యుండలేదు పూర్వము జినోవా, వినీసు దేశములు మహోన్నతపదవిఁ జెందుట వాణిజ్యము వల్లనే, ఇప్పుడు మన దేశమును బాలించుచుఁ బ్రబంచములో నెల్ల వారికంటెను మిక్కిలి ప్రఖ్యాతిగాంచి మించుచున్న యీయింగ్లీషువా రిట్టి యౌన్నత్యముం గనుటయు వర్తకమువల్లనె. సేవకవృత్తి యధమ వృత్తియని మనశాస్త్రములును బహువిధముల నుద్ఘోషించుచున్నవి. ఏమి కాలదోషమో యెఱుఁగను ఇప్పటి మనలోని చదువుకొన్నవా రంతయును మఱియొకవృత్తికింజోరక హేయమైనయీయధమవృత్తినే యవలంబించు చున్నారు. సేవకవృత్తియే తమకు శరణమని నమ్ముకొని యుండుటవలనఁ గ్రమక్రమమున నాయుద్యోగగౌరవమును జప్పఁబడు చున్నది చదువుకొన్నవారును జవుక యవుచున్నారు ఈప్రాంతములయందు నెల కొలఁదిరూపాయ లిచ్చినను, వంటబ్రాహ్మ

గాఁడు దొరక కున్నాఁడు, దొరకినను, ఏమన్న లేచిపోవునో యని యజమానుఁడు వానియడుగులకు మడుగు లొత్తుచు ననుసరించి కాలము గడుపుకొనవలసినవాఁడు గా నున్నాఁడు. ఆజీత మిచ్చినచో నిద్దఱు మంచి తెలివి గలయుద్యోగస్థులు దొరకుదురు. అధికారి వారిని దినమున కేఁబది కానిమాటల నాడినను వానికెల్లను దలయొగ్గి మాఱుమాటాడిన వారివంతపనియుఁగూడ నెక్కుడ నూఁకునో యని, రేయింబవలును విరామము లేక నాలుగెద్దులభారమును మోపినను జేయుచున్నారు. ఇఁక వంటబ్రాహ్మణుఁ డన్ననో తనపని నాలుగు గడియలు సయినతరువాత నీవలికా లావలికిం గదలుపఁడు. ఇట్టియనర్థమంతయు మనలోఁ జదువు నేర్చినవారితరవృత్తులకుఁ బోక యందఱు రాజకీయోద్యోగములకే యాసపడి కాచి యుండుటచేతఁ బుట్టినదే కాని వేఱుకారణముచేతఁ బొసంగినది కాదు. కాఁబట్టియే మనదొరతనమువారును దమకార్యస్థానంబులయందలి చిన్నయుద్యోగస్థులజీతములఁ బెంపుఁ జెందింప కున్నారు. వారిచ్చుస్వల్పజీవితము పెక్కండ్రకన్నమునకే చాలక యున్నది. అప్పు చేసికొని యన్నము తిని యట్టివారిలోఁ గొందఱు వెట్టికిం బని చేయుచున్నారు. మఱి కొందఱు గుట్టునకుఁ దిండి లేకున్నను బయికం బొట్టులు సవరించి యభిమానముచేఁ గొలువు సేయుచున్నారు. పరికించి చూడఁగా వీరి భాగ్యము కొంత మంచిదె యయినట్టు కానఁబడుచున్నది. వీరికం టెను నదృష్టహీను లగువారు మఱికొందఱు గలరు. వారు తల్లిదండ్రులచే నిల్లువాకిలి తాఁకట్టు పెట్టించి, సొమ్ము వ్యయ మైపోయి, అయిదాఱేఁడులు చదివి, తుదకుఁ బ్రవేశపరీక్షయందుఁగాని సాధారణపరీక్షయందుఁగాని తేఱి, కార్యస్థానముల నాశ్రయించుకొని యుండి, ముందెప్పుడు పని దొరకు నను నాసచేత, ఏండ్లకొలఁదిని జీతబత్తెములు

లేక వెట్టిపనిని జేయుచు, గొప్పవారనక కొంచెపువారనక కొలువుకాండ్ర నెల్లర ననుసరించువారు. విద్య యభ్యసించుటయు మనదేశమున కొక్క తెఱువుగానె చూపట్టుచున్నది. చదువుకొనుట తెలివి సంపాదించుకొనుటకొఱకుఁగాని శ్వవృత్తికే పనికి వచ్చునట్లు సొమ్ము జేసికొనుటకొఱకుఁ గాదు. లోకములోనిసర్వవ్యాపారములకుఁ దెలివి యావశ్యకము. తెలివి గలవాఁ డేవృత్తియందుఁ బ్రవేశించినను రాణించును. అందుచే వానిగౌరవమునకుఁ గొఱంత రాదు సరికదా ఘనతకూడ వచ్చును. ఇంగ్లాండు మొదలగుదేశములయందు వర్తకులకుఁ గలగౌరవము రాజకీయసేవకులకు లేదని విందును. కాఁబట్టి మనవారందఱును బాఠశాల విడిచినపిమ్మట నుద్యోగములనే యాధారపఱచికొని వానికొఱకే కాచికొని యుండక దేశాభివృద్ధికిని, దమక్షేమలాభములకును సాధనభూతములుగా నుండువాణిజ్యాదుల యందును బ్రవేశించి, సమస్తశ్రేయములం బొందుదురని యెంతయుం బ్రార్థించుచున్నాను. ఇట్లన్నచోఁ గొందఱుఁ వాణిజ్యాదులు విశేషద్రవ్యైకసాధ్యములే యందఱకు ధన మెక్కడనుండి వచ్చునని యాక్షేపముం బలుకుదురు. నిక్కముగా నవి ద్రవ్యసాధ్యములేయైనను, ఒక్కఁడు చేయఁబూనుకొన్న సాధ్యములు కాకపోవచ్చునుగాని సంఘీభవించిచేయనారంభించిన నెంతటి దుష్కరకార్యమైనఁ గరము సుకరముగానె సాధ్యమగును. ఒకనినె వేయిరూపాయలు తెమ్మన్న భారముగా నుండునుగాని, పదిమందిచేరి యామొత్తమును దెచ్చుట యంత భారముగా నుండదు. దీనింబట్టియేకదా యెల్లపనులకు నైకమత్యము ముఖ్యముగాఁ గావలసి యుండు నని చెప్పితిని. ఇట్టియైకమత్యమును గలిగి యుండుటవలనఁ గష్ట మల్పమైన ఫల మధికముగా నెయుండును. కావుననే యితరదేశములవర్తకులెల్లసంఘములుగాఁ

జేరి, యెవరికిని గష్టము లేకుండఁ గొంత మూలధనమును జేర్చికొని దానితోడనే వ్యాపారమును సాగించుచు, కొలఁదికాలములోపలనె యందఱును లక్షాధికారు లగుచున్నారు. ప్రసంగవశంబున నింతవఱకు వక్తవ్యాంశమును విడిచిపెట్టి నడుమ దేనిదేనినో చెప్పితిని. సభికులారా! నన్ను మన్నింపుఁడు. మనవారిలో నైకమత్య మన్న సున్నగా నున్నది. అందుచేఁ బలువురు చేరి యొకలాభకార్యమునకుఁగాని పూనికొనరు. తప్పిదారి యెవ్వరైనను బూనికొన్న నైకమత్యము గలిగి యందఱును వారికిఁ దోడుపడి ప్రోత్సాహమును పుట్టింపక, తాముం బూనుకొనక, మిఁదిమిక్కిలి మనమందఱము నుండ నాతఁడు చేయుట యేమి? ఇతఁడుమాత్రమే బుద్ధిమంతుఁడా? అని యాక్షేపముం జేయుచు, చేత నైనంతవఱకు వారియుద్యమములకు విఘ్నము లొదవింపఁ జూచుచు, వారిని నిరుత్సాహులం జేయుదురు. అందుచేతనే మనలోని పెక్కువార్తాపత్రికలును, సమాజములును నేఁడె పుట్టి రేపె పోవుచున్నవి. కొంతకాలముక్రిందటఁ జెన్నపురిలో "తత్త్వబోధిని" "సుజనరంజని" యను రెండాంధ్రపత్రికలు పుట్టి రెండుమూడు సంవత్సరములవఱకు నెగడి, తగుసాహాయ్య మొదవమి నడఁగిపోయిన సంగతి నందఱు నెఱిఁగి యుండవచ్చును. అక్కడనే "చెన్నపురి యుపయుక్తగ్రంథకరణసభ" యనునది కొంతకాలము ప్రబలి యుండి, యిప్పు డాపే రెక్కడను వినరాకున్నది ఎంతదూరమో పోనేల? మనయూరనె పూర్వము "గోదావరీ విద్యాప్రబోధని" యనుమాస పత్రిక యొకటి తలయెత్తి, ఏఁడుమాసములుమాత్రము బయలువెడలి, తత్ప్రవర్తకులకుఁ బ్రోత్సాహము కలుగమిచేతనేగదా యది యస్తమించినది. మొన్నమొన్నటివఱకు నిచ్చట నొకసమాజము (Literary and Debating Society) కడుఁ బ్రబలముగా నుండి వారమున

కొకసారి సభకూడి, యనేకవిషయములం బ్రసంగించుచు, తత్సామాజికులు లాభమును బొందుచుండఁగా ఉన్నట్టే యుండి యకారణముగాఁ బ్రసంగములు చాలింపఁబడిన, పేరున కాసభ యుండియు లేనట్టే యించుమించుగా నామమాత్రావశిష్ట మైనది. ఈసభ యట్లుగాక దినదినంబు నభివృద్ధిం గాంచి, శాశ్వతముగా నెలకొని యుండఁ జేయువలయునని జగద్రక్షకుని నత్యంతము వేఁడుచున్నాను. సమాజికులారా! మేము స్వల్పసంఖ్య గలవార మిక్కార్యము నవిచ్ఛిన్నముగా నెట్లు నిర్వహింపఁ గలమని తెలంపఁ బోకుఁడు మొట్టమొదట భగవత్సృష్టిలోని వన్నియుఁ జిన్నవిగానే యుండి కాలక్రమమున నున్నతపదముం జెందును మొలచినపుడు వఱ్ఱిమొక్క యెంతచిన్నదో, చివరకది యెంత గొప్పవృక్ష మగుచున్నదో విచారింపుఁడు. కాలీఘట్టరాజధానియందు మిక్కిలి ప్రబలి యున్నబ్రహ్మసమాజము మొట్టమొదట నారంభింపఁబడినపుడు, ఈసభవలెనే యిరువది ముప్పది మందితోడనె యారంభింపఁబడెను, వారును విూవలెనె సభలోఁ దేలినసిద్ధాంతములప్రకారము తాము నడుచుకొనుటకు శపథముం గావించుకొనిరి, ఇప్పుడు వారు దేశమంతట వ్యాపించి పదివేలమంది కంటె నెక్కుడుగా నున్నారు ఈశ్వరుని సామర్థ్యముం గనుఁగొనుట తక్కఁ, బ్రయత్నము చేసినమనుష్యునకు సాధ్యము కాని దేదియు లేదు, దాని కైకమత్యము ముఖ్యము. కాఁబట్టి మీరందఱును మీపూనిక మానక, పట్టు కలిగి యందఱు నైకమత్యముతోడ నిందుఁ దేలినసిద్ధాంతముల ననుసరించి నడుచుచు, నితరులను నడిపించుచు, మాపట్టే గెలువవలెననుదురభిమానమును బోఁద్రోలి, సత్యమును బాలుఁడు చెప్పినను గ్రహించుచు, అసత్యమును బండితుఁడు చెప్పినను త్యజించుచు, ఎందున్నను మీప్రవర్తనముఁ జూచి యితరులు తెలివి

తెచ్చుకొనునట్లు సంచరించును. సర్వప్రయత్నముల దేశాభివృద్ధికి వలయుప్రయత్నములం జేయుచుందు రని వేఁడుచున్నాను.

---

2. సత్యము [1875 వ సం॥ ఆగష్టు నెల]

సత్యముయొక్క మహిమనుగుఱించియు, దాని ననుసరించి వర్తించువారికిఁ గలుగు పలువిధము లయినశుభములనుగూర్చియు, నిదివఱకే మనపెద్ద లనేకులు బహుగ్రంథములయందు బహువిధముల వ్రాసియున్నారు వారికంటె మేము విస్తరించి వ్రాయశక్తి గలవారము కాకపోయినను, అంతకంటె నెక్కుడుప్రయోజనములు మావాక్యములు కలుగఁ జేయ లేకపోయినను, మేమునావిషయముం గుఱించి యవసరోచితముగాఁ గొన్నిపంక్తులను వ్రాయుట యనావశ్యమును నిష్ప్రయోజనమును గానేరదని యెంచుచున్నాము మన వారిలోఁ బెక్కండ్రు దబ్బఱ లాడక యున్న నేవ్యాపారమును జరగదే, యెప్పుడును సత్యమునే పలికెదమన్నఁ బలునష్టములు సంభవించునే, యని పలుమాఱు పలుకుచుండఁగా చెవులు చిల్లులుపోవ నిత్యమును వినుచున్నాము ఈమాటలే నిక్కమ్ములని నమ్మి మూఢులు సత్యముతో నించుకేనియు నసత్యమును జేర్పకున్న లోక వృత్తమే నడవదని భ్రాంతిపడుచున్నారు. ఇది యెంతమాత్రమును సరికాదు సత్యమునే పలుకుచుండుటవలన నెన్నఁడును నేవిషయము నందును నేవిధమైనహానియుఁ గలుగదు సరిగదాఁ యన్నివిషయముల యందును బరిమితిలేని శుభపరంపరయే యొదవుచుండును. ఎంతటి యసత్యవాదియుఁగూడ, దాను జెప్పిన దెల్ల లోకులు సత్యమని తలంపవలయు ననియే కోరునుగాని, తా నసత్యముం జెప్పుచున్నాఁడ నని చెప్పుకొనుటకుఁ గాని జనులట్లు తలంపవలయు ననిగాని యిచ్ఛగింపఁడు

గదా? తా నసత్యమునే పలుకుచుండియు నితరులు దాని నాప్రకార ముగా గ్రహింప కుండునట్లును సత్యమునుగానే గ్రహించునట్లును గోరుచుండుట, యీ లోక కార్యములయందుసహితము సత్యమే లాభకారి యనియు, నసత్యము, నష్టకారి యనియు నమ్మరేగో గదా ? అసత్యమువల్ల లేశముగాని ప్రయోజన ముండ దనియు, హానియాపాదిల్లు ననియు నెఱిగియే ప్రతిజనుఁడును దానీసంగతిలో నబద్ధము నాడితినని యెవ్వరితోను జెప్పకున్నాఁడు సత్యము కాని దానినిసహిత మితరులు సత్య మని తలంచుటచేతనే యెంతోలాభము కలుగు నని యెన్నుచుండఁగాఁ దాను నిక్కముగా సత్యమునే పలికిన నంతకంటెను విశేషలాభము కలుగు ననియేకదా నిశ్చయింపవలసి యున్నది. మఱియు నసత్యమును సత్యమని పరులను భ్రమింపఁ జేయుటయం దనేకకష్టము ౹ు గలవు. వాస్తవము కానిదానిని వాస్త వమునుగా నితరులకుఁ దోఁచునట్లు చేయుటకొఱకు తనకృత్రిమము బయలరాకుండ నెన్నియేని మాయోపాయములు పన్నవలసి యుం డును. ఆపన్నిన యుపాయ మొకవేళ మంచిది కానట్లు తటస్థించెనా గుట్టెల్ల బట్టబయ లగును, అప్పు డందు నిమిత్తము పడినపా ట్లెల్ల నిష్ఫల మగుటయేకాక దానివలనఁ బలుసిలుగులును గలుగును. ఒక వేళ నాయుపాయము మంచిదే యయి యప్పటికి ఫలకారియే యయి నను చిరకాలము ప్రజలకన్నులను గప్పి వాస్తవము నడఁచిపెట్టుట మాత్రము సాధ్యముకాదు కాఁబట్టి యెప్పుడైన దానివలనం గలుగు నష్టములు కట్టి కుడువకపోవు ఎందుచేతనన లోకములో నందఱును దెలివితక్కువవారే యుండరు, కొందఱు కాకున్నఁ గొంద ఱైన బుద్ధి ౫ సు లుండకపోరు. కాఁబట్టి యట్టిబుద్ధిమంతులలో నొక్క రికైన మనకల్ల తెల్లము కాకపోదు, లోకములో నెల్లవారల కన్నులనుగప్పి

పూఁతబంగారమును మంచిబంగారముగా మార్చుట కెంతటి బుద్ధిమంతుఁడు కావలెను? ఎంతటి బుద్ధిమంతుఁ డయినను, దానందఱిని మోసపుచ్చఁ గలనను నమ్మకముగలిగియుండినవాఁడైనను, చిరకాల మట్లు నిజమును దాఁచిపెట్టుట శక్యముగాకపోవునుగదా? నేర్పరులు కొందఱు తలఁచి చూచునప్పుడు పయిపూఁతమెఱుఁగు పోయి లోనిగుట్టు వెలువడు ననుటకు సందేహము లేదు గదా? లోకములో నెల్ల నేనే బుద్ధిమంతుఁడ, నందఱు నామాయకే లోఁబడుదు రనుకొనువానికంటె బుద్ధిహీనుఁ డింకొకఁ డుండఁ డని నాకుఁ దోఁచదు. అసత్యము తా నాశ్రయించియున్నవానిని గ్రమక్రమముగా బలహీనునిఁగాను, నవిశ్వాస పాత్రునిగాను జేయును, సత్యమునం దిందునకు విపరీతములయిన గుణము లున్నవి. అది తన్నాశ్రయించినవానిని దినక్రమమున బలవంతునిఁగాను, పరమవిశ్వాసినిగాను జేయును సామాన్యముగా స్వల్పలాభమునిమిత్తము కల్ల లాడువారు తమ కప్పుడు కలుగునట్టు కానఁబడు కొలఁదిమేలునే చూచుకొందురు గాని దాని వలన ముందురాఁబోవు ఘోరనష్టములను లేశముగాని యాలోచించుకొరు. ఇట్టివారు ప్రస్తుతము సౌఖ్యముండక పోవుటచేతనే చింతించి వంటకట్టియలకై పండుకొను పట్టెమంచమును పేళ్లుగా వేయువారు గాని వేఱుగాదు. సత్యమును పలుకుచుండువారియం దందఱకును విశ్వాసము పుట్టును. దానిచే నన్నివ్యవహారములయందును కార్యసౌలభ్య మొదవును, గొప్పసాక్ష్యము కావలె నని పాటుపడవలసిన యక్కఱయుండదు, పత్రముల వ్రాయించుకొనుట సహిత మనావశ్యకముగాఁ గాన్పించును, వ్రాయించుకొన్నను లేఖ్యారూఢములం గావించుకొను నావశ్యక ముండదు, నమ్మకముయొక్క మహిమచేత నెట్టి గొప్పవ్యవహారములును నోటిమాటలతోడనె సానుకూలము

లగును. ఇది యిట్లుండ నబద్ధ మాడుటవలన నవిశ్వాసమొక్కటి పుట్టి
నయెడల స్వల్ప వ్యవహారము సహితము పలుఁదెఱఁగుల సాక్ష్యము
లును లేఖ్యములును లేక కడతేర నేరదు. ఒక్కసారి యసత్యమాడు
టవల్ల నవిశ్వాసమొదవి గౌరవము చెడిపోయెనా మరల దానిని సం
పాదించుకొనుట యసాధ్యముగా నుండును. ఇంకొకవింత చూడుఁడు—
అసత్య మసత్యముగాఁ దోఁచుట లోకములో స్వాభావికమైయుండ
నట్టివారి నోటినుండి వెలువడినమాత్రముచేత సత్యముసహితమసత్య
ముగానే కాన్పించును. ఈసారితోనే యీలోకమును వదలివేసి లేచి
పోవలయు నని యత్నముచేయువాఁ డెవఁడైన నసత్యమునాడిన నాడ
వచ్చునుగాని యీలోకముననే చిరకాలము వాసముచేయుచు, జను
లకు విశ్వాసిగానుండి గౌరవముం బడయుచు, లాభముంబొందిసుఖింప
వలయు నని కోరువాఁ డెవ్వఁడును దబ్బరలాడఁగూడదు. కాఁబట్టి
తాను సత్యముం బలుకు నని లోకు లనుకొనునట్లు నటింప వాంఛిం
చువా రందఱును, నిజముగాఁ దారాప్రకారముగానే ప్రవర్తిం
చుచు నిక్కమైనసౌఖ్యలాభములను నిరంతరాయముగా నిత్యమును
ననుభవింపవచ్చును గదా? అసత్యమువలె లోపల జంకుపుట్టించి
యెప్పుడైనఁ దనంతనె బయల్పడి యసత్యవాదిని లోకుల కొప్పె పక
సత్య మెల్లప్పుడును లోపల స్థిరముగానుండి ధైర్యమును బుట్టించి
వేయిమంది రాత్రిందివములు ప్రయత్నించినను వెనుదీయక సత్యవా
స్తగౌరవములకు స్థానముంగాఁ గావించును. అంతియ కాక
సత్యంముం బలుకుట కడుసులభమైన పనిగానుండును, దానికొఱకయి
మన మేమియుఁ బ్రయత్నము చేయ నక్కఱలేదు అది మననాలుక
చివరనే కాపురంబుండి యెప్పుడు పయి కుఱుకుదునా యని సిద్ధపడు
చుండును అబద్ధ మాడునప్పు డిట్టిదానిని బలవంతముగా లోపలికిఁ

గోరిచి పైకివెడలకుండ నాఁపుటయేకాక యెంతో ప్రయాసపడి యస
త్యమును సృష్టించి దాని నిజస్థితిని గప్పిపెట్ట నెన్నెన్నో వేషములు వేసి
దానిని మాఱు వేషముతో మెల్లఁగా లోకంబుముందఱఁ బెట్టవలయును,
ఇప్పుడు దానితీరును లెస్సగాఁ బరిశీలించు ధీమంతులకు నిజము తెలి
యకమానదు తోడనే యట్టిమాయ వేషము వేసి లోకుల నందఱఁ
గనుబ్రాముఁ దెగించిన యీ నెఱ సాహసికి బ్రాకినంత కాలమును నలు
గురిలో నవ్వుబాట్లును చిన్నతనమును నందునకుఫలముగా సిద్ధింపక
పోవు. కాఁబట్టి యీలోకమందు సహితము సర్వశ్రేయములకు
సత్యమే నిదానముగాఁ గన్పట్టుచున్నది. కొన్నివిషయములందు బొం
కవచ్చునని చూపుటకు మాచందాదారులలో నొక్క రీక్రిందిపద్య
మును తదర్థము నేబోధించు మఱికొన్ని పద్యములను నుదాహరిం
చుచు నొకకమ్మను వ్రాసి యున్నారు —

"ఆ. వారిజాక్షులందు వైవాహికములందుఁ
ప్రాణవిత్తమాన భంగమందుఁ
జకితగోకులాగ్ర జన్మరక్షణమందు
బొంకవచ్చు నఘముఁ బొందఁ డధిప.

దీనికి నాకుఁదోఁచినరీతి నించుక సమాధానముం జెప్పఁబూనెదము.
ఈపద్యము శుక్రునిచే బలిచక్రవర్తి కూరక చెప్పఁబడినదిగాని దీని
ప్రకార మాచరణముమాత్రము జరగలేదు. లోకములో నెవ్వఁ
డును స్త్రీలనిమిత్తముగాని, ప్రాణవిత్తమానభంగములయందుఁగాని
యబద్ధమునాఁడుటనుగాని, యేదియు లేకుండ నెంత వెఱ్ఱివాఁడు నసత్య
మును బలుకఁజూడఁడు. ఈవిషయములయందే యబద్ధము నాడవ
చ్చునను సిద్ధాంత మున్నచో నబద్ధము లాడఁగూడనిస్థల మొక్కటి
యుండునని తోఁచదు స్త్రీనిమిత్తమయి యబద్ధము నాడవచ్చును,

ప్రాణమునకు హానివచ్చునప్పు డబద్ధము నాడవచ్చును, కొంత డబ్బు
యినను పోవునప్పు డబద్ధము నాడవచ్చును, మానభంగమునం దబద్ధ
మాడవచ్చును—ఇఁక నాడఁగూడనిదెక్కడ ? ఇట్టిపట్టులనేకదా
లోకులు తెలియుచుగా నసత్యములు పలుకుదురు కాఁబట్టి పయిపద్య
మునందుఁ జెప్పబడినవి యక్రమముగాఁ దటస్థము కాఁబోవునప్పుడు
మాత్రమే యబద్ధము నాడవచ్చునని కొందఱు పలుకుదురు. అందుచే
స్త్రీలు మొదలగువారి కక్రమముగా వచ్చిన కీడులను బోఁద్రోలుకొ
నుమాత్రమే యబద్ధము నాడవచ్చునని తేలుచున్నది కాని, స్త్రీల
నిమిత్తముకాని స్త్రీలతో మాటలాడునప్పుడుకాని యబద్ధము లాడఁ
గూడదనియు, ఒకనికి వివాహముచేయవలయునను నుద్దేశముతో
నయోగ్యుని యోగ్యుఁడని చెప్పి మోసపుచ్చి మంచికన్యను వివాహము
చేయింపఁ గూడదనియు నే సిద్ధాంతమగుచున్నది న్యాయమైనవిషయ
ములయందు కల్లనుబలికి నిర్దోషిని గాపాడుసమయమే సంభవము
కాదని మాయభిప్రాయము హత్యచేసినవానిని దొరతనమువారు
పట్టుకొని విమర్శచేయునపుడు హత్యచేయలేదని తప్పుసాక్ష్యముం
బలికి వానిని విడిపింపవలయునను బుద్ధిమంతు లెవ్వరు నుందు రని
మేము తలంపము ఒకవేళ నుందురుపో వారితోడ మేము మాటా
డుటకైన వలంతులముగాము. అట్టినేరమును జేయనివానిపై నేరము
మోపఁబడిన ట్లయిన నట్టివానిని తప్పించుటకొఱకుఁగదా యిఁక
నబద్ధము లాడవచ్చునందురు అప్పుడు నేరము మోపఁబడ్డవాఁడు
హత్యచేసెనని చెప్పవలెనా ? చేయలేదని చెప్పవలెనా ? చేసెనని
చెప్పెడుపక్షమున నిర్దోషిని తప్పించుటకుమాఱుగా మీఁదిమిక్కిలి
శిక్షింపఁ జేయుటయే కాక దానికిఁ దో డసత్యమును బలికినవాఁడు
సహితమగును, చేయలేదని చెప్పెడుపక్షమున నబద్ధమే లేదు,

నిర్దోషిని శిక్షకుం దప్పించినవాఁడు నగును ఇట్టిచోట్లనెల్ల నీరీతినే యూహించుకొనవలయును. మన పురాణములయందు, ఒకచోఁ గొందఱు దొంగ లొకభాగ్యవంతుని దోఁచుకొనఁ దఱుముకొనివచ్చిరనియు, అతఁ డొకఋషి తపస్సుచేయు స్థలమునుండి దొంగల కగపడకుండఁ బాఱిపోయెననియు, ఆదొంగలువచ్చి యాతఁ డెట్టుపోయెనని యడుగఁగా నాయన యసత్యమునకు వెఱచి పోయినమార్గమును జెప్పఁగా దొంగ లాతని బట్టి వధించి సొమ్ముదోఁచుకొనిరనియు ఆపాపమంతయు నాఋషికి వచ్చెననియు, కథ యొకటి కానవచ్చుచున్నది ఇట్టిచోట్లసత్యము బద్ధము లాడుటవలనఁ గలుగు ప్రయోజనమొక్కటియుఁ గానిపించదు ఇట్టిసమయములయం దబద్ధము లాడవచ్చునను విధియే యొక్కటియున్నచో నదియందఱకుం దెలిసియే యుండవలెనుగదా? కొందఱకుం దెలియక పోవచ్చు నన్న నావిధి యుండిన ప్రయోజనమే లేకపోవుచుగదా? కాఁబట్టి యట్టివిధి యందఱకును దెలిసియుండ వలసినదనియు, తెలియుననియుఁ జెప్పవలెను. అందుచే నాదొంగలకుఁగూడ నావిధి తెలిసియుండును. అప్పుడు వారాఋషినడుగుటయే ప్రసక్తి యుండదు ఎందుచేత నన నిట్టిస్థలములలో నబద్ధమాడవచ్చునని విధి యుండుటచేతను, ఆవిధప్రకారము ఋషి యబద్ధము నాడునని తెలిసి యుండుటచేతను ఎవ్వరైన నొక్కవిషయము నొరునడుగుట, యాతఁడు నిక్కము చెప్పునుగాన దానిం దాను దెలిసికొనవలెనను నుద్దేశంబు తోఁడనేగదా? ఆ విషయమునందాతఁ డబద్ధమాడుననియు, నాతని నడుగుటవలనం గాలయాపనమేగాని నిజము తెలియదనియు, మొట్టమొదట నిశ్చయముగాఁ దెలిసియున్నపక్షమున, జ్ఞానములేనిబాలుఁడు సహితము నట్టివారి నొకవిషయమునడుగఁబోఁడుగదా? ఒకవేళ నాదొంగ లాఋషినడిగినను ఆయ

నమాటలప్రకారము నడుచుకొనుటకుమాత్రమయియుండును. మఱి
యెందుకనిన—ఆయన రెండుత్రోవలున్నప్పు డేదో యొకత్రోవను
జెప్పిన, చెప్పినత్రోవను పోలేదని నిశ్చయించి రెండవత్రోవను వెళ్ళి
పట్టుకొని యాభాగ్యవంతుని జంపునిమిత్తమై యుండును అందువల్ల
నబద్ధమునాడినదోషమును, నిర్దోషిని రక్షింపలేకపోవుట సరిగదా
యెదురు చంపించుటయుం గూడ సంభవించును. దానింబట్టి యబద్ధ
మాడుటచే మఱియుం జెడుగులు పొడముటకే కారణ మగునుగాని
కించిత్తయినను లాభము కలుగుట కవకాశము లేదు ఈనడు
మను రాజమహేంద్రవరములోని దేశపారిశాలాసమాజమునందును
నీవిషయమే రెండుమూఁడుసారులు చర్చింపఁబడినది అందులో,
ఒకదొంగ రాత్రి రెండుజాములవేళవచ్చి కన్నము వేసి యింటిలో
దూరి ధనమునుగానక యింటియజమానుని ధన మెక్కడ దాఁచినావని
యడుగుననియు, అతఁడు ధన మిక్కడఁ బాఁతిపెట్టితినని యద్దియో
యొకచోటు చూపిన వాఁడు దానిని త్రవ్వుచుండఁ బాఱిపోయి
ప్రాణములు తప్పించుకొనుననియు, ఇట్టిచోట్ల ధనములేనిదే యచ్చట
ధనమున్నదని ప్రాణసంరక్షణార్థము బొంకవచ్చుననియుఁ గొందఱు
వాదించిరి ఈవిషయమునందుఁగూడఁ బయియుక్తులే వర్తించును
దొంగ కావిధి యున్నట్లు తెలియ దనరాదు, తెలిసియున్న యెడల
నాయజమానుని నడుగునని చెప్పుటకు లేశముగానియవకాశము లేదు.
ఒకవేళ దొంగ మోసపోయినను, ఇంటియజమాను డిల్లు దాఁటి పోవు
చుండఁ బోనిచ్చి తానునిర్భయముగ నేల త్రవ్వుచుండు నని చెప్పుట
కంటె విరుద్ధములేదు గృహాధిపతి వెలుపలకుఁ బోయిన రాజకీయ
భటులం గొనివచ్చి తన్నొప్పగించు నను భయముచే నాతని నిల్లు
గదలనీఁడు, త్రవ్వినమీఁదట సొమ్ము దొరకకపోయినట్టయిన,

మోసము చేసినందునకు మఱింత కోపము వచ్చి యదివఱకుఁ జంపఁ దలఁచుకోక పోయినను, నప్పుడు మాత్రము చంపక విడిచిపెట్టఁడు, అన్నిటికి గొప్పకొని యాదొంగను మోసము చేసి యాతఁడు పాఱి పోవు నని తలంచినను, చేసినమోసముం దాచి తఱివేచి మఱియొ కప్పు డాదొంగ యాతనిం గడముట్టింపక విడిచి పెట్టఁడు, అంతేకాక యొకసారి మోసపోవుటచే మఱియొకసారి జాగ్రత్తగానుండి యిఁక నెవ్వరు దేనినిఁ జెప్పినను నమ్మక యందఱిని సంహరించుచుండును, అందుచే నాహానికంతకు నాయబద్ధమే మూల మగును. అబద్ధమువల్ల తప్పించుకొన్నను, తప్పించుకో లేకపోయినను వేయివిధములు కీడులే కలుగుచున్నవి కాని లాభము కలుగుట లేదు. మఱియొకవిశేషము కూడఁ గలదు. ఇట్టి విషయములయం దబద్ధమునకుఁ జోటిచ్చుచు వచ్చిన యెడలఁ గ్రమక్రమముగా నదియె యభ్యాసమై స్వల్ప విష యములయందుఁగూడ నబద్ధమాడ బుద్ధిపుట్టును, మొదల ప్రాణహాని యప్పు డన్నది, తరువాత మానహానియం దగును ఆపిమ్మట విత్త హానియందును నగును, ఆవెనుక మఱియొక చిన్నవిషయమునందుఁ గూడ నగును ఇట్టివిషయములయందు జొంకవచ్చు నన్నవారుసహి తము, అబద్ధమువలన దోషమున కొప్పుకొని యితరుల కుపకారము చేయు చునిరి కాని, యబద్ధమాడుటవల్ల దోషము లేదన్నవారు కారు ఇట్టిపట్టున నైన నబద్ధ మాడుటవల్ల నసత్యదోషము నిశ్చయము, పరోపకారము సందేహము (లేదనియుం జెప్పవచ్చును), సత్యమును బలుకుటవల్ల నసత్యదోషము లేదు పరోపకారము సందేహముకలు గను వచ్చును.) ఈ రెండుపక్షములలో నేది మిక్కిలి లాభకరమో దానినిబుద్ధిమంతు లంగీకరింతురుగాత. ఈవిషయమును గుఱించి మా రెండవ సంచికయం దొకయుపన్యాసము వ్రాయఁబడియున్నది గదా!

దయ్యములు. [1875 వ సం॥ సెప్టెంబరు నెల]

మన స్వగ్రనమాసపత్రికయందు దయ్యములను గుఱించి వ్రాయుచో, ఆవిషయమయి ముందు పత్రికలయందుఁ గొంతకొంత వ్రాయఁబడుచుండు నని సూచించి యుంటిమికదా! ఆవిషయమే “లోకరంజని” లో వైశాఖమాసమునఁ బ్రకటిత మైన దానికి మాఱుగా నొకయుపవిలేఖకులు విష్ణుశర్మాభిధానులు మొన్నటియాషాఢమాసపత్రికయం దొకజాబు బ్రకటించియున్నారు దానింగాంచి కరంబు హర్షించి పిశాచములంగూర్చియు, అవి మనుష్యుల నావహించు నను విషయముంగూర్చియు, నీసారికూడ నించుకంత ముచ్చటింపఁ బూనినారము పూర్వోక్తవిష్ణుశర్మ “పిశాచదేహము మన కగపడకపోవుటచేత పిశాచమే లేదని మన మనుటకు వల్లకాదు, జీవుఁడు దేహమునుండి వెడలునప్పుడు మన కగపడుట లేదుగదా, అందుచేత జీవుఁడు లేఁడని మన మనుటకు వల్లపడునా? లింగదేహ మేప్రకారము మన కగుపడదో యదేప్రకారము పిశాచదేహము మన కగపడ దని యనుకొనవలసినది” అని వ్రాయుచు, మాఘమాస మాహాత్మ్యాదులనుండి కొన్నిశ్లోకముల నెత్తి వ్రాసి దయ్యములు కల వనుటకుఁ బ్రమాణములుగాఁ జూపెను. ఈవ్రాఁతవల్లనే దయ్యములు మనుష్యుల కనబడునవి కావని విష్ణుశర్మగారి యభిప్రాయ మయినట్లు స్పష్ట మగుచున్నది కాని, దయ్యము లున్న వనునమ్మకము గల వారి యందఱికి యభిప్రాయముమాత్ర మిట్టిది కాదు.—దయ్యములయినవారు తమ పూర్వస్వరూపములతోఁ గాని, తమమనసువచ్చిన [illegible] వికృతరూపములతోఁగాని కానఁబడుదు రనియె యట్టివారిలోఁ బలువుండ్ర యభిప్రాయము. అట్లు దృగ్గోచర మగు నను వాదము

నకుఁ గలబాధకములును గొంత వఱకు పూర్వమే వ్రాయఁబడియెను
గాన, ఆయుక్తులన్నిఁ బ్రత్యుక్తులు వెలువడు పర్యంతము మరల
వ్రాసినదానినే వ్రాయుట చర్వితచర్వణమువంటిది గావుటంజేసి
యీసారి గ్రహములు మనుష్యులను సోఁకుననుబాధ్యాంశమే ప్రస్తావిం
పవలసి యున్నది. మనవారిలో ననేకులకు గ్రహములు మనుష్యులను
పట్టుననియు, ఆలాగున భూతావేశము గలిగియున్న కాలములలో వార
లద్భుతకార్యములఁ జేయఁ గలరనియు, వెఱ్ఱినమ్మక మొకటి
బలిసి యున్నది వారు చెప్పురీతిని జీవించియున్నవారి నావహించు
ననునది, చచ్చి దయ్యములయిన వారియొక్క యాత్మయని మన
వారి యభిప్రాయమయి యుండవచ్చును అట్టియాత్మయైనను మాన
వులను పూనుట యసాధ్యము. ఎట్లనఁగా—మనము నిర్మించు
కొను గేహములనువలె పలువురు నివసించుటకుఁ దగినట్లుగాఁ జేయక,
సర్వజ్ఞుఁ డగు భగవంతుఁడు మనదేహముల నొక్కయాత్మమాత్రమే
నివసించుటకుఁ జాలినదానిఁగా నిర్మించెను కాఁబట్టి యట్టిశరీరము
నందు మఱియొక్కయాత్మకూడ వచ్చి ప్రవేశించుట యసంభవమని
శాలురకుసహితము తెలియునన, బహుగ్రంథద్రష్ట లయి జ్ఞానాధిక్య
ముఁగాంచియున్న పెద్దవారలకుఁ దెలుపుట కిచ్చట లక్ష్యబాహుళ్య
మక్కఱయుండదు ఒక్కయాత్మకే సరిగా సరిపోయెడియవకాశము
గలశరీరమునందాయాత్మయే యంతటను వ్యాపించి యుండఁగా
దానిలోనే మఱియొకయాత్మ వచ్చి యెట్లు ప్రవేశింపఁ గలదు?
ఎక్కడనైన నొక్కగంటమునకు సరిగాసరిపోవు నొరయందు ముం
దున్నదానిని దీయకయే మఱియొక్కదానిని క్రొత్తగాఁ జొప్పించుట
కెవ్వరికైన శక్యమగునా! తన నివాసస్థానమైన మేనియందు మఱి
యొకయాత్మ వచ్చి ప్రవేశింపఁ బోవుచుండఁగాఁ జూచి తొంటి

యాత్మ దానిం జొరనిచ్చునా? ఆత్మల కన్నిటికిని సమానమైన శక్తినే సర్వసముం డైనయీశ్వరుఁడు ప్రసాదించి యుండఁగా మున్నున్నదానిని పూర్ణముగా లోఁబఱుచుకొనునంతటిశక్తి క్రొత్తఁగా వచ్చుదాని కెక్కడనుండి వచ్చును? స్థానబలముచేత మునువున్న దానికేకదా యెక్కుడుబలిమి కలిగియుండవలసినది? ఒకవేళ రెండును సమానశక్తియుక్తములే యన్నను నొకదాని మించుసామర్థ్యముమఱియొకదాని కెట్లు సంభవించును? మృతులయాత్మలకే విశేష బలము కలిగి యుండుననుటకుఁగా ప్రబలమైనయాధార మేదిగలదు? అప్పుడు పుట్టి గిట్టిన కన్నులు తెఱువనివారును బాలగ్రహములగుదురని మనవారు పలుకుదురే యట్టిచిట్టిగొట్టెలయాత్మలకు గూడ మంచి యౌవన మధ్యమున దేహదార్ఢ్యము గలవారియాత్మల నించుకలో మించి లోఁగొనుబలిమికలిమి యొదవు ననుటకంటెఁ బరిహాసపాత్రమయినవాక్య మింకెద్ది కలుగును? ఇంతకష్టపడి యొరునిశరీరమునఁ బిశాచరూపముగాఁ దూరినయాత్మ యేమిభాగ్య మనుభవింపవలెనను నుద్దేశముతో నందుఁజొరఁబడును? ఎంతటిదుర్మార్గుఁడయిన నేదో యొకసౌఖ్యము నపేక్షించియేకదా యొకదుష్కార్యముం జేయఁబాలుపడును? దొంగలు మొదలగువారు నరహత్యలం గావించుటకు సిద్ధమగుట దానివలనం దమకు ధనమో తత్తుల్య మైనమఱియెద్దియో లభించి తన్మూలమున సుఖపడ వచ్చునను వాంఛచేతనేకదా? అట్టి లాభసౌఖ్యములు పరులంబట్టి పీడించుటచే దయ్యముల కేమికలుగును? సుఖము లేకున్నను దుఃఖమైన రాకుండవలెననియే సమస్త ప్రాణుల కోరికయై యుండుఁగానఁ జూచి చూచి యెవ్వఁడును సుఖముననున్న ప్రాణమును దుఃఖపెట్టుకోఁడు. కాఁబట్టి పిశాచములు సహితము బయలనిచ్చవచ్చిన ట్లెల్లఁ గ్రుమ్మఱుచు సుఖముగా నుండునని యిఱు

నైనమానవదేహమును నిర్మిమిత్తముగాఁజొచ్చి సంకటపడునని చెప్పుటకు లేశముగాని యవకాశములేదు. ఏలాభము లేకపోయినను తాము పట్టి బాధించువారియెడ నీపిశాచముల కేమైన వైర ముండునా యని విచారింప నదియుఁ గానరాదు. బ్రతికియున్నప్పుడు మిక్కిలిప్రేమగల తల్లులుమొదలగువారే చచ్చినతరువాత దయ్యములయి తమబిడ్డలు మొదలగువారిం దూరి కాఱించుచున్నట్టు దయ్యముల నొప్పుకొను వారు చెప్పుచున్నారు, "పిశాచజన్మ మెత్తవలసిన దుష్కర్మమును జేసిన మనుజుఁడు చనిపోయినతర్వాత లింగదేహము యాతనాదేహమునం బ్రవేశించి యాతనల ననుభవించిగాని యనుభవింపక కాని యమదేవుని యాజ్ఞాప్రకారము పిశాచదేహమునం బ్రవేశించి యాదేహమోక్షకాలము పర్యంతము పిశాచకృత్యములం జేయు ననుటచేఁ బిశాచజన్మము చేసికొన్నపాపమునకు శిక్షగా నేర్పఱపఁబడిన దనియు, పిశాచమునకుసహితము సూక్ష్మమయిన దేహమొక్కటి యుండు ననియు, మనవిష్ణుశర్మగారి యాశయ మయినట్టు కనుపట్టుచున్నది. పిశాచజన్మమది యెత్తినవానికి శిక్షగా నిర్ణయింపఁబడ్డ దనుట యొక నవ్వులాటమాటగా నున్నదే కాని యింకొకవిధముగా లేదు నేరము జేసినవానికి నొప్పి కలుగఁజేయుట శిక్షగాని వానిచే నితరుల నిర్దోషులబాధింపించుట యెన్నఁడును శిక్ష కానేరదు, అగునని మనుష్యమాత్రుఁ డనఁడు చోరత్వముం గావించినవానిం బట్టి తెప్పించి వానిఁ గశాభిఘాతంబుల నొప్పించుటయే శిక్షయగునో, యట్టివాని నూరిమీఁద విడిచిపెట్టి నిరపరాధులం జావ బాదించుటయే దొంగకు శిక్షయగునో బుద్ధిమంతు లూహించుకోఁగలరు గనుక నే నిందు వివరింపవలసినపని లేదు. నిజముగా నట్టియముఁడే యిట్టిదండనము నాచుదుర్మార్గులకు విధించునేని యాతని నీకమీఁద నధర్మరాజని

పిలువవలయునే కాని ధర్మము నుసరించినమాత్రము పేర్కొనఁజనదు. దయాస్వరూపుఁడైనయీశ్వరుఁడే ప్రయోజనలేశముగాని లేని యీ పిశాచములను తన కుటుంబ మయినలోకము నేడిపించుకొనుటకే సృజించు నని దైవస్వభావము నెఱింగిన వాఁడెవ్వఁడును నుడువ సాహసింపఁ డని మేము తలంచుచున్నాము. మఱియు పిశాచములు సూక్ష్మ దేహము గలవిగా నుండు ననుటయు నసంగతముగానే తోఁచు చున్నది దయ్యములు పట్టుననుటకు మనుష్యులలోనికి దూరుననియె కదా యర్థము అట్లగునేని యెంతటి సూక్ష్మశరీరమును ధరిం చినజంతువయినను నరునిలోపలఁ బ్రవేశించినమాత్రముచేతనే జఠరా గ్నిచేఁ గరఁగి నీరగుట ప్రత్యక్షమే కాఁబట్టి దేహధారణప్రభావమునఁ బిశాచములుసహితము లోనఁ బ్రమాదవలసియె యున్నది కాని బ్రతికి పీడింప శక్తిగలిగి యుండవలసినది కాదు. ఏవిధముననైనఁ జూచినను దయ్యము లున్నవని స్థాపించుటకు ననుకూల మగునాధార మొక్కటి యైనఁ గానరాకున్నది అయినను లోకములో మనము పిశాచముల వలని బాధల ననుభవించువారిని గొందఱ ననుదినమును జూచుచుండ లేదా యనినమేము బాగుగా లేదనము కాని యాబాధలుమాత్రము పిశాచములవలనఁ గలిగినవి కావనియు రోగాదికముచేఁగాని భ్రమచేఁ గాని కలిగినవే యనియు నిశ్చయముగాఁ జెప్పఁగలము దీనినిజమును గనుఁ గొనవలెనని మేము పెక్కుస్థలములకుఁ బోయి భూతావేశముం బొంది యద్భుతకార్యములఁ జేయుచున్నా రన్నవారిని జూచి యున్నాము చూచినచోట్ల నద్భుతమేమియు గానరాలేదు, భూతావేశముచేతనే యట్టికార్యములు జరిగెనని తెలంపుటకుఁ దగినదార్ఢ్యమును కనఁబడ లేదు. విమర్శించి చూడఁగా ప్రపంచములోనిదయ్యములు పట్టు తెఱంగు నేకవిధములుగా నున్నట్లు కానఁబట్టుచున్నది అందు

మొదటిది దేవిశేషమయినరోగమును భ్రమయునులేక బుద్ధిపూర్వక
ముగాఁదెలిసి యుండియు వికారములను జేయుట, పిశాచములుపట్టుట,
మనలో నాఁడువారియందే మిక్కిలిగాఁ గానవచ్చు చున్నదిగాని మగ
వారియందంతగాఁ గానరాదు, నిజముగా దయ్యములే యున్నపక్ష
మున విశేషముగా నాఁడువారినే బాధించు చుండుటకుఁ గారణము
కానరాదు స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యములేమిం జేసి వారిమాట చెల్లనప్పుడు
తఱుచుగాఁ బిశాచముల నెపమునఁ బురుషులనోడఁ బఱచి స్త్రీలు
తమయిష్టానుసారముగాఁ గార్యములు నడిపించుకొనుచుండ మనము
పెక్కుచోట్లఁ జూచుచున్నాము పుత్రాదులు పుట్టినప్పుడు మగఁడు
తనవంకవారి పేరే యాబిడ్డకుఁ బెట్టవలెనని తలఁచు, భార్య కదియిష్టము
లేక తనవంకవారినామమునే యాశిశువున కుంచవలెనని కోరినసమ
యములయందుఁ దనమాట నెగ్గించుకొనుటకు సాధనాంతరము లేమిం
జేసి పిశాచము పట్టినట్లభినయించి కొన్నివికారములను జూపి యీ
పమ్మట నేనని బయల్పడి యాబాలునకు దనపేరు పెట్టనఁ బోయెద
నని చెప్పి పురుషుని సందున కొప్పించి తమపంతము గెల్పించుకొను
మగువల నెందఱినో మనము చూచియున్నాము ఇప్పుడు చూచు
చున్నాము మఱియొకచోట నొకబోడెదయ్యము పట్టినట్లునటించుచు
నెన్నెన్నియో యల్లరిచేష్టలు జేయుచుఁ దనవారందఱు సంభ్ర
మించుచుండుటయు మును వెనుకటి [illegible] దాని నప్పుకొనఁగాఁ
జూచి యున్నాము ఈసమీపగ్రామములో నొకచోట నొకబ్రాహ్మ
ణస్త్రీ భర్తయం దనురాగము లేనిదిగా నున్నదనియు, ఆమె కన్నాఁ
జూచినప్పుడు భయభక్తులతో లేచి చాటునకు బోవుచుండుననియు,
వారియింట నొకనాఁడు రాత్రి యామెకుం బిశాచము పట్టెనని విని
తాను మా[illegible]గా నచటకు [illegible]

లోనగువారు క్రింద నున్నను సరకుచేయక మనసువచ్చినట్లు పిచ్చి
చేతలు చేయుచున్నయాయన్న తన్నేమఱుపాటునం జూచి తొంటి
వాడుకచొప్పున దిగ్గున లేచి నిలుచున్నదనియు, ఏమిటని యడిగినం
జెంతల నున్నవా రేమియు లేదు కొంచెము గ్రహము సోకి వదలి
పోయిన దని చెప్పినారనియు, మామిత్రులొకరు చెప్పుచున్నారు.
ఈవిధముగా దయ్యములు పట్టినవారికి మంత్రతంత్రాదులకన్న బెత్తపు
దెబ్బలే విశేషముగాఁ బని చేయుచున్నవి కాఁబట్టి యట్టిభూతములు
విడుచుటకు దెబ్బలే మందు రెండవవిధము బుద్ధిపూర్వకముగాఁ గాక
భ్రమాదులవలనం గలుగునదియే. ఇట్టిభ్రమలు పుట్టుట కొంతవఱకు
సహజమే యయినను మనలోనిముసలివారిచే మఱంతవృద్ధిచేయఁబడు
చున్నవి క్రొత్తఁగా నెవ్వఁడైన మృతిపొందఁగానే యామరచటిదినము
నుండియు వాఁడు దయ్యమై తిరుగుచున్నాఁడని నొకవదంతి వేయఁ
బడును విద్యాగంధము బొత్తిగాలేక మూఢత్వము కలిమిని సహజ
భీరువులయి యుండువారలామాటలను సులభముగా విశ్వసింతురు.
అప్పటినుండి వారి కాభయము మనమున నెలకొని దినక్రమమున
వృద్ధియయి, ప్రతివస్తువును చచ్చినవానియాకృతినిగాని వేఱొక
వికృతాకారమునఁగాని కానఁబడును. చీఁకటి పడినకొలఁదిని నీ
భయము రాత్రులయందు ద్విగుణీకృతం బగును. అందుచే వారు వెలు
పలకు రావలసి వచ్చినప్పుడుసహితము నొకరిద్దఱు తోడులేక బయుల
నడుగు పెట్టలేకున్నారు అప్పుడు వీకళ్లలో నుండుటొక్కొక్కప్పుడ
కయు, ఒక్కొకత్రాగును, కడకుఁ బ్రతివస్తువును దయ్యమయి వార
లను బాధించి కొన్నిసమయములను ప్రాణములకుసయితము పుచ్చు
కొనును. మనుష్యులయం దిట్టిభ్రమ యుండునా యని సంశయింప
వలదు. రజ్జువుం (త్రాడు) జూచి సర్పమనియు, స్థాణువుం (మొద్దు)

జూచి మనుష్యుఁడనియు భ్రాంతిపడువార నేకు లుండుట యందఱకుం దెలిసి యుండవచ్చును ఒకవేళ భ్రాంతి పడినను పడవచ్చునుగాని, యాయచేతనపదార్థములు వారి నెట్టుబాధింపఁగలుగు ననియు నన రాదు. ఆజడపదార్థముల కట్టిశక్తింగలుగఁజేయునది వారిమనసులోని భయముకాని మఱియొక్కటికాదు ఒక్కొకయప్పుడు దొంగను పొడఁగన్నవాఁడు, భయాకాంతుఁడయి తోడునిమిత్తము పిలువఁ దలఁచియు, నోరురాక గద్గదస్వరముతో వికారముగా నేమోయఱచి యూరకుండు మనకుఁ దెలియనివిషయము కాదుగదా! రాత్రిల యందు త్రాడు నొకదానింద్రొక్కి, యది పామని తలఁచుకొనికఱచి నట్టు భ్రమించి ప్రాణములను విడుచువారి నెందఱను మనము కను చున్నాముకాము భయ మీరీతి నిమిషములోఁ బ్రాణములనేకొను చుండఁగా నిఁక దేనినిగావించునని చెప్పిన నాశ్చర్యపడవలసియున్నది? కొందఱు మఱియొకవస్తువును గూడకయు భ్రమించుట కలదు. దయ్యము లున్న వని నమ్మకముకలవా రొంటిరిగా నడుచునప్పుడు భ్రమగాని చచ్చినవారు తమకుఁగనఁబడ్డట్టును, తమతోమాటాడు చున్నట్టును, తమమ్రోల నిలిచి నడచినట్టును, నెంచుకొందురు. వారికి మాత్రమీసంగతులన్నియునిజముగానడచినట్టే కానఁబడును. అందుచేఁ గొందఱకు అభిఘాత జ్వరాదులును, ఒడలు తెలియక పలువిధములైన వికారములును, గలిగి వారు పలుదెఱఁగులైన శ్రమలను బొందుదురు. ఆభయముచేఁ గొందఱు దిగులుపడి, నిద్రాహారములు లేక యులికి యులికిపడుచు, పలువిధములం బ్రేలుచుఁ గ్రమక్రమముగా శుష్కించి యేమందు వేసినను గుణము గానక మరణము నొందుదురు. వీనికన్ని టికిని వారివారి మనోవికారములుతప్ప వేఱుకారణము కానరాదు. ఇట్టిస్థలములలో భయమును బోఁగొట్టుటకయి యేర్పడియున్నమంత్ర

తంత్రివాలు గాలపటకుం బని చేయును. గ్రాన్త్రైస్త్ర వ్యాధాయూరి
వాఁడు రోగులకు కగుము పరిశుద్ధము, అట్లయినచో రోగికి వాని
యందు విశ్వాసమును భక్తియును కుదురదు. ఈహేతువుచేతనే
యొకయూర నొదునకుం బనిరాని పసుపాత్రియుండును గడ్డమును
బెంచి పాదుకలను దొడిగికొని, చేతి బెత్తమును ధరించి, మొగమున
వికృతముగాఁ గుంకుమబొట్టును బెట్టుకొని రెండవయూరు పోయిన
తోడనే గొప్ప భూతవైద్యుఁడును మంత్రశాస్త్రవేత్తయు నగు
చున్నాఁడు. మఱియు మన విష్ణుశర్మగారు చెప్పుచున్నట్లు "దయ్య
ముపట్టినవారు కొందఱు తాము పూర్వము వినని భాషల ననేక
ములను మాటలాడుచుందు" రనియును, వారిశక్తికి మించిన కార్య
ములను చేయుదు రనియుఁ గొందఱు నమ్ముచున్నారు. మనవా
రింకొక సాధారణముగా నేసంగతి యున్న గంపగాతఁ జెప్పుట వాడుక.
భూతశక్తిచేత దేహమును మఱచి పరవశమయి యున్నప్పుడు కొందరు
స్వభాషలోనైనను నితరభాషలలోనైనను దాము విన్న పద్యములను
మాటలను స్వభావమునకు భిన్నముగాఁ గారణము లేనిదే యసందర్భ
ముగా వచియింపుటకలదు. ఈప్రకారముగానే తీవ్రజ్వరపీడితులును,
రోగమధ్యమున సంధియెత్తినవారును పలుకుదురు. తాము దినమునకు విన్న
"జావ్" "ఆవ్" మొదలగు రెండు తురకమాటలనుగాని, యేదే
నొక శ్లోకమునుగాని వారినోటినుండి వెలువడినవానిని విన్నతోడనె
తురక మెట్టిదో సంస్కృత మెట్టిదో యెఱుఁగని యజ్ఞులు వీధివీధిని
పోవుచు లయు దానికి తురకదయ్యము పట్టి తురకము మాటాడుచున్న
దనియు, శాస్త్రులవారు పట్టి శాస్త్రములు ప్రసంగించుచున్నదనియుఁ
జెప్పుకొందురు. దానివిన్నవారందఱు నౌనౌనని మాఱుమాటాడక
నమ్ముచుందురు. ఇంతయేల? కొందఱు సుందరులు వినికి చేతనే తాము

భిన్నభాషలను శ్లోకములను గ్రహించుటయు, సన్నగిచే వానిం దముకుఁ దెలిసియున్నట్లు లిపరుల కెలుక సేయఁగలుగుటయు, రోగాదికముచేఁ దెలివియొక్క సహజస్థితి తప్పియున్నప్పుడు లజ్జా భయములులేక సంకోచపడక వాని నుచ్చరించుటయు, గూఢమైనవారి కది విపరీతముగాఁ దోఁచి విభ్రాంతిపడుటయు కలుగుచుండును. ఇందునకు నిదర్శనముగా నీయూరనే యొకనారి కలదు. ఆమె చదువ నెఱుఁగదు, అయినను వినికిచే నుపనయనమంత్రములయందుఁగాని, వివాహమంత్రములయందుఁగాని, మఱియే వేదమంత్రములందుఁగాని, ఎక్కడనైన నొక స్వరము తప్పినను మఱియేతప్పు వచ్చినను వెంటనే యీమె క్రమముగాఁ దిద్దఁగలదు. మఱియుఁ బైఁ జెప్పినతీరున గ్రహావేశ మయినదన్నవారు కొన్ని వేళలయందు విశేషప్రయత్నములేకయే తమసంపూర్ణశక్తికిఁ దగియుండుభారమును మోయుటయు సంభవించును. అదిచూచినవారు పూర్వమానిసి స్వాభావికముగా నెత్తుభారమునకంటె నెక్కువభారమును వహించుటఁ జూచి వాస్తవమునుఁ గనుఁగొనలేక నివ్వెరపోయి దానిని బిశాచకృత్యముగా భావింతురు భూతము లనుపేరు గల జాడ్యము లున్నట్లును వైద్యగ్రంథములవలనం దెలియవచ్చుచున్నది. కావుననే ధన్వంతరిప్రణీతం బైనసుశ్రుతమను వైద్యశాస్త్రమునందు గ్రహావేశ మయినదన్న వారికి మందులు నిర్ణయింపఁబడియున్నవి. ఇంతేకాక కుటుంబములోని వారిలో నొకరికి యజమానునిఁగాని మఱియెవ్వరినిగాని వంచింపవలెనని బుద్ధి పుట్టినప్పుడు కొందఱిట్టికుతంత్రములు పన్నుట కలదు. అట్టివారు దయ్యములపేరు పెట్టి తామే రహస్యముగా తాళములువేసియున్న పెట్టెలలోనివస్తువుల నొకదానిలోనివాని మఱియొకదానిలోనికి మార్చుటయు, దండెములమీఁదగాని పెట్టెలలోపలఁగాని యుండువస్త్రము

లను రెం డవవా రెఱుఁగకుండఁ దీసి కొన్నిపొరలను కాల్చి చల్లార్చి మరల నెప్పటివొప్పున మడతలుగాఁ బూర్వస్థలములలో నుంచు టయు, శుభ్రమములైనచోటుల నసహ్యము లైనవస్తువులు పడియుండు లాగునఁ జేయుటయు, చూరులలో మంటచుండుగడ్డితుట్టలు రాఁజు చుండుకొఱవులు దోపుటయు, మొదలగు దుష్కార్యములను జేయు చుండునాచారము కలవారుగా నున్నారు. మఱియు నిట్టివొందర లనే కములు ధనాకర్షణమునకుఁ గా భూతవైద్యుల మని వేషములు వేసి కొని తిరుగువారలచేసహితము తెలియుచుగాఁ జేయింపఁబడుచుండును వారు సామాన్యముగా నాయింటికి రాకపోకలు చేయఁ గలయిరుగు పొరుగులవారిని, దాసీదాసాదులను తమకు స్వాధీనపఱచుకొని, ఇద్దఱు ముగ్గురి కెత్తరానిబరువుల నొకచోట నున్నవానిని నేఁ డొకచోట నుండునట్లును, ఇండ్లమీఁద రాళ్ళు బొగ్గులు మొదలగునవి పడునట్లును, చేయించుచుఁ దాము భూతవైద్యుల మని పేరు పెట్టుకొని యాయిం టికిఁ బోయి యిష్టదైవతములం దలఁచికొని మిన్నువంకఁ జూచినాలుగు లేనిపోనికేకలు వైచి "హ్రీం," "హ్రాం" అని నాలుగువిభూతిపం డ్లను విదిపి గృహమున నలుపార్శ్వములం జల్లి, తవ్వెడు మినుము లను గోడలపొడుగునను బోసి, దయ్యము వదలిపోయె నని చెప్పి నమ్మించి వారిచే నభిమతార్థసిద్ధిఁ బడలి మోసము చేసి పోవుదురు. మనవారియం దిట్టిదయ్యము లను పిచ్చిభ్రమ యుండుటయే మోస గాండ్రకు ధనమును గొల్లగొన సందుఁ గలుగఁ జేయుచున్నది. మఱియు వీరు దయ్యము పట్టిన దన్నవారిఁ దెచ్చి భయంకరముగాఁ బలువిధముల ముగ్గులుపెట్టి యందుఁ గూర్చుండఁబెట్టి తాము దేహమునిండ బూడిద పూసికొని వికృతాకారముతో మఱింత భయ మును బుట్టించి యెడలు తెలియనప్పుడు వారిచే నేమేమో వాగిం

తురు, దానిచే లోఁగనివారున్న యెడలఁ జైత్యముం గలుగఁ జేయు
కొనిపొగలు వేసి, శ్రుతికి కటువులుగా నుండుకొన్ని మాటలను ని
ల్లగిరిపోవునట్లు భయంకరముగా నఱచి, భయముపుట్టించి మేను పర
వశమవునట్లుచేసి యామీఁదఁ గొంత ప్రేలించెదరు, అక్కడికని స్వాధీ
నము కానివారు కొంద ఱున్నపక్షమున లోటకిం దీర్థ మభిమంత్రించి
యిచ్చెద మని మిష చెప్పి, దానిలో గంజాయియాకు మొదలగు
వానిని గలిపి యానీళ్ళను త్రాగనిచ్చెదరు. ఈకడచికిత్సనుండి యెప్పు
డును తప్పిపోనేరదు. ఈప్రకారముగాఁ జేయఁబడినవారు పైత్యో
ద్రేకముచే నదివఱకుం దమమనసులో నేమి యనుమాన ముండునో
యావిషయ మైనమాటలనె యొడలు తెలియనపుడును బలికెదరు.
మఱియు నీమాయలమారులు దొంగదయ్యములు పట్టినవారిని దెబ్బ
లచేఁగాని మఱియొకమార్గమునఁగాని తమకు లోఁబఱచుకొని, వారికి
రహస్యముగాఁ గొన్నిసంగతుల నుపదేశించి వానినే పదుగురముం
దఱ ఘూపము వేసి పలికించుటయే కాక, యీరాత్రి వదిలిపోయెద నని
యనిపించి, యందునకు నిదర్శన మేమని తోడివారడిగినప్పు డూరి
బైల నున్న యొకవృక్షముకొమ్మను విఱిచిపోయెద నని చెప్పింతురు
అదివఱకే యీటక్కుదారు రాపని జేసివత్తురు కాబట్టి పోయి
చూచినవారి కది యెంతయు దృష్టాంతముగాఁ గానఁబడును. ఈభూత
వైద్యులను గుఱించి పూర్తిగా నింకొకసారి వ్రాయుట యుత్తమము
గాఁ దోఁచుచున్నది. కాఁబట్టి వారి నిప్పటింతటితో విడిచిపెట్టె
దము. అందందు బ్రదికి యున్నవారుకూడ దయ్యము లయి బాధిం
చుట కలదు ఈవిషయము వివేకవర్ధని ప్రథమసంచికం జూచినఁ
దెల్లము కాఁ గలదు మఱియు నీమండలములోని యొక గ్రామము
నుండి యిద్దఱు బ్రాహ్మణులు ధనార్జనము నిమిత్తము పుంహాసుం

బోయిరి, హాస్పురకు వచ్చుచుఁ బరిస్పరవైరము సంభవించి యం
దొంగలు రెండవవాఁడు వచ్చెనని వానిబంధువుల నొక్కరను వేసెను.
దానిమీఁద సీగ్రామములో జరుగవలసినకార్యము లన్నియు క్రమ
ముగా జరిగెను, ఆయరవదినము నందేయు నాకుఁ దనగ్రామ
ములోఁ దనకుసామ్యము లేకపడియున్నవారి నందఱిని బట్టి పీల్చు
కొని తినసాగెను ఈసంగతి యేలాగునో పునహాలో నున్న యాత
నికిం దెలిసి వెంటనే బయలుదేఱి వచ్చి తనగ్రామము చేరినమీఁదట
సహింశ సూతనిని దయ్యము వచ్చినాఁ డనియే భావించి యారాత్రి
తలుపుతీసినవారు లేరు. మఱునాఁటి యుదయమున విచినప్పుడు పలు
వురు నమ్మినవారుండుట చేసి కేసుచుండు దయ్యము లున్నట్టు
లెక్కడనో పురాణములయందున్నదనుకొనుట మంత్రశాస్త్రమునే
మనవిష్ణుశర్మగారు ప్రమాణముగా నెత్తికొనవచ్చును. ఇంకను స్నా
నము చేయకపోయినయెడల ఆత్రికము చేసెనే యుల్లవారును బ్రహ్మకల్పాం
తము పిశాచము లగుదు రనుటకుపవి తెలేసు ఐనను సీశబ్దప్రమా
ణమును గూర్చి యుందు యిచ్చటివిమ

ప్రమాణవిచారము [1875 వ సం॥ అక్టోబరు నెల.]

యథార్థజ్ఞానము (=ప్రమ) ను బుట్టించునది ప్రమాణము ప్ర
విషయములను యథార్థజ్ఞానమే యావశ్యకము కాబట్టి ముందు
గాఁ బ్రమాణములు నిర్ణయించుకొనుట మిక్కిలి యుపయో
ముఖ్యకార్యము ప్రపంచములోనివారలలో ననేకులు వారివారి మత
మునకనుసారముగాఁ బెక్కుప్రమాణములను జెప్పిరి మనవారిలో నైయాయికులు
ప్రత్యక్షము, అనుమానము, ఉపమానము, శబ్దము, అని నాలుగు

ప్రమాణములను గ్రహించిరి. వీనిలోనియుపమానప్రమాణ మను
మానప్రమాణాంతర్గతభాగమే కావున దానిని వేఱుగాఁ బ్రమాణ
ముగా నెంచుకొనఁగూడ దని కొందఱ అభిప్రాయపడిరి. తక్కిన మూడు
ప్రమాణములను సర్వమతములవారును, సర్వదేశములవారును నైక
కంఠ్యముగా నొప్పుకొనుచుండుటచే వానినే యిచ్చట బ్రమాణ
ములనుగాఁ జేకొనవలసియున్నది ఒకసంగతియొక్క వాస్తవము
గనుగొనుట కీమూఁడును సాధనములే యైనను వీనిలోఁగూడ గౌరవ
తారతమ్యములు గలవు అట్టి తారతమ్యవిచారము నీక్రింద కొంతవఱ
కుఁ జేయుదము.

1 —అన్నిటికంటె సర్వోత్కృష్టమైన ప్రమాణము ప్రత్యక్షము.
ఇతరప్రమాణ సాహాయ్యము లేకయే తన యింద్రియములవలన నవ్య
వధానముగాఁ దెలిసికొనుట ప్రత్యక్షము అట్టిప్రత్యక్షమువలనంగలుగు
జ్ఞానము ప్రత్యక్ష ప్రమాణజనితమైన సంబంధమును ఇట్టిజ్ఞానమునకు
త్వక్కు, చక్షువు, శ్రోత్రము, జిహ్వ, ఘ్రాణము, అను బాహ్యకరణము
లయిదును, మనస్సనునంతఃకరణ మొకటియు సాధనములు. ప్రతిబా
హ్యేంద్రియ వ్యాపారమునకును మనస్సు సాహాయ్యమై యుండుటయే
కాక వానిసాహాయ్యములేక తానును గొంతజ్ఞానమును బొందునది
యైయున్నది కనుక మనస్సుకూడ నంతరింద్రియమని పేర్కొనఁబడి
ప్రత్యక్షమైన స్వాభావికజ్ఞానమును గలిగి వెలయుచున్నది కడుపులో
నుండి భూమిమీఁద బడినతోడనె పసిబిడ్డ యాఁకలిని దెలిసికొని
తనను గుడువఁగడఁగుటయె యీజ్ఞానము కలదనుట కొక్క నిదర్శనము
గా నున్నది. ఈజ్ఞానోత్పత్తికి గారణముల విచారింపనువిషయమునం
దభిప్రాయభేదము లున్నను, జ్ఞానము కలదనిమాత్ర మెల్లవారు నొప్పు
కొని యున్నారు. కాఁబట్టి మనస్సునకుఁగల యీస్వాభావికజ్ఞానమును

ప్రత్యక్షప్రమాణలబ్ధజ్ఞానమే. బాహ్యేంద్రియముల సాహాయ్యముచేత ను, అనుమానాదులచేతను మనస్సునకుఁ గలుగునితరజ్ఞానము శిక్షిత జ్ఞానమనఁబడును. ప్రత్యక్షప్రమాణమువలనం గలుగుజ్ఞానము, తక్కి న రెండుప్రమాణములంగలుగు జ్ఞానముకంటె శ్రేష్ఠమయినదియు దోషరహితమయినదియు నిరాక్షేపమయినదియు నై యుండును. కాఁబట్టి మిగిలినప్రమాణము లన్నియు దీనిచే బాధింపఁబడునుగాని యిది యన్యప్రమాణములచే బాధింపఁబడదు అన్యప్రమాణము లెల్లను దీనికి లోఁబడినవి గనుకను, వానిపై నెల్ల నిదియె యధి కారముం జేయునదిగనుకను ప్రత్యక్షము ప్రమాణరాజ మనఁబడును. దీనికే యనుభవ మనిపేరు ఇదియెుక్క రీతియు సర్వోత్తమ మయిన ప్రమాణమయినను, ప్రతిమనుష్యుఁడును ప్రతివిషయమును తనయింద్రి యములచేత నె తెలిసికొని మెలఁగుట యశక్యము గనుకను, ఒకవేళ మెలఁగఁ గలిగినను లోకములో జ్ఞానాభివృద్ధియె లేకయెప్పుడును నేక రీతిగా నందఱు మృగప్రాయులుగా నుండవలసివచ్చునుగనుకను లోక ములో మనుష్యప్రవృత్తికిఁబ్రత్యక్షేతరప్రమాణ ములుగూడ సాపే క్షంబు లయ్యెను.

2.—ప్రత్యక్షమునకుఁ దరువాత ననుమానము ముఖ్యప్ర మాణము ఇదిప్రత్యక్షప్రమాణము ననుసరించినప్రమాణముగాన దీనికీపేరు గలిగినది. అనుభవముఁబట్టి మన మావఱకుఁ దెలిసికొన్న సంగతులనుబట్టి విమర్శమీఁదఁ గ్రొత్తసంగతుల నూహించి కనుఁ గొనుటయే దీనిఫలము. అట్టియూహలుమాత్ర మెన్నఁడును బ్రత్యక్షము నకు విరుద్ధముగా నుండఁగూడదు ఉన్నచో నవి ప్రమాణములే కావు. కాఁబట్టియే పూర్వకాలమునం దగ్నిప్రవేశముఁ గాంచినవారిదేహ ముల కాయగ్ని మంచిగంధమువలెఁ జల్లఁగా నుండు నేమోయని

యూహించినయెడల నాయూహ సమ్మఁ దగినది కాదు ప్రత్యక్ష
ప్రమాణమునకవిరుద్ధముగా నిట్లు చేయునూహలే యుక్తులనఁబడును.
కొన్నివిషయములలో రెండుగాని యెక్కువగాని యూహలు చేయఁ
దగినచో నందులోఁ బ్రబలమయినయూహచే దుర్బలమైనది బాధింపఁ
బడును. మన మొకచేనినిండ నీరుండఁ జూచినచో బొలముకాపు
నీళ్లు పెట్టుటవల్లఁగాని వర్షము కురియుటవల్లఁగాని, స్వాభావికమైన
నీటియూటవల్లఁగాని, ఒకజలాశయము నుండి యున్నస్రావమువల్లఁ
గాని, ఆనీరు వచ్చి యుండవచ్చునని యూహింప వచ్చినప్పటికిని,
సమీపమునందలి భూమికూడఁ దడసియున్నయెడల నాజలము వర్షము
వలననే గలిగిన దనియు, అట్లుండక చేరువస్థలములో నానీటిమట్టము
నకు సమముగా నొకగొప్పనీటిలో వున్నపక్షమున నాయుదక మూట
వల్లనే యుద్భవిల్లెననియు, అట్లుగాక యెం దైననొకతూములో
నుండి నీరు వచ్చునట్లు లోపలఁ బ్రవాహరయముయొక్క చిహ్నములు
గానవచ్చినచో నానీర మొకజలాశయమునుండి కాలువద్వారముననే
వచ్చిన దనియు, పయిలక్షణము లేమియు లేనియెడ నానీరు క్షేత్ర
స్వామి కట్టుటచేతనేర్పడె ననియు, నిశ్చయింపవలయును. మఱియు
నాయూహ లన్నియు సమానబలముఁ గలవియే యయియున్నప్పుడు
మాత్రము వేరుప్రమాణము లేక యిదియిట్లా గని నిశ్చయింప
రాదు ఎట్లనఁగాఁ బయి దృష్టాంతములో—పొలముచుట్టును నేల
తడిసియుండి, సమీపమున దాని నీటిమట్టమునకు సమానముగా
జలమున్న గొప్పజలాశయ ముండి, లోపలినుండి నీరువచ్చు నీటికా
లువయుం గూడఁ గానవచ్చినచో నాజల మీవిధముననే వచ్చిన దని
ప్రమాణాంతరము లేక నిశ్చయము చేయరాదు, ఎఱిఁగినవాఁ
డొకఁడు వచ్చి యాజలము చెఱువులోనుండి పెట్టిన కాలువవలన వచ్చి

నదని చెప్పిన నమ్మవచ్చును. కాని వాఁడు ప్రత్యక్షమునకు విరుద్ధము గాఁ జెప్పినప్పుడు [illegible] నమ్మరాదు. ఎట్లనఁగా— వాఁడు వర్షమువల్లఁగాని, ప్రత్యక్షమునకు విరుద్ధము గాని మఱియొక విధమునఁ గాని, యానీరు వచ్చినదన్న విశ్వసింపవలసినదే కాని, యనుభవ విరుద్ధముగా నున్న నొక చీమ మూత్రపతనము చేయుటచే నానీ రుప్పతిల్లె నన్న నమ్మఁగూడదు. [illegible] విషయము [illegible] నిర్బాధక మయిన యూహయొక్క సాయముచేఁ బక్షమును దానిని సంశయింపక నమ్మవలసియే యుండును ఇసుకలో మనుష్యుని యడుగులు కానఁబడినపక్షమున, ఆయడుగులచిహ్నములు లున్నంత కొకమనుష్యుఁడు దారిని నడచి యుండవలయుననియే యూహ చేయవలయును గని యింకొకయొక యూహ లేదు కాబట్టి యాతోవను మనుష్యుఁడు నడచె ననియే నిశ్చయింప వలసియున్నది. అయినను లోకములో నన్ని విషయములును కేవలము ననుమాన ప్రమాణముచేతనే నిశ్చయింపరాదు. కొన్నియెడలఁ బ్రత్యక్షప్రమాణముగాని అబాధిత శబ్ద ప్రమాణముగాని లేక, కేవలానుమాన ప్రమాణముచేతనే వాస్తవమును గనుఁగొనరాని కార్యములునుగొన్ని యుండును, అట్లనియనుమానప్రమాణముచే బాధింపఁబడిన శబ్ద ప్రమాణమును గూడ నంగీకరింప వలయు నని మాయభిప్రాయము కాదు. శబ్ద ప్రమాణముయొక్క వాస్తవముం దెలిసికొనుటకు అనుమాన ప్రమాణ మావశ్యకముగాఁ గావలసియే యుండును, యుక్తులు లోకములోమనుజల బుద్ధిపరిమాణము మీఁద నాధారాముం గొని యుండు ననియు, బుద్ధి యెంత యెక్కువ గల వాఁడైననంతయుక్తులు చెప్ప సమర్థుఁడై యుండుంగాన నొకవిషయములో నిది కడయుక్తి యని చెప్ప రాదనియు, ప్రస్తుతకాలమున యుక్తులచే సిద్ధాంత పఱచిన విషయముమీఁద మనవెనుకటివారు

ప్రబలమైన యుక్తులను చెప్పి దానినిపూర్వపక్షము చేయవచ్చునుగాన
యుక్తివలన దేలునదంతయు నిజమని యంగీకరింప రాదనియు, కొంద
ఱు ఆక్షేపములం జేయుదురు. అది యొకానొక విధమున సరికాదు. ఎప్పటి
కేది వాస్తవముగాం గనిపించునో దానిననుసరించియే మనము నడు
ప్రవర్తింపవలెను గనుక [illegible] యని
యూహించుట [illegible] ప్రకా
రమే [illegible] పూర్వాపరాలోచనవుల
మయి యొకరి కొకరు చెప్పుకొనినట్టి ప్రకారముగా మనము అప్ప
టికి వాస్తవమని తోంచినదాని ననుసరించియే ప్రవర్తించుచున్న మన
మేపనిని చేయుటకును సమర్థులము కాకపోయినను సత్యమునందే వలన
మేలుకలుగు నని యిప్పటివారు సాధింపగలరు, ముందువారు కీడుగలుగు
నని సాధింపలేరేమో యని యసత్యమునం బలుకవలసి వచ్చును. వారి
యాక్షేపమునం బట్టి యట్టి యసత్యమును బలుకుటకును వీలుగాదు,
అపుడు వారు మరల సత్యమువలన మేలుగలుగునని సాధింతురేమో?
ఈరీతిగా వారిపయి వారొకవిధముగాను, తరువాతివారిపయి వారొకవిధ
ముగాను, సాధించుచుండవచ్చునని దేనిం జేయక యూరకుండవలసి
వచ్చును వారి యీయాక్షేపమే ప్రత్యక్షమునకుఁ గూడం దగుల
వచ్చును—ఇప్పుడు నాకంటికి బంగారముగాం గానబడ్డది రేపు నాకం
టికి మసిబొగ్గుగాం గానబడునని సువర్ణమును బాఱవేయవలసివచ్చును
ఇట్లనుకొనుటకుం బ్రపంచములో నెవ్వరికైన నొకవస్తు వొకప్పుడొక
విధముగాను మఱియొకప్పుడు మఱియొకవిధముగాను గానిపించుట
కలదా యనవలదు, అట్లు కనిపించుటయుం గలదు రజ్జువును సర్ప
మనుకొన్నవారెందఱుగలరు? మనుష్యునకు భ్రమప్రమాదాదులుసహ
జగుణము లగుటంజేసి ప్రత్యక్షమునందువలెనే యనుమానమునం

దును భయముకలుగవచ్చుగాన వారిని ప్రమాదముచే దప్పగా గ్రహించినవానిని వారుగాని వారితరువాతివారుగాని చక్కఁజేసికొన వలె ననవలెఁగాని యూప్రమాణమునే గ్రహింపరాదనరాదు. మనము పొరపడినవానిని మనవెనుక రాఁబోవువారు విమర్శమీఁద సవరింప వచ్చును. అట్లు చేయుచుండుటచేతనే కదా జనులు నానాఁట వృద్ధి లోనికి వచ్చి జ్ఞానాధిక్యముం గాంతురు, అది లేకపోయె నేని లోకములో నభివృద్ధిలేక యందఱుం బశుతుల్యులుగానే యుందురు. కేవలము యుక్తులచేతనే సాధింపరాని విషయములు కొన్నియున్నను, ప్రత్యక్షములుకానివానిలో యుక్తికినిలువనివిమాత్రమెంతమాత్రము నంగీకరింపఁదగినవిగా నుండవు. సూర్యుఁడు తమోరూపుఁ డనియు ప్రకాశస్వరూపుఁ డనియు, కూడ యుక్తులచే సాధింపవచ్చుననియు అట్లు సాధింపలేకపోయిన నది తనబుద్ధిలోపముగాని యుక్త్యభావము వలనఁ గాదనియు నొకబుద్ధిమంతుఁడు వ్రాయఁగాఁ జూచియున్నారము అది యెన్నటికిని సంభవింపనేరదు. అట్లు సంభవింపవచ్చు ననుకొను బుద్ధిమంతులు ప్రత్యక్షమునకంటె ననుమానమే ముఖ్యప్రమాణ మనియు, అనుమానపర్యాయ మగుయుక్తియనఁగాఁ బ్రత్యక్షము ననుసరింపక నోరికివచ్చినదెల్లనుడువుమాట లనియుఁదలఁచి యుందురు కాఁబోలు ఇంద్రియములకు గోచరములైన విషయముల వలన మనము పొందిన యనుభవమును దెలియనివిషయములయందుఁ జొప్పించి, కార్యకారణసంబంధముతో విమర్శించిన మనకుఁ దోఁచు నట్టియభిప్రాయములు యుక్తులుగాని తద్భిన్నములైనవెల్ల యుక్తులు కావుగదా ప్రత్యక్షము కానివిషయములలో నొకరు చెప్పవదాని యొక్క సత్యాసత్యముల నిర్ణయించి నడుచుకొనుకొఱకు, ముందుగా నట్టిదిసాధ్యమో యసాధ్యమో కనుఁగొనుట కనుమాన ప్రమాణము

దక్క సాధనాంతర మెద్ది గలదు? అట్టిసాధనమే యక్కఱలేదన్నచో నొకరు చెప్పినది మంచిది యొకరు చెప్పినది చెడ్డది యను భేదము లేక యుక్తాయుక్తముల రెంటిని నవలంబింపవలసి వచ్చును, లేదా రెంటిని త్యజింపవలసి వచ్చును, కాబట్టి యనుమానప్రమాణమే కొన్ని విషయములలోఁ బ్రత్యేకముగాఁ బనికివచ్చు ననియు ప్రత్యక్షముచేఁ గాని యనుభవముచేఁగాని బాధింపఁబడనివఱకే యితరప్రమాణ ములు వర్తించు ననియు నిందువల్లఁ దెల్ల మగుచున్నది.

3 —ప్రత్యక్షానుమానములకుఁ దరువాతి ప్రమాణము శబ్ద ప్రమాణము పరులవలనముగా మనకుఁగలుగు జ్ఞానమంతయు శబ్ద ప్రమాణమువలనఁ గలిగినదే ఇది మిత్రులు మొదలగువారు చేయు హితబోధవంటిది మనమిత్రుఁడెదుర నున్నప్పుడు వాగ్రూపమునను, దూరమున నున్నప్పుడు లిఖితరూపమునను, మనకు హితబోధ చేయ వచ్చు గాన నాశబ్దప్రమాణము వాగ్లిఖిత రూపములలో నొక విధ ముగా నుండవచ్చును. ఈమూడు ప్రమాణములలో నిది యధమప్ర మాణమే యైనను, స్వానుభవముచేతను తనయనుభవమునుబట్టిపుట్టు యుక్తుల చేతను మాత్రమే సకలవిషయములను దెలిసికొని ప్రవర్తిం చుట కొక్క మనుష్యునకు శక్యముకాదు గనుకను, నాగరికతయం దును జ్ఞానమునందును నభివృద్ధిచెందుట కవకాశము కలుగదు గను కను, పరులవలనం దెలిసికోఁదగిన తనకుఁ దెలియనివిషయములు మనుష్యప్రవృత్తి కావశ్యకము లైనవి యున్నవిగనుకను, శబ్దప్రమా ణము రాఁడఁ దప్పక యొప్పుకోఁబడవలసినదే. లోకములో మనుష్యు లతో సంబంధించిన యన్నికార్యములయందును నన్యోన్యసాహాయ్య మేరీతిగా నావశ్యక మగునట్లు చేసెనో యారీతినే సర్వజ్ఞుఁ డగులోక పతి యొజ్ఞానసంపాదనమునకుఁగూడ బరులతోడ్పాటు ముఖ్యముగా

గావలసియుండునట్లు కావలెను క్రొత్తగా మన మొకయూరికిఁ బోవునపుడు పరుని నడిగియే కదా మనము త్రోవను దెలిసికొందుము, అతఁ డాయూరి కదిత్రోవ యని చెప్పినతోడనే లేశముగాని యనుమానింపక యాతనిమాటలను నమ్మి యాతఁడు చెప్పినత్రోవనే కదా పోవుదుము. ఈచెప్పిన సంగతినిబట్టి చూడ శబ్దమునందు నమ్మకముంచుట కూడ భగవదిచ్ఛానుసారమైన సహజగుణముగా మనయందుఁ గన్పట్టుచున్నది అయిన నీనమ్మకము ప్రత్యక్షాదులచే బాధింపఁబడనివఱకే మనమనసులయందు నెలకొని యుండవలయు నని కూడ నీశ్వర సంకల్పమే పరుల మాటలయందు విశ్వాస ముంచుట స్వభావసిద్ధ గుణమే యయినను, పరుని నీవు త్రోవయడిగినపుడు నీకాతఁ డొక్క ముండ్లకంచెను జూపి యిదియె త్రోవ యన్నచో నీవు నమ్మవుగదా ఏలనమ్మవు? అది త్రోవ గాకపోవుట ప్రత్యక్షసిద్ధమే గనుక ప్రత్యక్షమునకు విరుద్ధ మయినందున నమ్మవు. మఱియు నాతఁ డుత్తరపు వైపునకుఁ బోవు మార్గమును జూపి యిదియే త్రోవ యని చెప్పినచో నాయూరు దక్షిణమున నున్నదని నీకుఁ దెలిసి నేని యప్పుడు సహిత మాతని వచనమును నమ్మవుగదా. ఈసారి యాతఁడు త్రోవనే చూపెనే యిప్పు డేలనమ్మవు? దక్షిణపువైపున నున్న యూరికిఁ దీసికొని పోవు మార్గము దక్షిణపు వైపునకే యుండవలె ననియు అందువలన భిన్న మైనదిశకుఁ బోవు మార్గ మాయూరికిఁ గొనిపోవుట సాధ్యము కాదనియు ననుమాన ప్రమాణముచే నెఱుంగుదువు గావునఁ దద్విరుద్ధమైనదానిని నమ్మవు ఇప్పు డిందువలనం దేలినపర్యవసానము, విన్నతోడనే శబ్దమునందు విశ్వాస ముంచవలెననియు, అది ప్రత్యక్షముచేఁగాని యనుమానముచేఁగాని బాధింపబడనివఱకే యానమ్మకముంచవలయుంగాని బాధింపఁ

బడినచో నుంచఁగూడ దనియు నేకదా? పూర్వులు మొదలగువారు
వ్రాసిన గ్రంథములుకూడ నించుమించుగా మిత్రులు వ్రాయుజాబుల
తోడి సమానము లయినవే కాఁబట్టి యవియుండఁ బ్రత్యక్షానుమాన
ములలో దేనిచేతను బాధింపఁబడనివగుమాత్రమే విశ్వసింపఁబడఁ
దగినవిగా నుండును. దూరమున నున్నవారు పరదేశములయందలి
తమమిత్రులకును, వెనుకటితరమువారు తమ తరువాతితరము
వారికిని, తమయభిప్రాయములం దెలుపుటకు సాధనముగా నుండు
కొఱకు బుద్ధిమంతులచే నేర్పఱచుకోఁబడినవ్రాఁతయం దున్న యభి
ప్రాయములకే గ్రంథము లని పేరు. ఆయభిప్రాయములు గ్రంథరూప
ముగానున్నను లేకపోయినను, వచనములుగా నున్నను, పద్యములుగా
నున్నను, సంస్కృతముననున్నను, తెనుఁగున నున్నను, ఆమనుష్యుఁడే
యిప్పుడుండి నోటిమాటలతోడ నాసంగతిని జెప్పిన నెంతగౌరవ ముండ
వలెనో యంత గౌరవమునకే యీవిషయములు పాత్రములుగాని
యంతకంటె నెక్కువగౌరవమునకుఁ బాత్రములు గావు. మఱియుఁ
గొందఱు పూర్వులు చెప్పినదానియందును, పద్యరూపమున వ్రాయఁ
బడినదానియందును, విశేషగౌరవ ముంచుదురుగాని యది యుక్త
మైనపని గాదు. పూర్వకాలమునఁ వ్రాయఁబడిన గ్రంథము లన్నియు
వారివారి యనుభవమును బట్టియు అనుభవమువలనఁ గలిగిన యూహ
లనుబట్టియు, వ్రాయఁబడినవిషయములే కాని వేఱు కావు. మనుష్యుల
కందఱకును భ్రమప్రమాదాదులు సహజధర్మములయి యుంటచేతను
పూర్వకాలపువారుకూడ భగవంతునివలె సర్వజ్ఞులు కాక మితజ్ఞు
లయియే యుండుటచేతను, వారివ్రాఁతలయందుఁ గూడ దోషము
లుండుట సహజసంప్రతిపన్నంబె ఇప్పటివా రందలిదోషములను గనుఁ
గొనుటచే వారిగౌరవమున కేహానియుఁ గలుగ నేరదు. మనము

చూచుమనుజులలోఁ గొందఱు తమకుఁ దెలియనివిషయములను దెలియ వని యొప్పుకొంట గౌరవహాని యని యెంచి యసత్యములను పలుకుచుండు లాగుననె, గ్రంథకర్తలలోఁగూడ గొందఱు తమకుఁ దెలియని విషయములను గూడఁ దెలిసినట్లు వ్రాయువా రుందురు విషయమునుబట్టి వారు వ్రాసినదానికి గౌరవ ముండవలయునేకాని వారినిబట్టి విషయమునకు గౌరవము రాఁగూడదుగదా కొందఱు శబ్ద ప్రమాణము నె రెండవప్రమాణముగాఁ జెప్పియున్నారుగాని శబ్దముచే ననుమానము బాధింపఁబడక, యనుమానముచే శబ్దము బాధింపఁ బడుటచే ననుమానమునే రెండవప్రమాణమునుగాఁ జేకొనుట యుక్తముగాఁ దోఁచుచున్నది ప్రత్యక్షముచేతను ననుమానము చేతనుగూడ బాధింపఁ బడని దైవదత్తమైనశబ్దప్రమాణవిషయము లలో నిద్ద ఱేకాభిప్రాయముం గలిగి యుండుట దుర్ఘటము గాన నా విషయ మిందు చర్చింపఁబడదు సేశ్వరవాది యైనసాంఖ్యుఁడును హిందువును నీశ్వరుని నొప్పికొనియు నొకఁడు దైవదత్తమైనపొత్తము లేదనియు, నొకఁడు కలదనియు, నిద్దఱును భిన్నాభిప్రాయమును గలిగి యుందురు. మఱియు నట్టిగ్రంథముయొక్క యునికి నొప్పుకొన్న వారిలోసహిత మొకమహమ్మదీయుని, నొకహిందువును, నొకక్రైస్త వునిఁ బిలిచి యడిగినచో దైవదత్తమైనగ్రంథ మొకఁడు ఖురానని, మఱియొకఁడు వేదమని, యింకొక్కఁడు బైబిలని ముగ్గురును మూఁడు విధములుగాఁ బలుకుదురు కాఁబట్టి సర్వజనులు నొప్పుకొన్నవియే యిందు వ్రాయఁబడునుగాని తక్కినవిషయము లిందు ముచ్చటింపఁ బడవు. ప్రత్యక్షాదిప్రమాణత్రయముయొక్క గౌరవతారతమ్యమును జక్కఁగా బోధించెడి యొక్కనిదర్శనముమాత్ర మిందుఁజూపి యీ విషయము నిప్పటి కంతటితో ముగించెదము. నీవు చూచుచుండ మీ

యింట నొకవస్త్రము దీప ము నుకొని కాలిపోయినపక్షమునఁ బ్రత్య క్షము కాఁబట్టి నీవు చూచినదాని నే నమ్ముదువుగాని, గంధకపు ధృతిచేఁగూడ బట్ట కాలవచ్చుంగాన నాప్రకారమే కాలి యుండవచ్చు నని యొకఁడుయుక్తి చెప్ప యనుమానప్రమాణమునుజూపినను, మఱి యొక్కఁడు గంధకపుధృతిచేతనే కాలినదని సాక్ష్యముం జెప్పినను నీవు నమ్మవు మఱియు నీవింట లేనప్పుడే యాపుట్టము కాలిపోయిన యెడల నిప్పుచే నొండె గంధకపుధృతిచేనైనఁ గాలిపోయి యుండ వచ్చునని యనుమానపడఁ దగియుండియు దానిక్రింద దీపము పెట్ట బడి యుండి దానిచే బట్ట యంటుకొనఁ దగినస్థితిలో నున్నపక్షమున దీపముచేతనే కాలెననియు, దీపములేక సమీపమునఁ జిలుకకొయ్యకు గంధకపుధృతి గలపాత్రము తగిలి పడబడి యది పగిలిపోయి యుండి యాబొట్లు బట్టమీఁదఁ బడఁ దగినస్థితిలో నున్నపక్షమున గంధకపు ధృతిచేతనే కాలినదియు, దీపమును గంధకపుధృతియుఁగూడఁ బయి స్థితులలోనే యున్నపక్షమున నెయ్యదియు నిశ్చయింపరాదనియు నేకదా నమ్ముదువు, ఆపిమ్మటఁ జూచినవాఁ డొకఁడువచ్చి నిప్పుచే నొండె గంధకపుధృతిచేనొండెఁగాలెనని చెప్పినచో ననుమానింపక యాతని మాటను విశ్వసింతువు, వాని యొండె నీళ్ళచేఁ గాలెనని చెప్పినను, జాబు వ్రాసినను, తెనుఁగు బద్యములతో వ్రాసినను, సంస్కృత మున శ్లోకములతో వ్రాసినను, నీవు నమ్మవు నీళ్ళచేఁ గాలిన దన్న సంగతినే యనేకం టెఁ బాడెయుఁ దొండెఁ బామరుఁ డొండెఁ బయి సాధనములలో దేనిచేఁ దెలిపినను నమ్మవు కాఁబట్టి యిందువలన, ప్రత్యక్షప్రమాణము సర్వోత్కృష్ట మైనదనియు, దాని ననుమాన ప్రమాణముగాని శబ్దప్రమాణముగాని రెండునుగాని బాధింప నేరవనియు, అనుమానప్రమాణము ప్రత్యక్షప్రమాణమునకు రెం

డవది యనియు అది ప్రత్యక్షప్రమాణముచే బాధింపఁ బడవల యుంగాని బద్ధప్రిమాణముచే బాధింపఁబడ గనియు, అను మానము రెండుమూడువిధములుగా నున్నచో నందుఁ బ్రబలమైనదే యంగీకరింపఁబడఁ దగిన దనియు, అన్నియు సమానబలయుక్తములే యయి యున్నయెడల వేఱుప్రమాణము లేక యేదియో యొకటి మాత్ర మంగీకరింపఁబడఁ దగినది కాదనియు, శబ్దప్రిమాణము మాటలలో నున్నను వచనముగా వ్రాయఁబడినను పద్యముగాఁ జేయఁబడినను సంస్కృతములోఁ జెప్పఁబడినను ఇంగ్లీషులోఁ జెప్పఁబ డినను పండితునిచే నుడువఁబడినను పామరునిచే వచియింపఁబడినను ప్రత్యక్షప్రమాణముచే నొండె ననుమానప్రమాణముచే నొండె బాధిత ముకానంతవఱకె యంగీకరింప బడఁ దగినదనియు, స్పష్టమగున్నది మఱియు శబ్దప్రిమాణ మితరప్రమాణములచే బాధింపఁబడినట్టు కను పట్టువఱకు నమ్మఁదగినదే యనియుంగూడఁ దేలుచున్నది.

ఈశ్వరసద్భావము. [1875 వ సం॥ అక్టోబరు నెల]

ఇప్పుడు ప్రపంచములోని సర్వదేశస్థులును, సకలమత ములవారును భగవంతునియునికి నొప్పుకొన్నవారెయైనను, అందఁదుఁ గొందఱు నాస్తికులుకూడ నుండి తమయాత్మానందలాభములకు భంగముగా నీశ్వరుఁడు లేఁడని వాదింపఁ దలపడుచుండుటవలనను, మన యీదేశపుఁ బాఠశాలలయందుఁ జదువుబాలురు స్వమతశాస్త్ర వాసన లేశముగాని లేక క్రైస్తవమతాచార్యాదులు బోధించు మన మతఖండనల వినుచుంటచే మనమతమునందును, స్వభావసిద్ధమైన యన్యమతములయందలి ద్వైషమ్యముచే నితరమతములందును, గూడ

నమ్మకము లేక తాముతాము నాస్తికు లగుచున్నందువలనను, ఈ వ్రాయఁబోవువిషయము మాశక్తికి మించిన దనియు మాబుద్ధి కందని దనియు నెఱిఁగినవారమయ్యు మాచేత నయినంతవఱకుఁ గొంత వ్రాయుట నిష్ప్రయోజనము కానేరదని యెంచి యిందుకు సాహసించుచున్నాము ఆకాశసౌధమున నందముగా నిన్నికడల గట్టినవ రత్నంబులబంతులో యన నేత్రపర్వంబు లొనర్చు సహస్రతేజంబున నిరాధారముగా నంతరిక్షమున నొండొంటిం దగులక వ్రేలు ననంత కోటిబ్రహ్మాండపంక్తులను, అపారపారావారపర్యంత మహీమండలంబునం గలవివిధవిచిత్ర సృష్టిజాతంబును, గనుఁగొన్నమాత్రమున నెంతటికి కించిజ్ఞునకును, ఇట్టివిచిత్రసృష్టిం గావింపఁజాలుఁ డయి సకల పదార్థములను తమతమనియతము లయినధర్మముల మేర మీఱకుండ శాసించుచు సర్వాస్థితియందుండి సర్వదా యేలుచుండుసర్వశక్తి సంపన్నుఁ డగుమహామహుం డొక్కరుండు కలఁ డనుజ్ఞానము స్వభావసిద్ధముగానే కలుగుచున్నదికదా. ఆసంగతి యటుండనిండు.

1 మన యీప్రపంచములలోని పదార్థములలోఁ గొన్ని సాకారములు గాను కొన్ని నిరాకారములుగాను నున్నవి జంతువులు వృక్షములు మొదలగునవి సాకారములు , మనస్సు మొదలగునవి నిరాకారములు. ఆత్మ లేదనువాదములుకూడ నిప్పుడిప్పుడు క్రొత్తగా బయలుదేఱుచున్నవి గాని యట్టి యపూర్వవాదులవాదములు యుక్తి రహితములుగా నుండుటచేతను, సర్వసామాన్యముగా నెల్లమతముల వారిచే నొప్పుకొనఁబడి ప్రస్తుతవిషయముతో సంబంధింపని నిర్వివాదాంశము నిచ్చట సిద్ధాంతీకరింపవలసిన యావశ్యకము లేదుగనుకను దాని నిందుమాని యీశ్వరస్థితమును స్థాపింపసాధనములుగా నుండు సంగతులనుమాత్రమె యిచ్చటఁ బ్రస్తావించుచున్నాము పయి

చెప్పబడిన సాకారపదార్థములలోఁ గొన్ని చరములుగాను, కొన్ని యచరములుగాను నున్నవి ఈసాకారపదార్థములలోఁ గొన్నిటికిఁ గల కదలుశక్తి వస్తుజన్యమైన స్వశక్తియా, లేక మఱియొక భిన్నపదార్థ సంయోగమువలనఁ గలిగినశక్తియా యని యాలోచించి చూచునెడ శిలలు మొదలగువాని కట్టి శక్తి లేకుండుటయు, మనస్సుతోఁ గూడ కొనినమనుష్యులు మొదలగువాని కట్టిశక్తి కలిగియుండుటయు మన స్సంయోగముచేతనే చరపదార్థముల కట్టిశక్తికలిగినదికాని నిసర్గజ మైనదికాదని స్పష్టముగాఁ దేలుచున్నది మనస్సంబంధములేకయే జడములైన దేహముల కట్టి చలనశక్తి కలిగియున్న దనెదుచో జడ ములైన సమస్తవస్తువులుకూడ స్వతస్సిద్ధమైన చలనశక్తిని కలిగియుం డవలసినదేకదా మఱియు జడములును చేతనములును భిన్నసాధన ములచేఁ జేయఁబడినవని చెప్పనప్పటి చుటకును, లోకములోని సాకా రము లైన సమస్తపదార్థములును పంచభూత వికారములే యని యేకవాక్యతగా సర్వజనులచే నొప్పుకోఁబడిన రాద్ధాంతాంశమున కును, అనుభవమునకును గేవలవిరుద్ధ మగునుగదా? కాఁబట్టి సర్వ విధముల జడపదార్థములను యుక్తరీతిని నడపించుశక్తి గల పదార్థ మొకటి యున్న దని యొప్పుకోవలసి యున్నది అట్టిపదార్థమే మనస్సు దానికే జడపదార్థముల నడపించు శక్తి యున్నది. అందుచే మనస్సే శ్రేష్ఠ మయినదనియు, తానుబట్టిన జడపదార్థముల నెల్లనిచ్చ వచ్చినట్టు నడిపింప శక్తికలిగిన దనియు, మనస్సునకు వ్యతిరిక్తముగా నే జడపదార్థమును నొక్కపని చేయఁజాల దనియు, నేర్పడుచున్నది. ఈహేతువునుబట్టియే లోకములో కాయకష్టముపడు కూలివాండ్ర కన్న మనఃకష్టము పడుమంత్రులు లోనగువారికి గౌరవాధిక్యము సు వేతనాధిక్యమునుగూడ కలిగియున్నవి సమస్తచరాచరములయు ...

గొంచెముగొంచెముగాఁ జేసియుండు మృత్తు మొదలగున వానికిమూలాధారము లగుపృథివ్యాదులు ప్రత్యేకముగానే ప్రకారముగా నున్నవో యాప్రకారముగానేభిన్నభిన్న దేహములయందుభిన్నభిన్నముగానుండు మనస్సులన్నెల్లను మూలాధారముగానుండుమనస్సొకఁడనొక్కటితప్పక యుండవలెను. ఎంతచిన్నజడపదార్థముగాని తనయందంతట నిండి యుండి యప్పవిధమునఁ దత్తదవయవముల నడపించు మనస్సు లేక యొకవ్యాపారమును జేయనేరదుగాని, అగీల నే జడములయి యాకాశమధ్యమున వ్రేలుచు స్వస్వనియతము లగునకృత్యములను యథాక్రమముగా సర్వకాలము జరపుచుండు ననంతగోళములును దమయందంతట నిండియుండి సృష్టికాంత కవయవసదృశములుగా నుండు గోళకోటులను యథాక్రమముగా నెల్లకాలమును నడిపించుచుండు మనస్సొక్కటి యుండక యట్టి విచిత్రకృత్యములను నిర్వర్తింప నేరవు గదా. కాబట్టి యట్టిసర్వగోళములయందును నిండియుండి వాని నన్నిటిని దన యద్భుతశక్తిచే వానివానిమార్గముల నీఁగ కాలంతయుఁ దప్ప కుండ నడపుచుండు మనస్సే పరమాత్మ. పృథివ్యాదిభూతముల స్వరూప స్వభావములను విమర్శించి చూచునప్పుడవి యన్నియు నశింపఁదగినవి గాను, మనస్సుయొక్క ధర్మముల విచారించి చూచునప్పుడది నశింపఁ దగినదిగాను, కానఁబడు చుండుటచే దృగ్గోచరములగు నీసమస్త భూగోళ ఖగోళములును నెన్నఁడో యొక్కప్పుడు నశించునవి యనియు, సమస్త జగదంతరాత్మయగు పరమాత్మ మాత్రము నాశము నొందక శాశ్వతముగా నుండుననియుం గూడఁ జేటపడుచున్నది.

2 సర్వకాలములయందును ప్రపంచము నందలి సర్వజనుల చేతను నభిప్రాయ భేదములేక సద్గుణములని యనేక రీతిగా

నంగీకరింపఁ బడుచున్న కొన్ని మనోధర్మములు మార్పు నొందక యెల్లయెడలను నెగడుచున్నవి దీనికి దృష్టాంతముగా దయ సద్గుణమనియె కృతయుగమువారిచేతను, త్రేతాయుగమువారిచేతను ద్వాపరయుగమువారిచేతను కలియుగమువారిచేతను దేశకాల భేదములు లేక యింగ్లాండు దేశమువారిచేతను హిందూదేశమువారిచేతను, మఱి యెల్ల దేశములవారిచేతను కొనియాడఁ బడుచున్నది. ఇట్టి గుణములు మనస్సునకు సంబంధించినవి కాఁబట్టి మార్పులేక శాశ్వతముగా నెల్లచోట్ల నుండు మన స్సొకటి లప్పక యుండవలసి యున్నది అట్టి మనస్సే లేకున్న నిట్టి ధర్మములు మార్పు నొందక స్థిరముగా నుండవు సర్వ వ్యాపకమై నాశనరహితమై యుండెడి యామనస్సే పరమాత్మ. ఆపరమాత్మ నుండియె ప్రపంచముకొని సర్వజీవుల యాత్మలును గలుగుచున్నవి

3 సత్యము, శాంతత, దయ, మొదలగు సద్గుణములలోఁ గొన్ని కొంతవఱకుఁ గొందఱి యందుఁ గానఁబడుచున్నవి కాని యన్ని గుణములును నొకచోఁ బూర్ణముగాఁ గానఁబడుచుండలేదు. కాఁబట్టి యవి యెక్కడనైనఁ బూర్ణదశను బొంది యుండవలసినది గుణిలేకుండ గుణములుండవు కాఁబట్టి సమస్తకల్యాణగుణములకు స్థానభూతమైన పదార్థ మొక్కటియుండవలెను. ఆపదార్థమేపరబ్రహ్మ మనఁబడును. మఱియు వేఱువేఱుమనుష్యులయందుఁ గొడకట్టుచుండు నాయా యోగ్యతలు కొంచెమేని కళంకసహితములుగా నేయుండు చుండుటచే శుద్ధమైన యోగ్యత యొక్కటి యుండుటచేతనే దాని యంశములైన యీయోగ్యత లన్నియు నక్కడక్కడ హెచ్చుతగ్గులుగా వెలయుచున్న వన్నజ్ఞానము మన మనస్సుల యందుఁ బుట్టుచున్నది. కాఁబట్టి నిష్కళంకమైన యోగ్యత యొక్కచోట నవశ్యముగా

నుండవలసినదే యున్నది అందుచే నట్టిస్వచ్ఛమైన సంపూర్ణయోగ్యత గల పదార్థ మొక్కటికంటె నధికముగానుండ వలనుపడ దనియు స్ఫురించుచున్నది ఆయేకపదార్థమునే యెల్లవారును భగవంతుఁ డందురు.

4 శూన్యమునుండి యెప్పుడును నొకవస్తువు పుట్టనేరదు. ఇప్పుడు సృష్టి యంతయుఁ గానవచ్చుచున్నది. కాఁబట్టి యీసృష్టియైన ననాదిగానుండవలెను, లేదా యీసృష్టినిచేసి యెప్పుడునాశమునొందక శాశ్వతము గానుండు సర్వశక్తి గలపదార్థ మొక్కటియైననునాదిగా నుండ వలెను. ఈసృష్టియొక్క స్వభావమునుబట్టి చూచునెడల నిది కేవలము పరతంత్రమైనదిగాను నాశనమును పొందఁదగినదిగాను గాన వచ్చుచున్నది. ప్రతిదినమును జంతువులు, తరుగుల్మలతాదులు పర్వతములు మొదలగునవి మనకనుల ముందటఁ గొన్ని నశించుచున్నవి, కొన్ని క్రొత్తగాఁ బుట్టు చున్నవి ఇట్టి యస్వతంత్రపదార్థముల యొక్క మితిలేని పరంపర యనాదిగా వాని నట్లుచేయు స్వతంత్ర పదార్థమొక్కటి లేకయే పుట్టుచు గిట్టుచు నుండునని నమ్ముటకుసహేతుకమైనకారణ మొక్కటి కానరాదు. మఱియు నన్నిపదార్థములును నస్వతంత్రమైనవిగా నుండుననుటయుఁ బొసఁగియుండదు పరతంత్రములు దేనికైన నొకదానికిలోఁబడియే యుండవలసినవి కాఁబట్టియస్వతంత్ర పదార్థములను శాసించుచు ననాదిగా నుండుసర్వస్వతంత్రమైనపదార్థమే యెప్పుడు నున్నదని చెప్పవలసియున్నది. సర్వస్వతంత్రమైనదై యనాదిగానుండు నాపదార్థమే పరమాత్మ యనఁబడును.

5 లోకములోని ప్రతిమనుష్యుఁడు మంచిపనులని కొన్నిటి నెంతటి కష్టములు వచ్చినవోర్చుకొని చేయుచున్నాఁడు, అలాగుననే మఱికొన్నిటిని చెడ్డపనులని యెంచి వచ్చెడి లాభమునైన మానుకొని చేయకున్నాఁడు. అదేప్రకారముగాఁ బ్రతిమనుష్యుఁడును యుక్త

మని భావించి సత్యము మొదలగువానినే యవలంబించుటకును, అయుక్తమని భావించి యసత్యము మొదలగువానిని త్యజించుటకును, యత్నించుచుండును ఒకకార్యమును జేయునపుడు ప్రతిమనుష్యుని మనస్సును నిది యకృత్యము దీనిని చేయఁగూడదనియు, ఇది కృత్యము దీనినిచేయవలయుననియు బోధించుట మాత్రమే కాక, యకృత్యముం జేసిన శిక్ష యగు ననియు, సత్కృత్యముంజేసిన మేలు గలుగు ననియు, కూడఁ జెప్పి మనము చేయుసర్వవ్యాపారములకీడుమేలుల నారసి శిక్షను బహుమానమును నొసఁగుప్రభు వొకఁ డున్నాఁడని స్పష్టముగాఁ దెలుపుచున్నది. ఇట్టిపాపభయము మనుష్యసామాన్య మునకెల్ల సహజమయియున్నది. ఇదిరాజుశిక్షించునని వచ్చినభయము కాదు, రాజులకుఁగూడ నిట్టిభయము కలదు. కాఁబట్టి ప్రతిమానవునిమనస్సును దేవుఁడున్నాఁడనియు మన చేయుసుకృతదుష్కృతముల విచారించి ఫలముల నొసంగుననియు నిత్యమును ఘోషించుచునే యుండును. దీనిఁబట్టి విచారించినను దేవుఁడున్నాఁడని నిస్సంశయము గాఁ దేటపడుచున్నది.

6. మనమీసృష్టినొక్కించుక విమర్శతోఁజూచిన భగవంతుని యునికి వాస్తవమగుట తెల్లమగును. అపరిమితమైనయాకాశ మున గ్రహములు, నక్షత్రములు మొదలగునవి మిక్కిలి సుందరము గాఁ బ్రకాశించుచు, తమతమగతుల నెంతమాత్రము తప్పక నిత్య మును సంచరించుచు, ఎప్పుడు నొండొంటిం దాఁకి వీఁకచెడక నెమ్మదిగా నుండుచు, ప్రక్కలను క్రిందను మీఁదను ఎడతెఱిపిలేక యెంతో ముచ్చటగా వెలయుచున్నవి వీనిస్థితిగతులను విచారించి చూడఁగా నెద్దియే నొక్కయుద్దేశముతో నవి యన్నియు నట్లు చేయఁబడినట్లు కానవచ్చుచున్నది. కాని యేయుద్దేశమును లేక విచ్చలవిడిగా

బయలఁ గుప్పపడియున్నట్లు లెంతమాత్రమును గానరాదు. ఒక యుద్దేశకుఁడు లేనిది యుద్దేశముండదు. కాఁబట్టి యిట్టి విచిత్రగోళముల నిట్లు సృష్టించి యాయాయుపయోగములకొఱకు వానివాని నుద్దేశించిన యపరిమితబుద్ధిమంతుఁ డొకఁ డున్నట్లు కరతలామలకముగాఁగానవచ్చు చున్నది. ఈయనంతకోటిగోళములలో నొకటగు మనభూమికిని తక్కిన మఱికొన్ని గోళములకును గల సంబంధమును విచారించినను సృష్టికర్తయునికి తేటపడుచున్నది. సూర్యుఁడు భూమిలోనివారికెల్లను వెలుతురు నిచ్చుచు ఫలవృక్షములు మొదలయినవి యెదుగుటకును పంటలు మొదలగునవి పండుటకును సహాయపడుచు, రాత్రిందివములు విరామములేక నిమిషమైన నొకచోట నిలువక తిరుగుచు భూమియడుగున నున్నవారికిఁ బయి నున్న వారికింగూడ వెలుతురును గాఁకను వంతువెంబడి నిచ్చుటయేగాక దినములు, ఋతువులు, సంవత్సరములు, మొదలయినకాలభేదముల నుత్పాదించుచు, తనకిరణముల వేఁడిమిచే సముద్రములోని యుప్పునీటి నాకర్షించి తీయనీటినిగా మరల భూమిపయిం బడఁజేసి జంతుజాలము నెల్లఁ బ్రోచుచు, మఱి యెన్నివిధములనో యీలోకమువారి కెల్ల మహోపకారిగా నున్నాఁడు రాత్రులయందు సూర్యుఁ డుండఁడు గనుక నాకాలములో నాతనిపనిని నిర్వర్తించుచు చంద్రుఁడు వెలుతురు నిచ్చుచుండుటయేకాక వృక్షలతాగుల్మాదులను జక్కఁగాఁ బెరుగఁజేయుచున్నాఁడు ఆచంద్రుఁడును లేని రాత్రులయందు దారినడుచువారికి నక్షత్రములు మొదలైనవి త్రోవచూపి వారికిఁ గనువెలుఁగుగా నున్నవి ఇట్టి మహోపయుక్తము లయినవీని నన్నింటిని పరిశీంచెడి యెంతటి మితజ్ఞునకుఁగాని యుద్దేశకుఁడను శిక్షకుఁడును లేక యిట్టి పనులు జరగ నేరవని తెలియవచ్చు చున్నది. ఎంతదూరమాపోనేల?

మన భూమిమీఁదివింతలనే విచారింతము భూమిచుట్టును నలువది యైదుమైళ్ళవఱకును వాయు వనెడి పదార్థ మొకటి నిండియుండి ప్రాణులు జీవించుటకును, నిప్పు మండుటకును, మనకు వెలుఁగు నుష్ణముం గలుగుటకును, ఆధారముగా నున్నది అన్నముం దినక యైన ఘనము కొన్నాళ్ళు జీవింపఁగలముగాని వాయువు సంగ్రహింపక నిమిషమైనను జీవింపలేము కావుననే ముఖ్యోపయుక్తమయినపదార్థము మితిమీఱఁ జేయఁబడియున్నది. ఉదకమను పదార్థ మొకటికూడ సర్వప్రదేశములయందును నిండుమిగులుగాఁ గలిగి వెలయుచున్నది. అందులో కొంత యుప్పునీరుగాను, కొంత తీయ నీరుగాను, ఉన్నది ఆహారము గొనక యొకఁడు ఇరువదియొక్క దినములు జీవముతో నుండునుగాని నీరు త్రావక యెనిమిది దినముల కన్న నెక్కువగా జీవింపఁడు, స్నానపానాదుల కుపయోగించు నట్టి వస్తువు గాని యుపయోగకారిత్వముంబట్టి వాయువునకంటెఁ గొంచెముగాఁ జేయఁబడినను విస్తారముగానే యున్నది, మిక్కిలిగా నుండుమఱియొకపదార్థ మైనయగ్ని లేక యాహారపదార్థములు పలు విధము లైనపాకభేదములుగా వండఁబడనేరవు, నీళ్లు కాఁగవు, మఱి యెన్నిపనులో జరగవు ఇఁకఁ జిన్నవస్తువులం బేరుకొని వాని యుపయోగముల నెన్నఁ బూనుకొన్న నెన్నియేండ్లయినం జాలవు ప్రపంచములో వెదకినను నిష్ప్రయోజన మైనపదార్థ మొకటియుఁ గానరాదు మఱియు నానావిషయములలో వస్తుజాతమునకెల్ల బరస్పరసంబంధము గలిగి యొకదాని కొకటి తోడుగాఁ బలి చేయుచున్నవి వీని నన్నిటిని జూచునప్పు డెంత తెలివితక్కువవానికిని సర్వేశ్వరుఁ డొకఁడుండి యన్నిటిని తత్తదుచితములైన స్థితులయందుంచి వాని వాని కార్యగుణముల నొదవించుచున్నాఁడనుజ్ఞానము సాధార

ణముగాఁ గలుగుచున్నది. తక్కినవన్నియు నేటికి? మనశరీరతత్త్వము నించుక పరికింపుఁడు అందులో ముఖ్యముగాఁ గాత్రమునకంతకుఁ బ్రధానాంగ మైనయొక్క శిరస్సును గురించి కొంత వ్రాయుటయె యిచ్చట చాలియుండునని తలఁచుచున్నది, మనబుద్ధికి స్థానమై మిక్కిలి మృదువయి యుండు మెదడునకు [illegible] కపాలమను బలమైన యెముక పయిఁబడియుండుట [illegible] బలమైనయెముక పయి నుండుటచే సాధారణమైన దెబ్బ [illegible] లోపలనుండు సున్నితమగు మెదడునకే హానియుఁ గలుగదు. ఆయెముకపయిని మిక్కిలి దట్టములయి పొడవులైన వెంట్రుకలతోడఁ గప్పఁబడియున్నది అందుచేత స్నానము చేయునపుడు తడిగాని యెండలో నడుచునప్పుడుష్ణముగాని యామెదడికి సోఁకదు. విండ్లవలెనుండు కనుబొమలు చెమ్మటపట్టినప్పు డానీటిని కన్నులలో పడనీక ప్రక్కలనుండి జారిపోవునట్లు చేయును. కనుబొమలే లేనియెడల మనుష్యుఁడు వర్షము కురియునప్పుడు నడవఁ దట్ట స్థింప నేని యెడతెగనియుదకధారలు నేత్రములం జొచ్చి వాఁడు నడవనే లేకపోవును. కను రెప్పలమీఁద వెంట్రుకలు దుమ్ము మొదలగు వానిని కంటిలోఁ బడకుండ దానిని కాపాడుచున్నవి. రెప్పలు కన్నులకు తలుపులవలె నుండి యెండగాని గాలిగాని లోపలికి రాకుండ మూయుట కుపయోగపడు చున్నవి కన్నుకొలుకులయం దొకరీతి జలముపుట్టి కన్నుల నెప్పుడును శుభ్రముచేయుచుండును ఒక్కకన్ను విషయమే వ్రాయఁబూనిన నెంతయేని వ్రాయవలసియుండును మన వారిలో కొందఱు బొత్తిగా నిష్ప్రయోజనము లని తలంచుచున్న ముక్కులోని వెంట్రుకలుసహితము ముక్కులోనికి చిన్నపురుగులు దుమ్ము మొదలయినవి పోకుండ నాఁపుటకొఱకే చేయఁబడియున్నవి వేయేల? సృష్టిలో నణువు మొదలుకొని బ్రహ్మాండమువఱకు నుప

యోగము లేనివస్తు వొక్టు లేవో యదేప్రకారముగా నఖశిఖపర్యంత ముం గల దేహమునందుఁ దుద కొక్కచిన్న వెంట్రుకమైన నిష్ప్ర యోజన మైనది లేదు ఇట్టి చమత్కారములెల్ల సంపూర్ణశక్తియుక్తుఁ డైనసృష్టికర్త యుండినం దక్కఁ గలుగనేర వని పశుప్రాయుఁ డైన కేవలమూఢుఁడును గ్రహించు ననిన బుద్ధిమంతులమాట నిచ్చట వేఱుగ వక్కాణింప నక్కఱయే లేదు. ఆకాశమువంకఁ జూచినను, దిక్కులప్రక్కలఁ జూడ్కి నిగిడించునను, క్రింద తిలకించినను, మేర మీఱిన పదార్థములు సృష్టికర్తయొక్క చమత్కారములను సదా ప్రకటించుచు, ఆయనమహాత్వమును సహస్రముఖములఘోషించుచు నిలిచి యున్నవి.

ప్రపంచములోనివా రందఱును పూర్వకాలము నుండియు నేటి వఱకును దేవుఁ డొక్కఁ డున్నాఁడని నమ్ముచుండకూడ దేవుని యొక్కయునికిని స్థిరపఱుచుచున్నది ప్రపంచములోని యన్నిమతముల వారిగ్రంథములయందును సృష్టి కొంతకాలముక్రిందనే కలిగె ననియు మనుష్యుఁడును కొంతకాలముక్రిందనె కలిగె ననియు వ్రాయఁబడి యున్నది దేవుఁడు లేఁ డనుబౌద్ధులుకూడఁ బయి కట్లు చెప్పుటయె కాని లోపలఁ బాపమునకు వెఱచుచు దైవమువలనిభీతిని గలిగి యుండనివారు కారు, దేవుఁడు లేఁ డనువారు మంచిబుద్ధిమంతునిచే నిర్మింపఁబడినయంత్రమువలె వర్తించు చున్నసృష్టిని చేసినవాఁ డొక డున్నాఁ డని నమ్ముటకు సందేహించి, జడము లైనయణువు లన్నియుఁ జేతనపదార్థకర్తృత్వము లేకయే తమంతఁగూడి యిట్టివిచిత్రాకార ముల నొంది వర్తించుచున్నవని సందేహపడక నమ్ముచున్నారు. వారిబుద్ధివైశద్యము నీక నే మని కొనియాడవచ్చును!

ఆత్మ. [1875 వ సం॥ డిసెంబరు నెల]

కడచిన వివేకవర్ధనియందు భగవంతుని యునికిని గుఱించి యించుక వ్రాయఁబడి యున్నది, కనుక, ఈసారి జగత్కర్త యగు నీశ్వరునియొక్క దివ్యలక్షణముల గుఱించికూడఁ గొంచెము వ్రాసి మఱియొకతూరి యాత్మవిషయమయిముచ్చటింప నెంచియు, ప్రతిభాను వారమునాఁడును మావివేకవర్ధనీ సమాజమునకువచ్చి ప్రసంగములు చేయువారిలోఁ గొందఱు శరీరమునకంటె భిన్నమయినయాత్మ వేఱొక్కటిలేదనియు దేహమేయాత్మయనియు నీనడుమను వాదింపఁజొచ్చినందునను, మఱికొందఱు దేహవ్యతిరిక్తమయిన యాత్మయుండిన నుండచ్చుఁగాని యది దేహము నశించినపిమ్మట మాత్రము ప్రత్యేకముగా నుండదనియు దేహముతోడనే నశించుచున్నదనియు వాదింపఁదలఁపడుచున్నందునను, ఇప్పుడుముందుగా నాత్మవిషయమయి వ్రాయుటయే శ్రేయోదాయకంబని యెంచి మానేర్చుకొలంది నట్లుచేయఁ బూనుకొన్నారము. మున్ను కొన్నిమాసములక్రిందట బృందావనపట్టణంబున శ్రీస్వధర్మప్రకాశినీవిలేఖకు లగుబ్రహ్మశ్రీ శ్రౌతము కోటీశ్వరశాస్త్రి గారు దేహికి పునర్జన్మము కలదని చేసినయుపన్యాసముమీఁద తానే లోకమిత్రుఁ డని పేరు పెట్టుకొన్న 'దేహాత్మ' వాదిగా రొక్కరు దేహమే యాత్మయని, యొకవ్యాసమును వ్రాసి, దానిని శ్రీపురుషార్థప్రదాయినీపత్రికయందుఁ బ్రసిద్ధము చేయించి యుండఁగాఁ జూచి, యిప్పు డొకకృష్ణామండలమునందుమాత్రమే యట్టి 'యాత్మలేని వాదము' లున్నవని యెన్నుకొంటిమికాని, యిప్పుడిచ్చటసహిత మట్టి సద్వాదములు పట్టుదలతో జరగింపఁబడుచుంటచే నెంతయు వింతపడి, జ్ఞానసూర్యాతపంబు దవులక సదా యజ్ఞానాంధకారంబునఁ బడి

యుండి క్రమక్రమముగా బుద్ధిజాడ్యము ప్రబలి పథ్యపదార్థంబులు రుచింపక సమయమున రోగమునకుం దగినమందు పడమింజేసి యవసానదశం జెంద బోవుచున్న యీయపూర్వవాదులయాత్మలను యుక్త చికిత్స చేసి నిలువంబెట్టుట కిదియగదా మంచియదనని యెఱింగి సుహృద్భావ బుద్ధి మా వివేకవర్ధనీ పత్రిక పలుతోవులపడి యుక్త్యౌషధముల గ్రహించుచు వానినెల్లం దనవాగమృతింబుతోడం జేర్చి దేహాత్మవాదుల యాత్మజాడ్యముం బమర్చి వారిహృదయంబుల నీశ్వర విరసరసపదార్థంబులం జొప్పింప నుత్సహించుచున్నది. కొంత కాలమువఱకు స్వధర్మప్రకాశినిపిలేనికులే దేహాత్మవాదిగారి మహావాదమును బూర్వపక్షము చేయుదురని నిరీక్షించి యుంటిమి కాని, అదియేమో కాని వారి కాయుక్తుల పసయుక్తులు తోచకపోవుట చేతనో మఱి యేహేతువుచేతనో ప్రతివాదముం గావింపక యూరకుండిరి. [illegible] కట్టియున్న కేటికి? పోనీ [illegible] ఇప్పుడా దేహాత్మవాదిగారి యుక్తిప్రాబల్యమును గుఱించి యించుకంత విమర్శింతము "కశ్చిజ్జనులు దేహముకంటె భిన్నుయని భ్రమించుచు మన్నశరీరగుణమై యున్నచైతన్యమును గురించి మేము చెప్పుచున్న దేమనగా ఎట్లయితే తాంబూలమదిరాది పరిణామయోగ్యము లగుపూగచూర్ణాదులు ప్రత్యేకముగాంగాని యెట్లుయినను మిళితము లయినవాటియందునంగాని మదశక్తిని చూడక పోయినప్పటికిని తాంబూలమదిరాది పరిణామమునందు గూడుటనుబట్టి మదశక్తి యెట్లు అంగీకరింపంబడినదో అట్లే వ్యస్తము లయినట్టియు ప్రకారాంతరముగ మిళితము లయినట్టియు భూతములయందు చైతన్యము గూడనప్పటికి శరీరాకార పరిణామమైనభూతసంఘాతమునందు చైతన్యము మదశక్తి విజ్ఞానమై యున్నదై ప్రత్యక్షసిద్ధమే, గనుక యంగీకరింపతగినది" అని వ్రాస

దీనినే దేహాత్మవాదిగారు తమవాదమును సిద్ధాంతము చేసికొనుటకుం గలప్రబలయుక్తినిగాఁ జేకొని యున్నారు. కాని యారసి చూడఁగా నిది యెంతమాత్రమును దేహమే యాత్మ యని స్థాపించుటకు దగిన యుక్తిగా ధీమంతుల కెవ్వరికని తోఁచదు. ఎట్లన్న—లోకములో భౌతికము లయినపదార్థము లొండొంటితోఁ జేరునప్పుడు వస్తుభేద ములనుబట్టి స్థౌల్యము, సూక్ష్మత, మొదలుగాఁ గలరూపములయందుఁ గాని, నలుపు, తెలుపు లోనుగాఁ గలరంగులయందుఁగాని పులుసు, తీపి యాదిగాఁ గలరుచులయందుఁగాని మార్పు నొందవచ్చును, చూర్ణమువలెఁగావచ్చును, పలువిధములయినవాసనలు కొట్టవచ్చును, చలనశక్తి కలుగవచ్చును, వెండియు నిట్టి వస్తుధర్మముల నెన్నిటి నైనఁ బొందవచ్చును, కాని యందుకు విరోధముగా భౌతికము లయిన యణువుల నెన్నిటి నేపాళ్ళప్రకార మెన్నివిధముల నుంచినను జ్ఞానము జ్ఞప్తి, ఆనందము, మున్నగాఁ గలజీవశక్తులుమాత్రము కలుగ నేరవు. మొట్టమొదట వస్తువులయందే బొత్తిగా లేనిగుణము వానిని దెచ్చి నిలువుగాఁ బెట్టినను, చదరముగా నుంచినను, గుండ్రముగా నమర్చి నను, వంకరగాఁ జేసినను, మధ్య పల్లము లేర్పఱచినను, మఱియొక్క చోట మిట్టలు కావించినను, మఱి వేయిగ్రొత్తవిధముల యాపములు మార్చినను లక్షవిధములపాళ్ళు వేసినను, నవము పుట్టనేరదు పసపు నందుఁగాని, సున్నమునందు గాని, యెఱుపురంగు కానఁబడకపోయినను రెండు వేఱువేఱురంగుల నొకటిగా కలిపినపుడు మూఁడవరంగుగా మాఱుట వస్తుధర్మమే కాని వేఱు కాదుకనుక, పసుపును సున్నమును కలిసినపుడు కలిగెనయెఱ్ఱరంగు మొదట నా వస్తువులయందున్న దే కాని లేనిది కాదు, మదిరాదులయందలి వారు చెప్పినమదశక్తియు నట్టిదే. కాఁబట్టి వారు చెప్పినయీరెండుదృష్టాంతములు నెవరివాదమునకు

నెందునకుం బనికిరావు. మృతశరీరమునందు చైతన్యము కానరా దందు రేమోయని శంక తెచ్చుకొని, కాచినపాలలోఁ గొంచెము లవణమును వేసినట్లయిన, పాలన్నియు విఱిగిపోవులాగుననే శరీర ప్రకృతియందును నేదో యొకవికృతిచే చైతన్యము నశించుననియుక్తి చెప్పినారు కాని, మొట్టమొదట భౌతికపదార్థ సంయోగమువలన జ్ఞానాదు లగుజీవశక్తులు కలుగునని సాధించువఱకును నిది యుక్తిగా నెన్నఁబడదు. మొదట జీవశక్తులన్నియు భౌతికవస్తుగుణములే యని సాధించినపిమ్మటఁగదా తన్నాశమునకుఁ గారణ మారయవలసి వచ్చును? గడియారమునందువలెనే దేహమునందును లోపల నుంచ బడిన సాధనకలాపముచేతనే చలనాదిశక్తులు కలుగుచున్నవికాని వేఱుకావనిరి. ఇదిసహితము వారివాదమున కేమియు సాధనముగా నున్నట్లు కానిపించదు ఘటికా యంత్రము నందలి చక్రములు మొదలగునవి దానికిఁ జలన శక్తిని గలిగించునట్లు దేహములోని నాడులు మొదలగునవి దేహమున కొక విధమైన చలన శక్తిని గలి గించినను గలిగింప వచ్చును గాని యవి యెన్నఁడును (జ్ఞానము మొదలగు) జీవశక్తులను మాత్రము పుట్టింప నేరవు మఱియు గడి యారము కాని మఱి యేయంత్రము కాని దాని దానికి నిర్ణయింపఁ బడినట్లు చేసినపనినే మరలమరలఁ జేయుచున్నదేగాని యొకప్పుడొక విధముగాను మఱియొకప్పుడు మఱియొకవిధముగాను జేయుచుంటఁ గానము ఎట్లన్న గడియారము ప్రతిదినమును నిమిషములను గంటలను జూపుచు, చక్రములు మొదలగునవి యెప్పుడు నేరీతిగానె తిరుగుచు ముళ్లుమొదలగునవి యొక్క ప్రక్కకే చనుచు, తిరిగితిరిగి చేసినపనినే చేయు చున్నదికాని స్వతంత్రముగాఁ దినయిచ్ఛవచ్చినట్టు లొకనాఁడు కుడివైపునకుఁదిరుగుచు రెండవనాఁడెడమవైపునకుఁ దిరుగుచు, నుండ

లేదు. మఱి యే యంత్రమును మనసువచ్చినట్లు దినమునకొక క్రొత్త
రీతిగాఁబని చేయుచుండగాఁ జూచియున్న వారము కాము. కాఁబట్టి
మన దేహము నందలి చలనశక్తి కూడ, కేవల సాధనకలాపసంధాన
మువల్లనే వచ్చినదగుటకు లేశముగాని యవకాశములేదు మన దేహ
ములు మనస్సు వచ్చినట్లు తూర్పుగాఁ గాని పడమరగాఁ గాని మఱి
యేదిక్కుగాఁ గాని [illegible]ములగాఁ గాని గిరియకు వేయివిధములఁ
బోవుచున్నవి, లక్షవిధముల దినదినమును క్రొత్తక్రొత్త పనులను
చేయుచున్నవి. యంత్రములయొక్క శక్తిస్వభావములనుగుర్తెఱిఁగిన
వారెవ్వరును, మన దేహములయందుఁగానవచ్చునట్టి చలనశక్తులవంటి
శక్తులుఉపకరణమాత్రముచేతఁ గలుగునని చెప్ప సాహసింతు రని
తోఁచదు. మఱియు జ్ఞానాదులగు జీవశక్తులు మన దేహములోని
నరములకుఁగాని, నాడులకుఁగాని, చర్మమునకుఁగాని, మాంసమునకుఁ
గాని, రక్తమునకుఁగాని, క్రొవ్వునకుఁగాని, ఎముకలకుఁగాని, మఱియే
యితరపదార్థమునకుఁగాని, సంబంధించినవిగా అణ్ణులకుసహితము కానఁ
బడవు. ఇంతయేకాక, 'నాయాత్మ' 'నా దేహము' అని లోకములో
వ్యవహారము కలిగియుండుటను గూర్చి దేహాత్మవాదిగారు కొంత
వ్రాసియున్నారు అది దేహవాదమునకు నంతముఖ్యమైనది కాదు.
నేననుపదార్థ మాత్మయేయైనను సాధారణముగా జనసామాన్యము
నకు నేననఁగా శరీరము నాత్మయును గలిసియున్న యుపాధియే యను
జ్ఞానము కలిగియుండుటచేత నాయాత్మయనియు వ్యవహారము కలిగి
యుండవచ్చును 'నాయాత్మ' 'నా దేహము' అనుటచే సహిత
మాత్మ యనునది దేహమునకంటె భిన్నమైన వేఱొకపదార్థమనియే
యెల్లరయభిప్రాయము నని స్పష్టమగుచున్నది నాయాత్మ యనుట
భ్రమయేగాని, వేఱుగాదు. పయినిఁ జెప్పినట్లు దేహమును, ఆత్మయు

కలసి యున్నవ్యక్తియె నేనని యొకమిథ్యాజ్ఞానము కలిగి యుండు
చేతనే దేహవ్యాధిగలిగినను నేనే చిక్కితి ననియు, ఆత్మరోగముతో ని
స్థమయినను నేను దుఃఖించితిననియు, దేహాత్మలలో దేనికేది ప్రాప్తిం
చినను నాకది ప్రాప్తమయినదని వ్యవహారము కలిగియున్నది. అట్లు
న్నను, నేననునది యాత్మయే కాని దేహముకాదని యందఱకుం దెలి
యును. ఎట్లనఁగా లోకములో నొకఁడు చచ్చినప్పుడు, వాఁడు
పోయెననియు, నేను నెప్పుడో యాలాగున నే పోయెద ననియు, మూఢుఁ
డు సహితము చెప్పుచుండును. దీనింబట్టి విచారింపఁగా 'నేను'
'వాఁడు' అను శబ్దములకు 'ఆత్మ' యనియేకదా యట్లు చెప్పువారి
యభిప్రాయమై యుండును. శరీర మాలోకమునసె తనకన్నుల
యెదుట నుండఁగా వాఁడు పోయె ననఁగా నాత్మ పోయినదని కాక
మఱియే మియర్థము చెప్పఁదగియుండును? మఱియు మృతుని దేహ
మున కప్పటినుండియు 'వాఁడు' అనువ్యవహారముపోయి 'అది'
'శవము' అని యొకపనిముట్టునకుండవలసిన వ్యవహారము కలుగు
చున్నది. ఇట్టి భ్రమను తక్కిన మఱికొన్ని విషయములలోఁ గూడ
నుండుట లోకవ్యవహారసిద్ధము—కోళ్లు పట్టెలు గలదారురూపమే
మంచ మయినను, మంచముతోఁగూడ, నవారు తఱుచుగాఁ గూడి
యుండుటచే పట్టెలు కాళ్లు గలకఱ్ఱరూపమును నవారును గలిసి
యున్న దానినే మంచముగా భావించుకొనుచు పట్టెడ తెగినప్పుడును
మంచమే తెగిపోయెనని చెప్పుదురు పట్టెవిఱిగినప్పుడును మంచము
విఱిగినదనియే చెప్పుదురు. అట్లున్నను పట్టెడ నూడఁదీసినప్పుడును
బాగుగ విమర్శించినప్పుడును, పట్టెడకాక మిగిలినభాగమే మంచమని
యందఱకుం దెలియును. ఆప్రకారముగానే దేహవ్యతిరిక్త మయిన
యాత్మయనుపదార్థమే 'నేను' 'వాఁడు' అనునది యని యెల్లవారికి

గోచరమగును. పట్టెడ తెగినప్పుడు మంచముయొక్క పట్టెడ తెగిననియు మంచము తెగిననియు వ్యవహారమెట్లు కలదో ఆప్రకారముగానే దేహము కృశించినప్పుడు నాదేహము చిక్కెననియు నేను చిక్కితిననియుఁగూడ వ్యవహారము కలిగియున్నది. ఎట్లు చెప్పినను మంచమును పట్టెడయు నొకటియని కాని, దేహము నాత్మయు నొకటిగాని యని కాని చెప్పుటకు వీలుకాదు. అయినను దేహమే యాత్మ యనుపక్షమునఁ గలుగు సాధకబాధకములఁ గొన్నిటిని క్రింద సంగ్రహముగాఁ వ్రాయుచున్నాము —

1. శరీరమే యాత్మయనెడుచో, శరీర మనేకావయవముల కూడిక యగుటంజేసి యవయవము లెన్నియో యాత్మలు నన్నియై యుండవలసివచ్చును, అప్పుడు పెక్కు లొక్కసారియే యభిప్రాయ భేదములు పుట్టి యాత్మలకన్నిటికిఁ బరస్పరవివాదము సంభవించును. ఇట్టిస్థితి యెప్పుడును జరిగియుండఁగా మనము చూచుచుండ లేదు. కాఁబట్టి శరీరముయొక్క యవయవము లన్నియు నాత్మలనుట కొంత మాత్రము నవకాశము కానేరదు. మఱియు నా యవయవములలో నొక్కటిమాత్రమే యాత్మ యనెడుపక్షమున ఆ యవయవమునకు హానికలుగునప్పుడు చైతన్యము నశింపవలసి యుండును, సుఖదుఃఖాదులు శరీరమునందంతట వ్యాపించుట కవకాశ ముండదు. అందుచే మేనియొక్క యొకయవయవముమాత్రమే యాత్మయనుట కావగింజంతయు నెడము లేదు. నేత్రాదిజ్ఞానేంద్రియములే యొక వేళ నాత్మ యందురేమో యాపక్షమునను శరీరమునం దనేకాత్మలుండి వానిలో వాని కన్యోన్యకలహము ప్రాప్తముకావలసివచ్చును. 'నేనుచూచితి' 'నేనువింటి' అని చూచినవాఁడును విన్నవాఁడును నొక్కఁడే యైనట్టు జ్ఞానము కలుగకుండవలెను. కన్నులుపోయినవారికి

మున్ను మూచినయింద్రియము నశించుంజేసి వెనుకచూచిన వస్తువులస్మరణము లేకపోవలెను. ఈహేతువులచే నింద్రియములే యాత్మ యనుట యబద్ధముగాఁ గానఁబడుచున్నది మఱియుఁ బ్రతిదేహికిని నాహస్తము, నాకర్ణము, నాముక్కు, నానోరు, అని తాఁ నొకఁడును తనకంటె భిన్నము లయినయవయవములు పెక్కులును అనుజ్ఞానము స్వభావసిద్ధముగానే పుట్టుచున్నది ఈయింద్రియములన్నియు నాత్మ కుపకరణములుగానే కానవచ్చుచున్నవికాని యవియే యాత్మలుగా నెంతమాత్రము కానిపించుచుండలేదు మనకన్నునకు దుర్భిణి యెట్టివంటిదో మనయాత్మకును మనకన్ను లట్టివే దుర్భిణిలేకుండ మననేత్రమేప్రకారముగ దూరమున నుండునక్షత్రాదులను చక్కఁగాఁగ్రహింపనేరదో అదేప్రకారముగా మనయాత్మయు నేత్రసాహాయ్యములేక రూపమును చక్కఁగా గ్రహింపనేరదు. దుర్భిణి నశించిన మాత్రముచేత కన్ను నశించుననిగాని, నేత్రము నశించుటచేతనే యాత్మ నశించునని కాని చెప్పుట, కరణము నశించుటచేతనే కర్త కూడ నశించునని చెప్పు యుక్త్యనుభవవిరుద్ధమైన యున్మత్తప్రలాప మనుటకు సందేహములేదు. అవయవము లన్నియు నాత్మకుం బని ముట్లే యనుటకు వానిలో నొకటిపోయినను మఱియొకదానిచే,పోయి నదానిపనులను జరిగించుకొనుచుంటయే చాలినంతనిదర్శనముగా నున్నది ఎట్లన్న—కన్నులుపోయినవారు చేతులతోడనియే యిది యీవస్తువని గ్రహించుచున్నారు, చెవులులేనివారు సైగలచేతనే పరులు చెప్పినదానిని గ్రహించుచున్నారు, కాళ్ళులేనివారు చేతుల తోడేకిగాని, కఱ్ఱకాళ్ళు చంకకఱ్ఱలు మొదలయినవాని సాహాయ్యముతోఁ గాని, గమ్యస్థానమును జేరుచున్నారు, ఇట్టివంటివి పెక్కులు చెప్పవచ్చును. మఱియొక్కటికనాడుదు—కొన్ని సమయముల ను

మనము మఱియొక కార్యముమీఁద ధ్యానము నుంచి శ్రద్ధగా నాలో చించుచున్నప్పుడు కన్నులు తెఱచుకొనియుండియు, నెదుట నడచు వ్యాపారములఁ జూడకున్నాము, మిత్రులు మొదలగువారు పిలిచినను వినకున్నాము, మన దేహము మీఁద నొకరు కొట్టినదియుఁ దెలియ కున్నాము. ఇందువలననే చూచుట మొదలగు కార్యములనిర్వర్తించు నది యాత్మయేకాని నేత్రాదులు కావనియు, అవి కేవలము పనిముట్లే యనియు స్పష్టమగుచున్నది సర్వజ్ఞుఁడగు భగవంతుఁడు తన యపరి మిత బుద్ధిబలంబున నాలోచించి యాత్మకును శరీరమునకును విడువని సంబంధము కలిగించినందున దేహమునకు వ్యాధిబాధలు మొదలగు నవి కలుగునప్పుడు జీవశక్తులకును గొంతలోపము సంభవించు చున్నది. అంతమాత్రముచేతనే శరీరమే యాత్మయనుట కాధార మున్నదన వల్లపడదు దేహము శుష్కించి శల్యావశిష్టమై అవసాన కాలము సమీపించి యున్నప్పుడు సహితము కొందఱికి తెలివి మొద లగు జీవశక్తులు కొంత్తిగా కుంటుపడక యథాపూర్వకముగానుండఁగాఁ జూచుచున్నాము జ్ఞానాదులగు జీవశక్తులు దేహజన్యములే యయి యున్నయెడల నట్టిస్థితిలోఁ దెలివి తప్పకుండుటకుఁ గారణ మొక్క టియు కనుపట్టదు.

2. ఒకవేళఁ గొందఱు జ్ఞానాదిశక్తులు దేహ మెల్ల వ్యాపించి యుండు నని చెప్పవచ్చెదరేమో అదియు యుక్తియుక్తముగా నుండదు. దేహ మెల్ల భౌతికములయిన యణువులకూటమువలనఁ గలి గినదే యని యందఱికిఁ దేటతెల్లం బయి యుండవచ్చును జడము లయిన యట్టియణువులవలనఁ గలిగిన యేపదార్థమునందును జ్ఞానాదులగు జీవశక్తులు కలుగవని మున్నే వ్రాసుచ్చి యున్నారము, కేవలము నందు రేని శిలలు మొదలగువానియందును కలుగవలసియుండును,

మనలో బుద్ధితలంపులలో భాగము లున్నట్లు కనిపించదు, కాబట్టి యాతలంపులయుత్పత్తికి స్థానమయినదియు నొక్కటిగానే యుండవలెనుగనుక నపరిమితము లయిన యవయవములనుండి యీతలంపులు గలుగు నని చెప్పవల్లగాదు అంతేకాక దేహమే యాత్మయైన, పైని చెప్పినట్లు దేహము కృశించినప్పుడెల్ల జ్ఞానాదిశక్తులు క్షీణించి పోవలెను. అట్లు పోవుచుండలేదు సరిగదా, దృఢగాత్రులకు సహితము శరీరవ్యాధి యేమియు లేక బలిసియున్నప్పుడును జ్ఞానాదు లగుజీవశక్తులు క్షీణదశ జెందుచున్నవి ఇందువల్ల జీవశక్తులు దేహగుణములు కావనుట కరతలామలకముగా నున్నది. మఱియొక్కటి చూడుడు—ఇప్పటి వైద్యశాస్త్రజ్ఞు లందఱును, ఏడు సంవత్సరముల కొక్కపర్యాయము దేహమునందలి మున్నున్నయవయవములన్నియు బోయి వానిస్థానమునందు క్రొత్తయవయవములు ప్రవేశించి నూతనదేహమగుచున్నదని చెప్పుచున్నారు. అట్లు దేహములు పలుమాఱు మాఱి పోవుచున్నను నేనను జ్ఞానమాత్రము మాఱక స్థిరముగా నిలుచుచున్నది. ఆత్మయే శరీరమునకంటె భిన్నము కాని దేని యెట్టిజ్ఞానము సదా యుండఁబోదు మఱియు జ్ఞానాదు లగుశక్తులు దేహమునందొకభాగము నేయంటియుండుననియు, దేహమంతయుఁజిక్కియున్నను ఆభాగముమాత్రము దిట్టముగానుండిన జ్ఞానాదిశక్తులు క్రమముగా నుండుననియు, శరీరము దిట్టముగానుండియు ఆభాగము చెడిపోయిన జ్ఞానాదిశక్తులుండవనియు, అట్టిశక్తులకు స్థానమైనది మస్తిష్కమనియు, కొందఱు చెప్పెదరు. అప్పుడుసహితము మాయుక్తియాక్షేపణలకు లోబడియేయుండును మస్తిష్కము సహితము కొన్నియేండ్ల కొక్కసారి పూర్ణముగా మాఱి క్రొత్తది పుట్టుచున్నదని శరీరశాస్త్రజ్ఞులందఱు నైకకంఠ్యముగాఁ బలుకుచున్నారు.

అందుచేత నొప్పిగాను నే నని యొకరీతిని జ్ఞానము కలిగియుండుట యను
పపన్నముగాఁ గనఁబడుచున్నది మెదడుచెడి పిచ్చియెత్తినవారిలో
కొందఱికి మెదడు శాంతుపడిన తరువాత సహజము పిచ్చి కుదరకయే
యున్నదనియు, మెదడు చిన్నఁగా నుండియు కొందఱికి మతిభ్రమకలు
గుచున్నదనియు. పిచ్చివాని మెదడువంటి మెదడును కలవారు కొందఱు
చిత్తచలనము లేక జ్ఞానసంపత్తికలవారుగానే యున్నారనియు, వైద్య
శాస్త్రవేత్తలందఱు నొప్పుకొనుచున్నారు దీనింబట్టికూడ జ్ఞానాది
శక్తులకు మస్తిష్కమే స్థానమైనట్లు కనఁబడదు.

3 ఈవఱకుఁ జెప్పిన హేతువులనుబట్టి ఆత్మ శరీరమునకంటె
భిన్నమయినదని స్పష్టపడుచున్నది కొందఱు మనమాత్మను చెప్ప
డును జూచియు ఉండలేదే యెందునిండని యున్నదని యెట్లునమ్మవచ్చునని
శంకచేయుదురు. మన మాత్మను గానకపోయినను, దాని వ్యాపార
ముల నిత్యమును గనుచున్నాము కాఁబట్టి యాత్మ యనుపదార్థ
మున్నట్లందఱము నెఱుఁగుదుము వాయువు మనకన్నుల కగపడక
పోయినను, వెలుపలను స్పృశించుటచే వలనుపడనిదైనను, వాని
వ్యాపారములనుబట్టి వానిని నమ్ముచున్నాము. అలాగుననే యాత్మను
స్పృశించ లేకపోయినను, చూడలేకపోయినను, జ్ఞానము, స్మృతి,
మొదలగు నాత్మగుణములను జూచుచున్నాము గావునను, జ్ఞానాదులు
శరీరగుణములు కావని యెఱుఁగుదుము గావునను, ఆత్మయున్నదని
నిశ్చయింపవలసియున్నది. పంచేంద్రియములకు గనుబట్టు యదియొక్కటిగాను
భాగములు లేనిదిగాను కనిపించుచున్నందున, ఆత్మ నశించునది
కాదనియు బోధపడుచున్నది. మన మెఱుఁగియున్న వఱకు నాశమనఁగా
భౌతికము లయినవస్తువులపాలే గాని మఱియొకటి కాదు
గనుక భాగములు లేనియాత్మ నశించుటకు వీలులేదు నిద్రయందు

మనకు వచ్చు స్వప్నములుకూడ శరీరభిన్నమయిన యాత్మ కల
దనుటను స్థిరీకరించుచున్నది. మన యింద్రియము లన్నియుం దనుతమ
వ్యాపారముల నన్నిటిని మాని యున్నప్పుడును, ఆత్మ కన్నుల
తోడ్పాటు లేకయే చూచుచున్నది, చెవులసాయము కోరకయె విను
చున్నది, మఱియేయింద్రియముయొక్క తోడును పడకయే సమస్త
కార్యములును నిర్వర్తించుచున్నది ఇందువల్ల మనయింద్రియము
లెల్ల నాత్మకుం గరణములే యనియు, వానితోడ్పాటు వడయకయు
మఱియొక విధముగా నన్నిపనులను నెఱవేర్చుకొనం గలదనియు, తెల్ల
ముగుచున్నది. మఱియు స్వప్నములో నొకప్పుడు తాను పక్షియయి
యాకాశమున కెగిరినట్లును, మఱియొకప్పుడు సింహముయి యడవుల
నడయాడుచున్నట్లును, మఱియొకప్పుడు మఱియొక రూపమునుధరించు
నట్లును, కననగుచున్నది. జాగ్రదవస్థయందును, స్వప్నావస్థయందును
తా ననుజ్ఞానముమాత్రము సదా మార్పులేక యుండుటయు, ధరిం
చిన దేహములు మాఱుచుండుటయుంగూడ దేహములస్థిరము లయిన
వనియుం దానుమాత్రము సర్వకాలము స్థిరుండయి యుండువాం
డనియు, తెలుపుచున్నది.

4. ఆత్మ వెలుంగు మొదలయిన యితరి వస్తుసాహాయ్యము
లేక తన్నుం దానెఱుంగును గావున స్వయంప్రకాశుం డనియు, నాశ
నము నొందందగిన పదార్థము కాదుగాన నిత్యుం డనియు, భాగములు
లేనిదిగాన నిరవయవుండనియు, జ్ఞానాకారుండయి చక్షురింద్రియా
గోచరుండు కావున నిరాకారుండనియు, వ్యవహరింపం బడుచుండును.
ఆత్మధర్మములనుబట్టి మఱియుం బెక్కుపేళ్ళుగలవు గాని గ్రంథవిస్తర
భీతిచే వాని నిందు వ్రాయుటమాని యాత్మ నిత్యుం డనుటంగూర్చిన
కొంతవ్రాసి యీసారి కింతటితో ముగించెదము

5. ఆత్మయొక్క నిత్యత్వమునుగుఱించి విశేషముగా వ్రాయ వలసియుండుటచేతను, ఈవఱకు నేము వ్రాసినదే విస్తారముగా నుండుటచేతను, ఇప్పుడు మిక్కిలి సంగ్రహముగా రెండుమూడు యుక్తులనుమాత్రము వ్రాసి యింకొకసారి యెప్పుడైన పూర్ణముగా వ్రాసెదము. ఆత్మ నిరాకరమైనది గనుక, అణువులకూడికవల్ల నయిన దని చెప్ప వలనుపడదు లోకములో నొకవస్తువు నశించిన దనఁగా వెనుకటిరూపము చెడి, మున్ను దానియందు కూడియున్న యణువు లెల్లను విడిపోయెననియే కాని శుద్ధశూన్య మైనదని కాదు మఱియు లోకములో శుద్ధశూన్య మగుపదార్థ మొక్కటి యయిన లేదు. తక్కినపదార్థములయందువలె విడిపోవుట కాత్మయందు భాగ ములు లేవు కాఁబట్టి యాత్మ నిత్యమై యుండు నని యొప్పుకొనక తప్పదు. ఇంతియేగాక ప్రపంచములోని పదార్థము లెల్ల క్రమక్రమ ముగ పూర్ణత్వము నొందినపిమ్మట మరల క్షీణించుచు వచ్చి వానితోడిప్రయోజనము తీరినవెనుక నశించిపోవుచున్నవి ఇందున కొకదృష్టాంతము చూపుదుము ఒకవృక్షము భూమిలో మొలకయెత్తి నానాట వృద్ధినొంది ఫలములు మొదలగువాని నిచ్చి పిమ్మట కొంత కాలమునకు నశించుచున్నది చెట్ల యుపయోగము కలపను ఫల ములు మొదలగువానిని ఇచ్చుటయే కాన, దానితోడి ప్రయోజన మంతటితోడనే తీఱిపోవును ఆవృక్షము వేయేండ్లు జీవింపఁ గలిగి నను ఎప్పుడు నిచ్చుఫలములనే యిచ్చుచుండునుగాని దానివలన మఱి యొకప్రయోజనము కలుగనేరదు. అది యట్లుండఁగా వృక్షము లెల్ల కాలము బ్రతుకుటచే దిక్కుల నెల్ల నల్లుకొని సూర్యకిరణముల నిరోధించి మఱియెద్దానిని పెరుగనీక చాలబాధకూడ గలుగజేయును. అవి పరులయుపయోగముకొఱకే చేయఁబడినవి, కాబట్టి యాప్ర

యోజనము లేనిదగుటనే నశింపవలసినదే. ఆత్మయయినచో యట్టిది కాదు మనుష్యులు లోకములో నేలేయుండ్లు జీవించియుండినను జ్ఞానమునందు క్రమక్రమముగా వృద్ధిబొందుచునే యుండునుగాని యెన్నటికిని పూర్ణదశనుపొంది నిలిచియుండునది కాదు. వానిమనుగడవలన మఱియేపదార్థముయొక్క యభివృద్ధికిని నాటంకము కలుగదు అది యట్లుండఁగా వానియునికివలన పలువురులకు జ్ఞానదానమునందు సాయము కలుగును కాఁబట్టి యనుష్యులయాత్మ నశింపవలసిన యావశ్యకమును లేదు, నశింపఁ దగినది యయినను గాదు. అపరిమిత బుద్ధిమంతుఁడగు భగవంతుఁడు సంపూర్ణదశనుండకుండ నాత్మల నన్నిటిని నడుమనే యంతము నొందించు ననుటకుం దగుహేతువును గానరాదు మనుష్యులలో పశుప్రాయులగు మొదలు పండితనివఱకు నెల్లరు తాముమరణానంతరము పుణ్యపాపములఫలముల ననుభవింతుమని నైసర్గికముగానే నమ్ముచున్నారు ఇదియయిత మాత్మ నిత్యమైన దనుటకుఁ గొంతనిదర్శనముగానున్నది. ఇంతియకాక యీలోకములో పాపము చేసికొన్నవారి కందఱకు శిక్షగాని, పుణ్యముచేసికొన్నవారి కందఱకు బహుమానముగాని, కలుగచుండలేదు కాఁబట్టి పుణ్య పాపఫలముల నాత్మ మఱియెకప్పు డనుభవింపవలసియే యుండును. మరణానంతర మాత్మ నిలిచియుండినంగాని యట్టిఫలము నొందుట కవకాశము కలుగదు

బ్రాహ్మణులును, వారివృత్తులును.

సకలసంపదలకు నిలయమైనయీభరతఖండము పూర్వకాలమునందు మహోన్నతదశ నెందియుండె లోకములోని యెల్లదేశ

ములకంటెను మిక్కిలి వాసిగాంచి తక్కిన దేశములవారి స్థితిని జూచి పరిహసింపఁ దగినదశయం దుండియు, క్రమక్రమముగాఁ దొంటి మహిమనెల్లఁ బోఁగొట్టుకొని యిట్టిదుర్దశ నిప్పుడు తన్నుఁజూచి యన్య దేశములవారు పరిహసింపఁ దగినంత దౌర్భాగ్యదశం బొందియుండు టకుఁ గారణ మేమని విచారింపఁగా నెన్నియో కారణములు కనుపట్టు చున్నవి కాని వానిలో నెల్ల మిక్కిలి ముఖ్యమైనది మనవారియందు బలిసియున్న సోమరితనము [illegible] నముచేతనే బుద్ధిమంతులగువా రెల్లరును స్ఫురించకపోవు లోకములు సాధారణముగా ఒక సామా న్యమునం దింతటను గొంచెమంతగ నవలంబించియున్నను, 'సోమరిపోతులకు నా మనేకవ్' మన్నట్లు విశేషముగా స్వైరసంచారము లేమి సోమ రులయందే యిప్పుడు నెలవుకొని యున్నది. పూర్వ మందలములు మోసినవారిమనుమలు తా మందలముల నెక్కి యిల్లి యందలము లెక్కినవారిమనుములచేతనే మోయించుకొనుచుఁ దమ పూర్వశ్రే మును జూచి సంతోషించుచుండ, క్రింద నందలములు మోయువారు తమతాత లెప్పుడో పల్లకులెక్కినదాని దలంచుకొని సంతసించునట్లు మనవారును తమ చుట్టుపట్టులదేశములవారెల్ల నానాటి నాగరకత యందును భోగభాగ్యములయందును విద్యాబుద్ధులయందును స్వకా యకష్టమువలన వృద్ధినొంది తమ్ము మించుచుండఁగాఁ గన్నులు పెట్టుకొని చూచుచుండియుఁ దామట్లు చేయఁ గోరక "నా నాఁటికిఁ దీసికట్టు నాగంభట్టు" అన్నట్లు సోమరితనమువలన సర్వమును జెడఁ గొట్టుకొని తమ యవివేక మందతను వెల్లడించుకొనుచున్నందునకు సిగ్గుపడుట మాని మీఁదిమిక్కిలి తమదౌర్భాగ్యస్థితిని గప్పిపుచ్చ తొల్లింటి పెద్దలగౌరవస్థితిని దలఁచుకొని సంతోషభరితు లగుచున్నారు. ఆహా! ఏమి వీరి నావహించినయభాగ్యదేవతయొక్క మాహాత్మ్యము!

ఇట్లు దురదృష్టదేవత మనవారల నెత్తిమీఁద నెక్కి త్రొక్కి లెండవ మాడుచుండఁగా నెవ్వ రేమి చేయఁగలరు? అయినం గంగమునఁ బ్రాణముండి వెండియుఁ బుడమిపై నడుగిడవచ్చునని యాశ యుంచునంతకును బ్రయత్నమును మానఁజనదుగదా? దేశముయొక్క క్షేమము నాలోచించి సత్యమును వాక్రువ్వఁబోయినచోఁ "నిజమాడిన నిష్ఠుర" మన్నట్లు మాహితవచనములు కొందఱిమనసులకు సరిపోక తల కెక్కటగించు నేమో! ఎట్లయినం గానిమ్ము దైవముఖమును జూచి సత్యము పలుకుచో జంక నేల? రోగికిఁ బథ్యాపథ్యములు, రుచింప వని వానియారోగ్యమును గోరువైద్యుఁ డపథ్యపదార్థముల నెన్నఁడైనఁ బెట్టనీవచ్చునా? మాకు దోఁచినయాశయ మేమో వ్యక్తపఱిచెదము. తొంటికాలపుబ్రాహ్మణులలో మిక్కిలి పాటుబడి వేద శాస్త్రాదుల నర్థసహితముగా నధ్యయనము చేసి పరులకుం దమకుఁ దెలిసినవానిని బోధించి పరోపకారబుద్ధితో నెల్లవారలకు మేలుఁ జేయుట సహజధర్మముగా నుండెను, వారికిఁ బరులకడకుఁ బోయి యాచించుట యన్నఁ బ్రాణాంతముగా నుండెను, ఆకాలమున నప్రతి గ్రహీతలు గౌరవాధికులుగా గణింపఁబడుచుండిరి, అప్పుడు సోమరితన మన్నమాట వారికిఁ జెవి సోఁకఁగూడదు, త్రాగుబోతులు మహాపాతకులుగాఁ జూడఁబడి జాతిబహిష్కృతు లగుచుండిరి, అసత్య వాదులు, కూటసాక్షులు, మొదలుగాఁ గలదుర్మార్గులెల్ల నతిహీన ముగా నెంచబడి యందఱినిందకును బాత్రులుగా నొనరింపఁబడు చుండిరి అప్పటికాలములలో నైకమత్య మన్నది మనవారిని జూచి మఱియొకరు నేర్చుకొనవలసినట్టిదిగా నుండెను, ఆయవసరంబున వ్యభి చారము చేసినవాఁడు మరల నలుగురిలోఁ దల యెత్తుకొని తిరుగుట దుర్ఘటముగా నుండెను, జ్యోతిషము, గణితము, శిల్పము, మొదలగు

నుపయుక్తము లైనశాస్త్రములెల్ల మనదేశమునందె మొదటఁబుట్టి యాకాలపువారిచే నెంతయుం బెంపు చెందింపఁబడినవి. ఇవి యవి యని ప్రత్యేకముగాఁ జెప్పనేల? ఆకాలములయం దున్నయుపయోగకరము లైనశాస్త్రము లన్నియు మనవారివలననే యుదయించి వర్ధిల్లినవి, సద్గుణములెల్ల నప్పటి పెద్దలయందే కుదురుకొని యుండినవి. ఇప్పటివారియం దేమిపాపమో కాని యీగుణములన్నియు విపరీతములై కానఁబడుచున్నవి. పాటుపడుట తగ్గినది, సోమరితనము హెచ్చినది, యాచనయే బ్రాహ్మణవృత్తి యనునంతవఱకు వచ్చినది. అంతటితో సరిపోయినదా? "బ్రాహ్మణస్య ధనంభిక్ష" యన్నవచన మందఱకును గుడ్డిపాటగావచ్చి ముష్టినిమించినజీవనము బ్రాహ్మణునకే ధర్మశాస్త్రమునందును విధింపఁబడి యుండలేదని పెల్లు నెల్లరచేఁ జెప్పఁబడుచున్నది. ఆయంశము నొక్కింతవిచారింతము. పూర్వయుగముల యందు బ్రాహ్మణగృహస్థులు శాలీను లనియు యాయావరు లనియు రెండువిధములుగా నుండిరి. వారిలో మొదటితెగవారు ఇండ్లువాకిండ్లు గలిగి యొకచోటనే స్థిరముగానుండి పిల్లలుబిడ్డలతోఁ గాపురముచేయువారు, రెండవతెగవారు ఒకచోటనుండక తీర్థయాత్రాదికముల కై దేశాటనముఁ జేయుచుండువారు. ఈ యుగమునందు యాయావరులు లేనందున యాయావరవృత్తియు నిషేధింపఁబడినదై యున్నది. పూర్వయుగములయందుసహితము వీరు మిక్కిలి సంపాదించినఁ బండ్రెండు దినముల యాహారమునకుం జాలునంతకంటె నెక్కువగా ధాన్యాది సంగ్రహము చేయఁగూడదని విధియింపబడియున్నది. ఆయావార మీయుగమునఁ జేయఁగూడదని పయిసంగతివల్లనే స్పష్టమగుచున్నది. ర్కనవారికిని జీవనమునకై శిలోంఛాదివృత్తులును, అయాచితముగా వచ్చుధనమును గ్రహించుటయు ముఖ్యములుగా నిర్ణయింపఁబడి

నవి. యాచించి ధనసంపాదనము చేయుట మొదలగునవి కొన్ని యాపద్వృత్తులుగా పూర్వయుగములయం దంగీకరింపఁ బడినను "యాపద్వృత్తిర్ద్విజాగ్ర్యాణాం పశ్వస్తసికరాదిః" యను మాధవీయ వచనముంబట్టి యట్టివృత్తి కలియుగమునందు నిషేధింపఁబడి యున్నవి. బ్రాహ్మణులీయుగమున నౌరులను యాచించి సంపాదించుకొననుం గూడక, ముష్టి కూడ నెత్తుకోరాకయున్న, ఇఁక వారలగతి యేమికావల సినదనియు, వారికి వేఱు వనాధారమైనవృత్తి యేది కలదనియు, మన వారడుగవచ్చును. ఈబాధకములనెల్ల నాలోచించియే పరమకారు ణికుఁడగుపరాశరుఁడు కలియుగమునిమిత్తమె చేయఁబడిన తనస్మృతి యందు "షట్కర్మసహితో విప్రః కృషికర్మచ కారయేత్" అని బ్రాహ్మణులకు కృషివాణిజ్యాదులుకూడ విధించియున్నాఁడు. మనవార లిప్పుడీవిధి నుల్లంఘించి కలియుగమున నిషిద్ధములైనముష్ట్యాది వృత్తుల నొందె, సర్వానర్థములకును మూలమగున సోమరితనము నొందెడి, ఈకారణమునఁ గాకున్న శ్వవృత్తియు నధమవృత్తియునని పే రెన్నికగన్న సేవకవృత్తి నొందెడి నవలంబించుచున్నారు. స్వవృత్తిచే జీవనము జరగనప్పుడు బ్రాహ్మణులు బ్రాహ్మణేతరవృత్తులఁ బూన వచ్చునని విధి యున్నను వానిలోఁ గూడఁ దారతమ్యములు గలవు ఎట్లన్న నితరవృత్తులకుం జొచ్చినప్పుడు క్షత్రియవృత్తి శ్రేష్ఠమైనది. అయినను భూపరిపాలనము చేయుటయు, యుద్ధములయందు మగంటిమి నౌఱపుటయు సులభసాధ్యములును గావు, అందఱివల్ల నగునవియుం గావు కాఁబట్టి యట్టివృత్తిని బ్రాహ్మణుఁ డవలంబించుట యసాధ్య మనియే చెప్పవలసి యున్నది అందుచేతనే పరాశరులవారు "కృషి కర్మచ" యని వైశ్యవృత్తియె మొదట నెత్తుకొన్నవారైరి. రెండ **పక్షము** బ్రాహ్మణులు గ్రహించవలసినవృత్తి వైశ్యవృత్తిగాఁ గాన

బడుచున్నది. కృషి, వాణిజ్య, శిల్పాదులు, వైశ్యవృత్తులు కాఁబట్టి బ్రాహ్మణులు వీనివలన జీవనము చేయవచ్చుననుట కేయాక్షేపమును లేదు. వీనివలనను జీవనము నడవనియెడల సధమపక్షము శూద్రవృత్తియైన సేవకవృత్తికిం జొరఁబడవలయును అప్పుడునుసహిత మీశ్వవృత్తి కూడదని "నశ్వవృత్తిం కదాచన" యని యనుస్మృతి నిర్బంధముగాఁ బలుకుచున్నది. ఇట్లు శాస్త్రతిరస్కారముఁ జేసి నిషిద్ధవృత్తుల యందుఁబ్రవర్తించినను దానివలన ధనలాభమైన విశేషముగానున్నదేమో యన్న నదియునుం గానరాదు ఈవిషయమై యిప్పుడు పని పూని వారు యుక్తులనెల్లఁ బెల్లుగ వల్లించుటకంటె మనతొల్లింటిబల్లిదులు వ్రాసిచ్చినదానినే యొకశ్లోకము నిందుదాహరించుటయే చాలి యుండు నని తలఁచి యట్లు చేయుచున్నాము.

వాణిజ్యే వసతే లక్ష్మీస్తదర్ధం కృషికర్మణి
తదర్ధం రాజసేవాయాం భిక్షాయాం నైవ నైవ చ॥

కృషి వాణిజ్యాదులు విశేషద్రవ్యసాధ్యములు కాఁబట్టి వాని నగడింప ధన మెల్లఁదవున యనవచ్చును. కాని "కాసుకు కాసిచ్చిన భూపుఁడు కోటీశ్వరుండగు" ననుట యెల్లరకుం దెల్లమయి యుండుం గాన మనవారిలో నైకమత్య మొక్కటి కుదిరి దేహము దాఁచుకొనక పాటు పడెడుపక్షమున నిమిషములో కోట్లకొలఁది విత్తమునుగూర్చ సంఘములుచేరి యెట్టికార్యములైన ననివార్యముగా సాధించుకొన వచ్చునని చూపుటకు లక్ష్యబాహుళ్య మక్కఱయుండదు. అయినను వీని కన్నిటికిని ముట్టమొదట సర్వశ్రేయములకును గర్భశత్రువయినసోమరితనమును మనచెంతఁ జేరకుండఁ బాఱఁదోలవలయును. అట్లు చేసినపిమ్మటఁగాని యైక్యమత్యమున్నది మనయందుము నెలవుకొన సాహసింపదు ఆయైకమత్యమే మనల నాశ్రయించిన నామలచాటి దిన

మున నే మనల నీవఱ కావరించి యున్న దారిద్ర్యదేవి వదలిపోయి మనయొక్కయు దేశముయొక్కయు దరిద్రము యొక్కసారి విఱుగడపై పోవును. సోమరితనముడిగిన నైకమత్యము మెల్లకలుగును సందేహపడ వలదు. పాటుపడువానికే పరులతోడి ప్రయోజనము కలిగియుండును కాని, ఒకరితోలి లేక యింటియందుగూర్చుండు సోమరిపోతువంటివానికి గోరదని సాయమక్కఱ యుండదు అందుచేత నగఱు పాటుపడువారై రేని యన్యోన్యసాహాయ్య మావశ్యకముగ గావలసి యుండును అట్టి తోడుపాటు గూడగూడకయే కార్యము జేకూడదు గనుక, తప్పకుండ నట్టిపట్టులనైకమత్యము పుట్టును చిరకాలమునుండి మనల నాశ్రి యించుకొని యుండి మనలను దాసులలోగట్టుకొని మనమీద నధి కారమును జెల్లించుచున్న సోమరితనము నోటినుండి యీవలబడి పాటుపడి యైకమత్యాధి దేవతశరణముపొంది బహుకాలమెన్నటికిని ప్రాప్తమగునో! సోమరితనమనుచక్రవర్తియాధిపత్యకారము నిరంకు శాధికారము చేయుచుండ మనదేశమునకట్టి భాగ్యము గలుగ సంభవించు చునని తోచదు, ఓహో! సోమరిచక్రవర్తీ! నీ ప్రభావము నేమని వర్ణింపగలము? నీవు మా దేశమున కీవఱకు చేసిన మహోపకారమే రాత్రిందివములు విరామములేక చేయుచున్నను చెప్పుకొన్నను తఱుగదు. దీనినే భరింపజాలకున్నాము ఇంక నిరంతరతోనైన నీవు మాయందు కటాక్షించి మమ్మును మా దేశమును విడిచిపెట్టి యెక్కడకుం జనుమా. నీకు నమస్కరించెదము మొగల నేమో వ్రాయబూని నను మతియేమో వ్రాయుచున్నాను ఆహా! ప్రమాదమయ్యె గదా! ఇక మొదలుపెట్టిన సంగతిని మరలనందుకొందుము ఇప్పటిమన ప్రాచీనార్యోత్తములయందు, పూర్వమహానుభావులయందును బొందు పడియున్న సద్గుణము లన్నియు నెక్కడికియుమినుక కుండబోయినవని

గా వఱకే కొంతవఱకు వ్రాసియున్నము. ఇఁకఁ బూర్వపుఁ బూరియందు గానరాని దుర్గుణములను మనయిప్పటి పెద్దలయందుఁ బొడకట్టువానిని గొన్నిటివ్రాసి యీప్రస్తావము నింతటితోఁ జాలించి మాహితవచన ములఁగూడ నించుకవ్యక్తీకరించెదము. ఇప్పటివారిలో వేదశాస్త్రా దుల నధ్యయనము చేయువారే కానరారు. ఉన్నను వారు వేయింటి కొక్కరో లక్షకొక్కరో యుందురు గాక. ఉన్న యొకరిద్దఱిలోఁ గూడ ననుష్ఠాన మున్నవా రరుదు. ఘనమైన ధారకదు జనోపయోగకరము లైన శిల్పశాస్త్రాదులలోఁ బెక్కులు మనవారి తెలివితక్కువవలననే చూచువారులేక నశించినవి. అవ్వి పోగా మిగిలిన కొన్నిటినైన వార లభ్యసించి వానివలన లాభముం బొందుపాపముం గట్టుకొను చున్నవారు కారు. కొందఱు అందందు వ్యాకరణాదిశాస్త్రముల నుప యోగమెఱుంగక బట్టీవల్లన చేయుచున్నారు గాని వారు తమ మిత్రిన కొక్కరాలు వ్రాయుమనివచ్చిన నోరులను ప్రార్థించి వారి యనుగ్రహమునకు పాత్రులై పెరవారి పెక్కోఁ గగెనవారుగానే యున్నారు. మఱియు నిప్పటివారిలో గోసేవనము నములు చచ్చిపోయినవి. యాచించుటయన్న యనవారికిఁ బరమసంతోషము. అధర్మమునకు వెనుకంజవేయరు. కొందఱు బ్రాహ్మణులు యజ్ఞములు యాగములు చేసెదమని వేషమువేసి ధనము సంపాదించి దానితోఁ జక్కగా గృహములం గట్టించుకొనుచున్నారు. మఱికొందఱేమియు లేనిచే నాతమ్మునకు వివాహము, నాకొమారున కుపనయనము, అని యూరూరఁ దిరిగి ద్రవ్య మార్జించి దానిని నింటఁ గూర్చుండి యథేచ్ఛముగా ననుభవించుచున్నారు. వారికంటె బుద్ధిమంతులు మాయింట నేఁడు శ్రాద్ధము, ద్రవ్యాభావమువలన బ్రాహ్మణత్వ భంగము తటస్థింపవలసినగతి వచ్చినదని దైన్యముతో సూచించి, విత్తా

ర్జనము చేయుచున్నారు. వారిని మించినవారు చెరుగుగుడ్డలు కట్టు
కొని పేదఱిక మభినయించుచు, ఏదో యొక్క క్రొత్తబట్టనుగాని,
నీరుత్రాగుటకుఁ బాత్ర లేదని మిషపెట్టి యొక చెంబునుగాని, ఎరు
వుగాఁ గొనివచ్చి దానిని కన్నకన్నవారికిం జూపించి కొంత సొమ్ము
పోగుచేసికొని వస్త్రాదికమును ఎవరివి వారికి సమర్పించి పుచ్చుఁ గొని
పోవుచున్నారు. వీరందఱుకంటెను నుపాయశాలులగువారు గుళ్ళుగోపు
రములు కట్టించెదమని, సత్రములు చలిపందిళ్ళు వేయించెద మని
సకలజాతులవారిని పీడించి పయికముం గూర్చుకొని యాలుబిడ్డలకు
నగలు చేయించుకొనుచు సుఖముగా జీవించుచున్నారు. ఇంతకంటె
గొంచెము తెలివిలేనివారు కాశికిం బోవుచున్నామని గయకుఁ జను
చున్నామని పేరుపెట్టి పయికముం గడించుకొనుచున్నారు. ఇఁక నాయ
వారము సర్వసాధారణమే. ఎక్కడనైనఁ బెండ్లిపేరు వినఁబడినమా
త్రమునఁ బిలువని పేరంటముగా నచ్చుటకుం బరుగులెత్తి త్రోపులం
బడియు జానుకూర్పరాఘాతంబుల కోర్చుకొనియుఁ బెనఁగులాడియుఁ
బుచ్చుకొన్న కాసువీసములను జూచుకొని సంభావనం బడసితి మని
సంతసించుచు సంభావనపదము నర్థముంగూడఁ జెఱుపవేయుచున్నారు.
పర్వదిన మన్నది రాభయము— తెల్లవాఱకమునుపే నదులవద్దను
జలాశయములవద్దను జేరి తాముమాత్రము స్నానముచేయక స్నాన
ముచేసిన పుణ్యము వచ్చునని తెలివిలేనివారికి బోధించుచు "యం
బ్రహ్మ వేదాంత"తో సంకల్పముచేయించి నీరుకాసులు పట్టుటకు
సిద్ధపడుచున్నారు. రెండురూపాయ లిచ్చిన న్యాయసభలలో దొంగ
సాక్ష్యములు పలుకుటకు కించిత్తయిన సందేహపడక బయలుదేరుదురు,
నీరుకాసులు పట్టి, దురన్న దుర్దానములకు లోనై యార్జించినవిత్త
మును సుఖోత్తుగ నొకరాత్రిలో వేశ్యలకు సమర్పించి వారిసేవ చేసి

కొనుచున్నారు. మాన్యములును మడులు నుండి వాసివచ్చుబడిలో పడుపుపడఁతుకల కియ్యఁగా మిగిలిన దేమైన నున్న మద్యపానము క్రింద వెచ్చపెట్టుచున్నారు. ఆదాయము నమ్ముకుకాణములలోని పద్దుల నెవ్వరైనఁ బరిశీలింపఁ దలఁపుగలవా రున్నను లేని సగము పద్దులు బ్రాహ్మ స్తోత్రములవిగొ వ్రాయఁబడియుండును వారు వైదికాగ్ని హోత్రములను వదలిపెట్టినను సంధ్యాగ్నిహోత్రములను (చుట్టలు కాల్చుట) మాత్రము నిత్యము త్రికాలములయందును శ్రద్ధాభక్తు లతో జరిగించుచున్నారు ఇట్టి దురాచారములు నిర్భయముగా నెల్ల వారలు జరగించుచుండఁగా నూరనుండు సభాపతులు లోనగువారు ను, దురాచారములనెల్లఁ బోఁగొట్టఁ గంకణము కట్టుకొనియున్న మతాచార్యులును, ఊరక యుపేక్షించి చూచుచుండఁ దగునా? కట్టుకొన్న పెండ్లమును వదలిపెట్టి సిగ్గుమాలి నిశ్శంకముగా ముండల మరిగి యుండుజారప్రభువులను, సీమలకొలది దంగళ్ళనుండి తెప్పించు కొని వెనుకముందులు చూడక తప్పఁ ద్రాగి మైమఱచియుండు పాన మూర్తులను, గవ్వకు గడ్డిని పాపభయములేక కూటసాక్ష్యములకుం దిరుగు సుప్రసిద్ధులను, అయిన జాతినుండి బహిష్కృతులను జేయఁ దగదా? మొదలఁ దాము శుద్ధులైనఁగదా యితరుల నట్లు చేయఁజాలి యుందురు? విద్యావయోవృద్ధులును, సత్యసదాచార సంపన్నులును, అయినవారే నిర్ణయింపఁబడక తండ్రియన్నఁడో సభాపతి యను హేతువుంబట్టి పొట్టకోసిన నక్షరములేక కండక్రొవ్వునపిడిగుద్దులకుం జాలి చదువుకొన్నవారిని సాధువులను నోరెత్తకుండ గదమఁగల వారును సభాపతు లగుచున్నారు. ఊర నుండగొప్పగొప్ప వైశ్యుల యిండ్లఁ జనవుగాఁ దిరుగుచు నైచ్యములకెల్ల లోనయి యింట వెచ్చ ములు తెచ్చి యిచ్చునిరక్షరకుక్షులే బ్రాహ్మణులలో నెల్లఁ బూజ్యు

లగుచున్నారు. ఇఁక మతాచార్యులగతి యింతకన్నను పాడుగానున్నది. వారిలోఁ గొందఱు స్వకృత్యములను కలనేనిం జింతింపక, ఏనుఁగులు గుఱ్ఱములు మొదలయినవానిని వెంటవేసికొని, శిష్యులు పలువురు వెంటనంటి రాఁగా మహాడంబరముతో నూరూరఁ దిరుగుచు, మంత్రోపదేశములు చేసెదమనియు, గురుదక్షిణలు కావలెననియు, పాదపూజ సమర్పించుకోవలెననియు, మాయామాటలుచెప్పి పీడించియు సిచూడక నిర్బంధించి యియ్యనివారిని వెలివేసెదమని భయపెట్టి ధనాకర్షణము చేయుచున్నారు. ఇట్టివిషయములు పూర్ణముగా వ్రాయుదొరకొనిన లెక్కలకు మిక్కిలిగానున్నవి కనుక గ్రంథవిస్తరభీతిచేత నీవర్ణన యింతటితో సరిపెట్టుచున్నాము. మేమిట్లు వ్రాయుట మనవారందఱును నీచురాచారముల మాని బాగుపడవలయు ననుశుద్ధాంతఃకరణముతోడఁ జేసినదే కాని వారిని దూషింపవలె ననుబుద్ధితో నెంతమాత్రమును జేయలేదు, కాబట్టి మనవారందఱును మాహితవచనములను సావధానమతితో నాలించి, దైన్యాస్పదములయిన సేవకవృత్తి మొదలయిన వానినే ముఖ్యముగాఁ జూడక, శాస్త్రవిహితములును లాభకరములు నయి యున్నకృషివాణిజ్యాదివృత్తులయందును బ్రవేశించి, సోమరితనమును పలుదురాచారములను విడిచి తమ్మును దేశమును బాగుచేసికొని మేలుపడయుదురని నమ్ముచున్నాము. అందఱికిని నట్టిబుద్ధి పుట్టింప దైవమును త్రికరణశుద్ధిగాఁ బ్రార్థించుచున్నాము.

దయ్యములు [1876 వ సం॥ సెప్టెంబరు.]

ఈవఱకే రెండుసారులు దయ్యములను గుఱించి వ్రాసి, ఆవిషయమునం గలసాధక బాధకములను గొంతవఱకుఁ దెలిపి యున్నాము

గదా? ఈనడుమను ప్రకటితమైన సకల విద్యాభివర్ధనిలో నీవిషయమే యెత్తుకోఁబడి, యుక్తియుక్తముగా దయ్యములుకలవనుటకుం జాలు హేతువులు చూపఁబడక పోయినను, తత్పత్రిక విలేఖకులు చూచినా రన్న యనేకపుసంగతి యొక్కటి విశేషముగా వ్రాయఁబడి యున్నది. మరణానంతరము మనుష్యులు దయ్యము లగుదురనుట సహేతుక ముగానుండకపోయినను, దయ్యము లోకసృష్టిభేదమని చాల చెప్పరా దని పూర్వోక్తపత్రిక సందేహపడుచున్నది దయ్యము లోకసృష్టిభేద మని యిప్పటికిని సాధకము లసంఖ్యాకములు నానావిధిం బ్రవే శించి, మనస్సుఁ గ్రిక్కొను మమ్ముఁ గ్రిక్కొనుచుని వేగిర పెట్టుచున్నవి. కాని యాసందడిని సహింపలేక, చిల్లరమూఁకనెల్లఁ బోఁద్రోలి, యీసారి వానివిశేషవర్గని ముఖ్యమైనవాని నొకటిరెంటిని మాత్రమే గ్రహించి, వానినె లోకమునకెల్లఁ గావింపఁ బూనుచున్నది దయ్య ములు లోకసృష్టిభేదమే యయినచో నవి సశరీరములా? లేక యశ రీరములా? సశరీరము లనెడిపక్షమున నాదయ్యములు మనుష్యుల నావహించు నన్నప్పు డర్థమేమి? లోపలఁ దూఱినట్టయినను మున్ను చెప్పినట్లు తక్కిన జీవజంతువులవలెనే యవియు జఠరాగ్నిచేత నేల జీర్ణము కాకపోవును? లోపలఁ జొచ్చిన జంతువు మఱియొకరియవ యవములఁ దానే యుపయోగించుకొనుచుఁ దనమనసువచ్చినపని నెల్ల నెట్లు చేయఁగలుగును? అశరీర మగునను, సశరీర మయినను ఆవలికే యొకదయాత్మ యునికి గానియుండు శరీరమునందుఁ జొచ్చి తొంటి యాత్మయొక్క వ్యాపారములను స్థానాదిశక్తులను బోఁగొట్టి, తానే దానిని దన నెట్లధికారము చేయఁగలుగును? సకలవిద్యాభివర్ధని చెప్పిన యుగ్రదేవత లయినను, తామొరుల నావహించినవారిచే వారికిఁ బూర్వము రానిభాషల నెట్లు మాటలాడింపఁగలుగును? ఒకరిచే

నొకభాషను మాటాడించుటకు ముందు తమకు భాష వచ్చి యుండ వలెనుగదా? అట్లా దేవతలకు భాషలు వచ్చియుండుటకుఁ బ్రయోజన నము తమభావముల కొండొరులకుఁ దెలుపుకొనుటకేకదా యయి యుండవలసినది? విద్యాభివర్ధని యిచ్చిన వర్ణనను బట్టి చూడఁగా దయ్యములుగాని దేవతలుగాని మన నేత్రములకు గోచర మగునట్టి రూపమును గలిగియున్నట్లు కనఁబడదు. మాటాడునపుడు శబ్దము పుట్టుటకు సాధనములుగానుండు జిహ్వా, పెదవులు, దంతములు గలనో రుండవలయును. రూపమే లేని యాదేవతలు మొదలగువానికి నోరు లేదు గనుక, అవి యేభాషగాని నేర్చియుండు ననుట యసంభవము. అందుచే నవి మాటాడ నేరనివిగా నేయుండవలెను. ఒకవేళ వానిలో నవి తమ తాత్పర్యములు దెలుపుకొనుటకుఁ దగిన భాష యొక్కటి వానికిఁ గలిగియున్నను, భిన్నభిన్నదేశములలో భిన్నభిన్నములుగా వ్యవహరింపఁబడుచు, కాలక్రమమున పలుమార్పులఁ బొందుచు, జిహ్వా మొదలగు నవయవములు లేక యుచ్చరింపబడరాని యీమనుష్య భాషలనే యవియు నేర్చుననుట యెట్లు? విద్యాభివర్ధనీపలేఖకుల దయ్యములు సర్వజ్ఞత గలవా? మితజ్ఞతయే కలవా? పరబ్రహ్మ మొక్కటి తక్క సర్వజ్ఞత్వము గలపదార్థము వేఱొక్కటి లేదు గదా. మితజ్ఞతగల విద్యాభివర్ధని వారిదయ్యము లొకరికే నావహించి యుండియు నెక్కడనో దూరమున జరుగుచుండు సంగతుల నెట్లు తెలిసి కొన గలుగును? గాజులలోని సీసాలు పగులుట మున్నమంత్రముల కొన్నిటిఁ జదివినను, పని చేఁద బట్టుకొని తోడినంగాని యుదకము పయికి రాకుండుట యనము చూచుచున్నాము. ఱెళ్ళుకొని దువ్వ వలెనుగాని మాటలకుం బుత్తికాయ యూడిపడదు. మంత్రము లన్నియు నొకవిధ మయినశబ్దములె. శబ్ద ముచ్చరింపఁబడినపుడు.

చెంతల నెవ్వరైన నున్న దాని యర్థముం గ్రహించి యాప్రకారము ప్రవర్తింపవలయును, ఎవ్వరు లేకున్న నాశబ్దము గాలికి పోవలెను గాని, దానివల్లఁ గొండొక ప్రయోజనము కలుగఁ గానము. కాఁబట్టి కేవల మంత్రోచ్చారణముచే నొక్క కార్య మగునంతకు హేతు వొక్కటియు, గానరాదు, తంత్రములతోఁ గొంతపని జరగవచ్చును ఆపనియు శరీరాదుల సంబంధము కలుగునట్లు చేసినప్పుడే కార్యకారి యగునుగాని యిమ్మెఱుఁగక చేసిన వమ్మే యగును. ఎట్లన్న సూదిం గొనివచ్చి యొకని దేహమున గ్రుచ్చినప్పుడే వానికి నొప్పి కలుగుంగాని యాసూదినే యొకమనుష్యుని పేరు చెప్పి నిమ్మకాయకుం గ్రుచ్చిన నిమ్మకాయ చిల్లిపడుటయు గ్రుచ్చెడువానికి వృథాశ్రమ కలుగు టయుం దక్క పేరుపెట్టి గ్రుచ్చిన మనుష్యుని సిగపువ్వైనను రాలదు. శరీరసంబంధమును విడిచినయాత్మ నేతంత్రములును బాధింపనేరవు. అట్టిస్థితిలో దూరమున నిమ్మకాయకు సూదులు గ్రుచ్చినను, పసుపు కొమ్ము దీపమునఁ గాల్చినను, రోగికిఁగాని రోగి నావహించి యుండు నన్నపిశాచమునకుఁగాని యొకబాధ కలుగునంతకు యుక్తియుక్త మయినకారణ మెంత వెదకినను గానఁబడ దయ్యెడును. ఆ సంగతి నట్లుండనిండు. మందుఁడైనను నేదోయొక ప్రయోజనము నుద్దేశింపక యొకపనిని జేయఁడు వారు దయ్యములు దేవతలు ననునవి యేయుద్దే శముతో మనుష్యులనుబట్టి బాధింతురు? ఆహారమునిమిత్తమని చెప్పుటకును నవకాశము చిక్కదు ఆహార మనఁగా దేహము పెరు గుటనిమిత్తము లోనికిఁ బుచ్చుకొనుద్రవ్యముగదా? ఆత్మస్వరూ పము లైనభూతములకు దేహమే లేదు గనుక దేహపోషణార్థ మొకరిని హింసించి కడుపు నింపుకొను ననుట యసంగతము. ఒకవేళ నాగ్రహములు సూక్ష్మదేహములు కలవనియే యున్నను, స్థూలపదార్థ

ములు సూక్ష్మపదార్థములలో నిమిడి వాని కెట్లాహారద్రవ్యములుగా కాఁగలవు? ఆత్మనే యాహారముగాఁ గొను ననుటకును, ఆత్మలక్షణ ములనుబట్టి చూడ నది యాహారయోగ్య మైనపదార్థముసహితము కాదుకదా? ఇఁక నొకరు పంపుచేసిన, వానియాజ్ఞను నెఱవేర్చుట కయి యితరులనుబట్టి పీడించు నని చెప్పవత్తురు. ఆపక్షమున నీక్షుద్ర దేవతలు మనుష్యునకంటె మహత్తరము లయినవా? లేక నీచతరము లయినవా? అవి మహత్తరములే యయినచో తమకంటె నధము లయినవారలకు లోఁబడి వానికి వారియాజ్ఞలో నేల మెలఁగవలసి యుండును? మనుష్యులకంటె నల్పసామర్థ్యము కలవి యయినచో ప్రతిమనుష్యునకు నవి లోనయి యిడుమలఁ గుడుచు చుండవలసి యుండును. అట్టియల్పశక్తితో తనకు యజమానుఁడయి యుండి తన్ను పంపు చేసినవానియాజ్ఞలను పిలుపులను దూరగ్రామములనుండి యెట్లు గ్రహింపఁ గలుగును? శరీరసహితములుకాని కేవలాత్మ లెందును లేనియీలోకములో నీయాత్మల నేల భగవంతుఁడు సృజి యించును? సృష్టిలో నెందును నుపయోగలేశముగాని లేక జంతు జాలములను బాధించునిమిత్తమే పుట్టింపఁబడినపదార్థ మొక్కటియు లేదు. అట్లుండ పరమదయాళు వగునీశ్వరుఁడు, జ్ఞానసంపదచేత జంతు జాలములలో నెల్ల శ్రేష్ఠత గాంచి యీశ్వరకుటుంబ మనఁబరఁగు చుండుమనుష్యకోటినిబట్టి యపరాధలేశముగాని లేనపుడు బాధించు చుంటకుఁగా నీపాడుదేవతల నేల పుట్టించును? ఏవిధమునఁ జూచినను విద్యాభివర్ధనివారు చెప్పుదయ్యము లున్నవని స్థాపించుట కాధారము కనఁబడదు. ఈవఱకే విశేషముగా వ్రాసి యున్నాముగాన, తక్కిన సంగతుల నింకొకసారికి విడిచిపెట్టి ముఖ్యము లైనరెండుమాటలను ముచ్చటించి యీసారి కింతటితో విరమించెదము. ఈవింతరోగముచే

బాధింపఁబడు చున్న విశాఖపట్టణములోనియాచిన్నదానివిషయ మును సకలవిద్యాభివర్ధనితోడఁగూడ మేము మిక్కిలి ఖేదము నొందు చున్నాము. వారు చెప్పినలక్షణము లన్నియు నాచిన్నదానికి భ్రమ వలనఁ గలిగినమనోవ్యాధిచేఁ గలిగి యుండవచ్చును ఎట్లయిన నా విశ్వకర్మకులజుని రప్పించి శీఘ్రముగా భ్రమ నివారణము చేయుట ముఖ్యకార్యము పాప మావిశ్వకర్మవంశజుఁడు తన్ను దయ్యాలపో తన్నను గొంతలాంభమే యనుకొని తన కట్టిశక్తి యున్నదని ప్రతిష్ఠ కయి డంభములు సలుపు చున్నాఁడు గాఁబోలు. స. వి. వ. వారు వానిపై నేల పేర్కొనలేదో తెలియదు. పేరెత్తినఁ దమమీఁదికిఁ గూడ నాదేవతను పంపు చేయు నని జడిసి రేమో. గూఢిగా వాఁడే యీచెఱుపునకెల్లఁ గారకుఁ డని స్థిరపడిన వాని నధికారుల కొప్పించి యేల శిక్షింపింపరాదు? ఆచిన్నదానికిఁ గలలక్షణములు కాకిసోమాల మొదలగురోగజాతులలోఁ జేరకపోయినను భ్రమచేత కలిగిన వయి యుండు ననుట కేయాక్షేపమును లేదు.

గాన్స ప్రెస్, రాజమండ్రి.